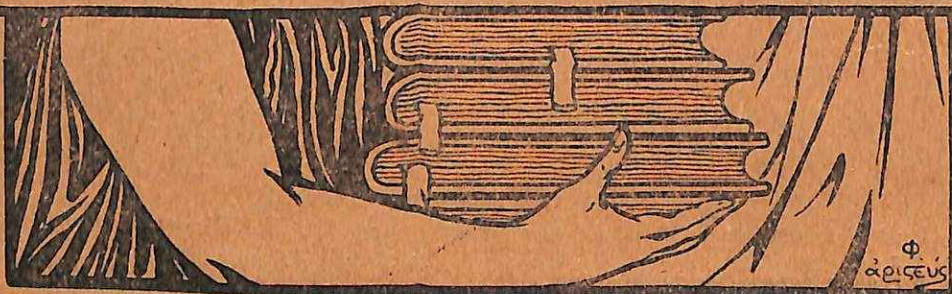

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ — Έντυπώσεις και ἀναμνήσεις — 'Ο Πιερ Λοτί εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ — Βουκολικός — μετάφρασις Σίμου Μενάρδου.
 Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗ — Τὸ χωράφι.
 Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ — Διὰ τί δὲν ἰδρῦθῃ τὸ ἐθνικὸν θέατρον ἐπὶ Ὁθωνος.
 Γ. ΜΑΡΚΟΡΑ — Ἰουλιέτα Γαρτζῶνη Δραγουσόφ.
 ΝΙΚΟΥ Α. ΒΕΗ — Τοῦ Μυζηθρᾶ τὸ κάστρο.
 ΘΙΕΡΣΟΥ — Σημειώσεις καὶ ἀναμνήσεις 1870-1873.
 ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ — Φιλολογικὴ Ζωή.
 Α. ΑΛΥΑΤΗ — Ἐπιστολαὶ ἐκ Παρισίων.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ — Ἡ Κομὸνα, ὑπὸ Παύλου καὶ Βικτωρὸς Μαργκερίτ. — Ἡ ἔκθεσις τῶν πρώτων γάλλων ζωγράφων. — Πινακίδες. — Δημοσιεύματα. — Εἰκόνες. Μὰξ Λίμπερμαν, Σκίτσο — ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — 'Ο Πιερ Λοτί. — Τὸ ἐκπονηθὲν σχέδιον ἐθνικοῦ θεάτρου ἐπὶ Ὁθωνος. — Προσωπογραφία ὑπὸ Παύλου Μαθιοπούλου. — Ἡ θάλασσα στὰ βάθη της... ὑπὸ Θ. Πάλλη. — Γεώργιος Καραμήτσας. — Φράντς Δέμπαχ.

Αι έγγραφαι λογίζονται άρχόμε-
ναι από 15 'Οκτωβρίου ή 15 Α-
πριλίου.
Τα χειρόγραφα δέν επιστρέ-
φονται.
Εν τεύχος άποστέλλεται δωρεάν
ώς δέγμα.
Αγγέλλεται πάλιν νέον βιβλίον, κ.
οποίων άποστέλλονται εις το γρα-
φείον δύο αντίτυπα.

Έκαστον έτος των «Παναθηναίων» αποτελούν δύο όγκώδεις και πλουσίως εικονογραφημένοι τόμοι

ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελώς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30 }
'Απλώς » » » 28 } ελεύθεροι ταχ. τελών
Χαρτόδετοι » » » 25 }

Εν τῷ έσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὗται εἰσδραχμας.

— Πᾶσα αἴτησις πρὸς έγγραφὴν συνδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
ταχ. ἐπιταγίν.
πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντῇ, τῶν «Παναθηναίων» δόδς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
Οδησός rue Pouschkin № 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον ὁ κ. Τριαντάφυλλος Τσιτσέλης Βιβλιοπωλεῖον ὁ «Ἐρ-
μῆς» ἐναντὶ τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίου.

ΝΕΑ ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Πᾶς συνδρομητῆς τῶν «Παναθηναίων» έγγράφων ΕΝΑ συν-
δρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλων τὸ τίμημα τῆς έγγραφῆς
του λαμβάνει ὡς δῶρον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν, βιβλία
ἀξίας 8 δραχμῶν ἐκ τοῦ ἐπομένου κατ'λόγου. (Ὅτῳ ἐκτὸς
τοῦ δώρου τὸ ὅποιον λαμβάνουν, συμβάλλουν οἱ συνδρομηταὶ μας
εἰς μεγαλειτέραν διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ περιοδικοῦ.

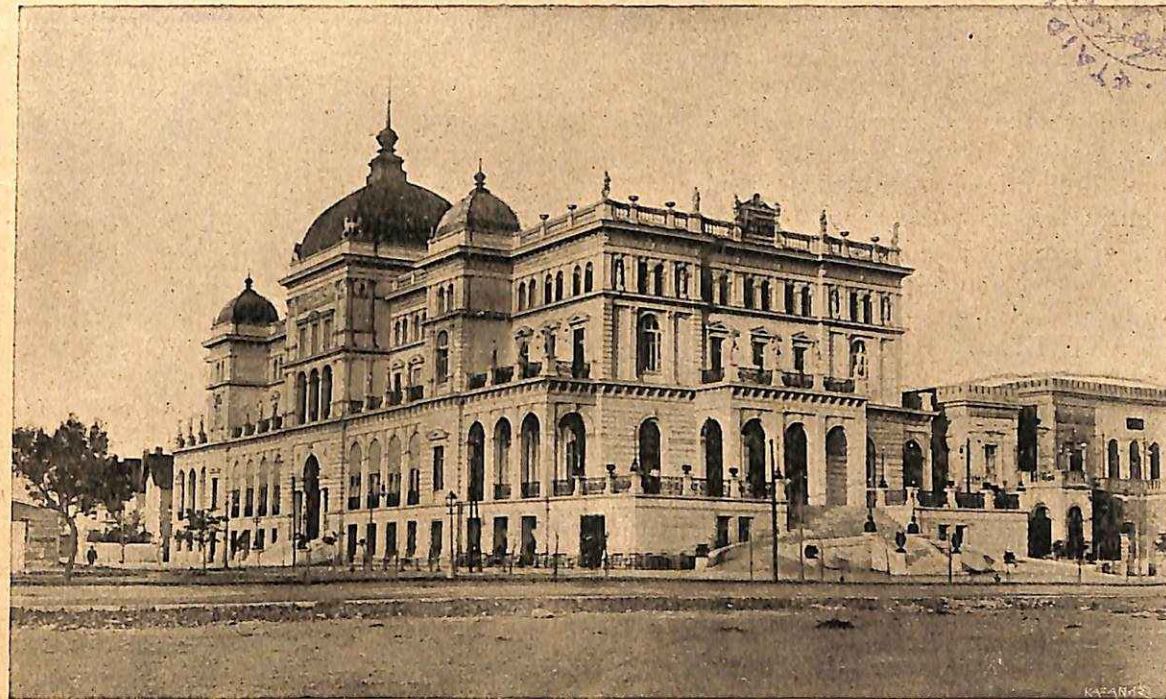
Ἐκδόσεις τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλή.

Βαλερὸν-Μανὲ (Valery-Mayet). Τὰ βλαπτικὰ ἔντομα τῶν ἀμπέλων, μετάφρ. Ν. Κ. Γερμανοῦ. Τεύχη 2	δραχ.	3.—
Βλάχου Ἀγγ. Ἀναλεκτα. Τόμοι 2.	»	8.—
Γάλλερετ Ἐγχειρίδιον ἀρχαιολογίας τοῦ δημοσίου βίου τῶν Ἑλλήνων, μετάφρ. Ν. Γ. Πολίτου. Τεύχη 3	»	4.50
Δρόυσεν Γ. Ἱστορία τῶν Διαδόχων, μετάφρ. Ι. Πανταζίδου. Τεύχη 4	»	6.—
Τοῦ αὐτοῦ. Ἱστορία τῶν Ἐπιγόνων, μετάφρ. Γ. Δελλίου. Τεύχη 6	»	9.—
Τοῦ αὐτοῦ. Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μετάφρ. Ι. Πανταζίδου. Τεύχη 4	»	6.—
Θόμψονος Ε. Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς παλαιογραφίας μετάφρ. Σ. Π. Λάμπρου τεύχη 3	»	4.50
Ίδρωμένου Α. Μ. Ἱωάννης Καποδίστριας Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.	»	1.50
Καντοῦ Κ. Ἱστορία τριάντοια ἐτῶν (1848—1878), μετάφρ. Ἰωάννου Πετράνογλου. Τεύχη 4...	»	6.—
Κουμανοῦδη Στ. Α. Στάτης Καλοπίζχειρος	»	2.50
Κρουμβάχερ Κ. Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Τόμοι 3 (τεύχη 14).	»	21.—
Λαγγλοῦ-Σενζομπὸ (Ch. V. Langlois καὶ Ch. Seignobos) Εἰσαγωγή εἰς τὰς ἱστορικὰς μελέτας, μετάφρ. Σ. Π. Λάμπρου. Τεύχη 2	»	3.—
Λέσσιγγ Λαοκόων ἡ περὶ τῶν ὁρίων τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς ποιήσεως, μετάφρ. Α. Προβελεγγίου.	»	1.50
Οὔϊτνεϋ κ. Ζόλλνυ (Whitney καὶ Jolly) Ἀναγνώσματα περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς συγκριτικῆς γλωσσικῆς, μετάφρ. Γ. Ν. Χατζιδάκι. Τεύχη 4	»	6.—
Πολίτου Ν. Γ. Μελέται περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παροιμίαι. Τό- μοι 4. Ἐκαστος.	»	8.—
Πόδσκην Ἀλεξ. Σ. Εὐγένιος Ὀνέγγν, ἔπος, μετάφρ. Ι. Βουλοδήμου.	»	1.50
Σαίξπηρ Κυμβελίνος. Τραγωδία εἰς πράξεις πέντε, μετάφρ. Μ. Ν. Δαμιράλη.	»	1.50
Τοῦ αὐτοῦ Χάμιλετ. Τραγωδία εἰς πράξεις 5, μετάφρ. Ν. Ν. Δαμιράλη	»	2.50
Σμιτ (Leopold Schmidt) Ἡθικὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, μετάφρ. ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Δ. Ἰωαν- νίδου Ὀλυμπίου Τόμοι 2 (τεύχη 6).	»	9.—
Σολωμοῦ Διον. Ἀπαντα τὰ εὐρισκόμενα.	»	2.50
Σούχοβο Κομπύλην Α. Ὁ γάμος τοῦ Κρεντοίνσκη Ν. Γογὸλ Πανδολογήματα. Κομφοδία μετάφρ. ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ ὑπὸ Ἀγ. Γ. Κωνσταντινίδου.	»	1.50
Τομπάτση Ι. Ν. Οἱ ἀδελφοὶ Ἰάνωβος καὶ Μανώλης Τομπάτσης.	»	3.—
Χατζιδάκι Γεωρ. Ν. Ἀκαδημικά Ἀναγνώσματα. Ἑλληνικὴ, Λατινικὴ καὶ Ἰνδικὴ γραμματικὴ. Τό- μος Α'.	»	8.—

Διάφοροι ἐκδόσεις.

Σ. Δοβέρδου Ἡ Ἀγία Πόλις. Ἀξίας δρ. 1.50	»	1.—
Γρ. Ξενοπούλου. Διηγήματα. Δύο τόμοι ἀξίας δρχ. 6.	»	5.—

— Συνέχεια εἰς τὴν Γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου —

ΤΟ ΑΚΤΑΙΟΝ

Κείμενον παρὰ τὰ πρόθυρα τῶν Ἀθηνῶν
μέ ὅλας τὰς εὐκολίας τῆς συγκοινωνίας, παρὰ
τὴν μυρόεσσαν ἀκτὴν, μετὰ τὰ λουτρά του, τὴν
ἀπαράμιλλον τοποθεσίαν του, τὸ ΦΑΛΗΡΟΝ
εἶνε ὁ ἐνδεδειγμένος τόπος θερινῆς διαμονῆς
τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος
μέχρι σήμερον δικαίως τρέφουσιν ἰδιάζουσιν
πρὸς τὴν ἐξοχὴν ταύτην προτίμησιν.

Τὴν σήμερον, ὅσοι Ἀθηναῖοι ἀδυνατοῦσιν
ἐνεκα τῶν ἐργασιῶν των νὰ ἀπουσιάσωσι τῶν
Ἀθηνῶν κατὰ τὸ θέρος, πρὸς τὸ Φάληρον
καταφεύγουσι καὶ πρὸς αὐτὸ μεταβαίνουνσι
καθ' ἐκάστην χάριν ἀναψυχῆς.

Ἀλλὰ τὴν ἐν Φαλήρῳ διαμονὴν καθιστᾷ
ἰδιαιτέρως εὐχάριστον καὶ τερπνὴν τὸ ὑπὸ
τοῦ κ. Ἰ. Πεσμαζόγλου οἰκοδομηθὲν ξενοδο-
χεῖον ΑΚΤΑΙΟΝ.

Εὐθὺς ὡς ἀπεπερατώθη ἡ οἰκοδομὴ τοῦ
ΑΚΤΑΙΟΥ, (Ἰούν. 1903) πλείσται Ἀθη-
ναῖκαὶ οἰκογένειαι εὐρίσκουσιν ἐν τῷ ξενοδο-
χεῖῳ τούτῳ ἀνύπαρκτα ἄλλοτε ἐν Φαλήρῳ
μέσα ἀνέτου διαμονῆς. ἐξέλεξαν ὀριστικῶς τὸ
Φάληρον ὡς θερινὴν διαμονὴν των.

Τὸ ΑΚΤΑΙΟΝ ἔχει δύο ἐξ ἴσου μεγαλοπρε-
πεῖς πρόσόψεις. Ἡ πρώτη πρόσοψις εἶνε πρὸς

τὴν θάλασσαν· κλίμαξ μαρμαρινὴ φέρει πρὸς
τὸ πρόστοον, τὸ ἐκ τριῶν ἀψίδων σχηματιζό-
μενον, δι' οὗ εἰσέρχεται τις πρὸς τὴν Κεντρι-
κὴν Στοὰν (Hall).

Ἀμφοτέρωθεν τοῦ προστόου ἐξώσται με-
τὰ τῶν αἰθουσῶν εἶνε, νομίζει τις τοποθε-
τημένοι ἐπίτηδες πρὸς δεμβασμὸν καὶ θεω-
ρίαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς πανοράματος ὅπερ ἐκ-
τυλίσσεται ἐκεῖθεν.

Ἐκπλήττει πράγματι ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς
Κεντρικῆς Στοᾶς ἐχούσης μῆκος μὲν 34 μέ-
τρων, πλάτος δὲ ἄλλο τόσον καὶ ὑποστηριζο-
μένης ὑπὸ ὀκτὼ στηλῶν ἐκ τοῦ ἐκλεκτοτέρου
Πεντελικοῦ μαρμάρου τὸ πάτωμα αὐτῆς εἶνε
γεγλυμμένον ὅλον παρὰ διακεκριμένου τεχνίτου,
οὔτινος πάντες οἱ περιηγηταὶ ἐπισκέπτονται
τὸ ἐργαστήριον, τοῦ κ. Ροδίου. Ἐν τῷ κέντρῳ
αὐτῆς ἐν μέσῳ πυκνοῦ φυλλώματος προέχει
σύμπλεγμα τῶν Τριῶν Χαρίτων, ἔργον τοῦ
Καννόβα, ἀληθὲς ἀπόκτημα, ἀγορασθὲν ἀδρῶς
παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου, ὅστις πρὸς τὴν τραπεζιτικὴν
ἰδιοφυίαν συνενοῖ ἰδιοσυγκρασίαν καλλιτέχνου,

ἥς δαψιλῇ τεκμήρια παρέχει ἥτε ἀρχιτεκτονικῇ διακόσμησις καὶ ἡ ἐπίπλωσις τοῦ ξενοδοχείου.

Ἐνθεν κάκεισε εὐρίσκονται τοποθετημένα διάφορα παίγνια εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, οἷον petits chevaux, Billard Nicolas, Tourpie hollandaise, Billard Anglais, Serpentin κτλ. Καὶ ὅταν ἡ αἴθουσα αὕτη πληροῦται κομποῦ κόσμου σχηματίζοντος διαφόρους ζωηροὺς οὐμίλους, τότε ὁ ἐπισκέπτης δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὸ θέλητρον τῆς ζωῆς ἐν τῷ ΑΚΤΑΙΩ.

Ἐνταῦθα λαμβάνουσι χώραν αἱ μεγάλοι χοροὶ, ἐσπερίδες καλλιτεχνικαὶ καὶ διασκεδαστικαί, συναυλίαι κτλ.

Εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Κεντρικῆς Στοᾶς ὑπάρχουσι τέσσαρες ἄλλαι αἴθουσαι, ὁμοίως εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ταξιδιωτῶν, τέσσαρα θαύματα καλλισθησίας.

Ἐν τῷ κέντρῳ ἀκριβῶς τῆς Στοᾶς ὑπερῶν τοῦ συμπλέγματος τῶν Τριῶν Χαρίτων ἡ αἴθουσα διὰ μεγάλου φεγγίτου ἐπὶ τῆς ὀροφῆς προσδέχεται ἄνωθεν ἅπλετον τὸ φῶς οὐτινος τὴν λάμπιν συγκερνᾷ εὐρεῖα σκέπη.

Ἡ εὐφυῆς αὕτη διευθέσις προικίζει τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον πάτωμα ἕκαστον μὲ

μίαν ἐσωτερικὴν κεντρικὴν Στοᾶν (Hall) ἣτις κομπῶς ἐπιπλωμένη παρέχει πρὸς τοὺς ταξιδιώτας τὴν εὐκολίαν νὰ παρίστανται ἄνωθεν θεαταὶ πάσης ἐξορτῆς ἢ συναυλίας, ἐὰν δὲν θέλωσι νὰ ἀναμιχθῶσι μὲ τὸν κόσμον.

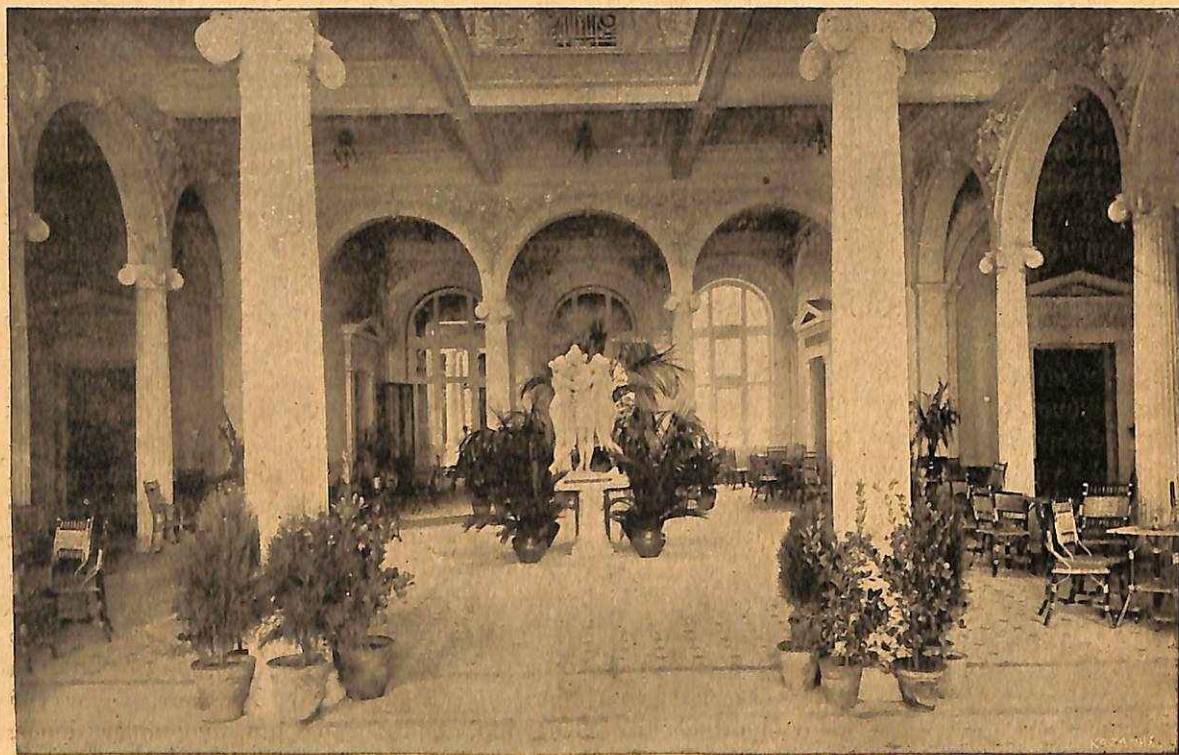
Ἡ κυρία ὁμῶς εἰσοδος τοῦ Ξενοδοχείου εὐρηται ἐν τῇ προσόψει αὐτοῦ τῇ ἐγκαρσίως πρὸς τὴν θάλασσαν φερούσῃ. Εὐρεῖα μαρμαρινὴ κλίμαξ ἔχουσα κατὰ τὰ πλευρὰ αὐτῆς μεγαλοπρεπεῖς ἠλεκτρικοὺς λαμπτήρας ἄγει πρὸς τὸ προαύλιον, ὅπερ καταλήγει πρὸς τὸν πρόδρομον.

Ἐκεῖ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἶναι τὰ θυρωρεῖα μὲ πολυάριθμον προσωπικὸν ὁμιλοῦν ὅλας τὰς ξένας γλώσσας ἢ τηλεφωνικὴ ὑπηρεσία μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς, ἢ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία, τὸ γραφεῖον τῶν παραγγελιῶν κτλ.

Ἀνερχόμενός τις ὀλίγας βαθμίδας εὐρίσκεται ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς διαδρόμου, ὅστις ἔνθεν μὲν ἄγει πρὸς τὴν Κεντρικὴν Στοᾶν, ἔνθεν δὲ πρὸς τὸ Ἑστιατόριον, τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, τὰς ἰδιαιτέρας αἰθούσας.

Ὅπως ἀνέλθῃ τις πρὸς τὸ ἄνω πάτωμα τοῦ Ξενοδοχείου δύναται νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τοῦ ἡλεκτρικοῦ ἀνελκυστήρος καὶ τῆς μεγάλης κλίμακος.

Τὰ δωμάτια εἰσὶ μεγάλα καὶ εὐρύχωρα, ἢ

Ἡ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ «ΑΚΤΑΙΟΥ»

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ «ΑΚΤΑΙΟΥ»

δὲ ἐπίπλωσις αὐτῶν μετὰ σπανίας καλοισθησίας ὀφείλεται εἰς τὸν περίφημον ἐν Λονδίῳ οἶκον Maple, οὕτως ὥστε τὰ πάντα ἐν τοῖς διαμερίσμασι τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ εἶνε ἄμεμπτα.

Μεγαλοπρεπεῖς ἐξῶσαι μολὶς ἀνοίξετε τὸ παράθυρον, σὰς καλοῦν νὰ ἀπολαύσῃτε τὴν δρόσον τῆς πρωΐας καὶ τὰς θαυμασίας σεληνοφωτιστούς καὶ ἀφροέσσας νύκτας.

Ἐκατὸν πενήκοντα δωμάτια καὶ αἴθουσαι δύνανται νὰ περιλάβουν ἄνω τῶν διακοσίων ταξιδιωτῶν.

Ὅλα τὰ διαμερίσματα τοῦ ξενοδοχείου φωτίζονται μὲ ἠλεκτρικὸν φῶς κομποὶ λαμπτήρες κρεμαστοὶ καὶ διάφορων ἄλλων εἰδῶν ἐκ Πομπηϊανοῦ ὀρειχάλκου, λαμπτήρες τοποθετημένοι ἐπὶ τοῦ τοίχου πρὸς χρῆσιν εἴτε τοῦ γραφείου εἴτε τοῦ κοιμωτηρίου.

Ἐκαστον πάτωμα συνδέεται διὰ τοῦ τηλεφώνου μὲ τὰ θυρωρεῖα καὶ τοὺς διαδρόμους καὶ πάντα τὰ διαμερίσματα τὰ θαμιζόμενα ὑπὸ τῶν ταξιδιωτῶν θερμαίνονται κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ θερμοῦ ὕδατος διατη-

ροῦντα οὕτω σταθερὰν καὶ γλυκεῖαν θερμοκρασίαν.

Ἰδιαίτερος σκοτεινὸς θάλαμος εὐρίσκεται ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐρασιτεχνῶν φωτογράφων.

Ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν προσόψεως τοῦ ξενοδοχείου εὐρίσκεται τὸ ἀγγλοαμερικανικὸν Bar, τὸ ὁποῖον παρέχει πρὸς τοὺς θαμῶνας αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ποτὸν ἠθέλον ζητήσει, πάντοτε δὲ ἐξόχου ποιότητος. Μετὰ τὸ Bar, ἡ αἴθουσα τῶν σφαιριστηρίων γαλλικοῦ καὶ ἀγγλικοῦ, κατεσκευασμένων ὑπὸ τοῦ μεγάλου καὶ φημισμένου Παρισινοῦ ἐργασταίου τοῦ St. Martin.

Ἐκεῖθεν δύναται τις νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν κήπον ὅστις μὲ τὰ κομπὰ φυλλώματα καὶ τὰς σκιάδας, μὲ τὰς διαφόρων εἰδῶν ἔδρας ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν θελητῶν τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ.

Κατόπιν τὸ τέννις, ὅπου διαγωνίζεται ζωηρὰ ἢ φιλαθλὸς κοινωνία, Ἕλληνες καὶ ξένοι.

Ὅπισθεν τῆς αἰθούσης τοῦ σφαιριστηρίου εὐρίσκεται τὸ Ὑδροθεραπευτήριον, οὗ τὸ ὁμοῖον δὲν ὑπάρχει ἐν Ἀθήναις.

Ἡ ΚΥΡΙΑ ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ «ΑΚΤΑΙΟΥ»

Οὕτω τὸ Φάληρον χάρις εἰς τὸ πολυτελέστατον καὶ μοναδικὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ξενοδοχεῖον τοῦ ΑΚΤΑΙΟΥ, διὰ τὴν ὡραίον ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται δίκαιος ἔ-

παινος πρὸς τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῦ κ. Καραθανασόπουλον, καθίσταται μία ἀπὸ τὰς σπανίας εὐρωπαϊκὰς διαμονὰς μὲ πᾶσαν ἀπόλαυσιν καὶ παντὸς εἴδους διασκέδασιν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἐταιρικὸν 10.000.000.— Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων Τρεχ/νοι λ/σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἑνοικίαις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3⁰/₀ εἰς πρώτην ζήτησιν.— 3¹/₂⁰/₀ ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας.— 4⁰/₀ μετὰ ἓν ἔτος.— 5⁰/₀ μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

TAMIEYTHPION λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4⁰/₀.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

30 — Ὁδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

N. CONSTANTINIDES

MARCHAND-TAILLEUR

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE SSURANACE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ Τῷ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἑνεργητικὸν	Διρ. Ἀγγλ.	8,219,970	Δραχ.	331,198,800
Ἑτήσιον εἰσόδημα	»	1,311,091	»	52,443,636
Πληρωθέντα ποσά	»	18,673,030	»	746,921,200

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὅποτε ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῶν ὄρων ὑφ' οὓς ἀσφαλίζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90⁰/₀ εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλεια ἰσόβιοι, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

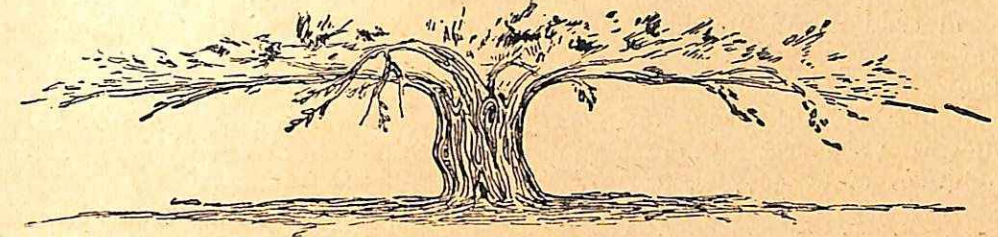
Διευθυντής

B. A. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος

Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: **Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'

30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1904

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ο ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἡ δυστυχισμένη καὶ ἑνδοξος αὐτὴ γωνία τοῦ κόσμου, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ τῶν μαρμάρων καὶ τῶν ἑρειπίων, εἶνε ἀσυγκρίτως πλέον ἔντονος καὶ νέα ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον καὶ ἀπαρατήρητον ζωὴν τοῦ τὴν κατοικεῖ, ἂν δὲν εἶνε: ἡ μόνη ζωὴ, — δὲν εἴμπορεῖ νὰ παραπονεθῇ δι' εὐτυχεῖς ἐκπλήξεις. Οἱ μαγνῆται τῆς εἶνε ἀστόμωτοι καὶ αἱ ἑλξεις τῆς αἰώνιας. Αἱ μεγαλείτεροι δόξαι τοῦ κόσμου ἤλθαν νὰ ἀναπαυθῶν μίαν ἡμέραν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς Ἀκροπόλεως, νὰ προσφέρουν μίαν θυσίαν εἰς τοὺς κρημνισμένους ναοὺς, νὰ φίσουν ὀπίσω τοὺς δύο ὥραιās λέξεις θανμασμοῦ διὰ τὰ πληγωμένα μάρμαρα, τὸν ἥλιον καὶ τὸν οὐρανόν. Κ' ἐμεῖς, οἱ πτωχοὶ καὶ ἀπαρατήρητοι ἀπόγονοι, τοῦ θερμαίνομεν τὴν κεφαλὴν μας ὑπὸ ἓνα ὑπερήφανον ἥλιον, ἔχομεν τόσον συχνὰ τὴν εὐχαρίστησιν, χωρὶς νὰ τὸ κουνήσωμεν ἀπὸ τὸν εὐλογημένον αὐτὸν τόπον, νὰ διαγκωνίζωμεν εἰς τὸν δρόμον μας τὰς δόξας τῆς ὑψηλίου, νὰ σκοντάπτωμεν μίαν ἡμέραν ἐπάνω εἰς ἓνα Γαβριὴλ Δ' Ἀννούντιο καὶ νὰ εὐρισκώμεθα μίαν ἄλλην ἐμπρὸς εἰς τὸ ὑπογένειον τοῦ Ἀνατὸλ Φράνς καὶ νὰ διαμφισβητοῦμεν ἀνύποπτοι μίαν θέσιν τοῦ τροχιοδρόμου μ' ἓνα σοφὸν ἢ μ' ἓνα ποιητὴν, τοῦ παλαιοῦ ἢ τοῦ νέου κόσμου, ἀφοῦ ὁ πάππος μας ἢ ὁ προπάππος μας ἔκαμε τὸ ἴδιον μ' ἓνα Βύρωνα ἢ μ' ἓνα Σατωβριάν. Εὐτυχία, τῆς ὁποίας θὰ ἑστερούμεθα ὠρισμένως, χωρὶς τὸν Παρθενῶνα καὶ χωρὶς ὀλίγας σκιὰς, αἱ ὁποῖαι

ἐπιμένουν νὰ πλανῶνται ἀκόμη ἐπάνω εἰς τὴν γῆν αὐτήν, ποῦ μᾶς τρέφει καὶ μᾶς κρατεῖ.

Ἀλλὰ νὰ καὶ μία ὥραία ἐπίσκεψις, τοὺς τελευταίους μῆνας, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὀφείλομεν τίποτε εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τίποτε εἰς τὰς σκιὰς τοῦ τὴν κατοικοῦν. Εἶνε ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πιερ Λοτί. Οἱ μαγνῆται τῶν μαρμάρων μας δὲν ἔπαιξαν κανένα ρόλον εἰς τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν τοῦ Γάλλου Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ τοῦ συμπαθητικοῦ αὐτοῦ γόητος. Καμμία σκιὰ ἀπὸ τὰς πλανωμένας εἰς τὰ Προπύλαια καὶ καμμία ἡχώ ἀπὸ τὴν κόγχην τοῦ Διονυσιακοῦ Θεάτρου δὲν τὸν ἐκάλεσε. Τὸν ἔφερε ἀπλοῦστα μία γαλλικὴ φυλακίς, φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ ἱερακος, ἡ ὁποία ἤλθε πεζότατα νὰ καθαρισθῇ εἰς τὴν πεζοτάτην δεξαμενὴν τοῦ ναυστάθμου. Τὸ ὅτι τὸν ναυστάθμον καὶ τὴν δεξαμενὴν τοῦ βρέχουν τὰ ἱερὰ νερά τῆς Σαλαμίνος εἶνε ἐντελῶς τυχαῖον. Ἐφθανε ἀπλοῦστα νὰ ἦνε μία δεξαμενὴ καὶ νὰ ἦνε ἡ πλησιεστέρα εἰς τὸν σταθμὸν τῆς φυλακίδος. Εἴκοσιν ἔτη προητέρα ἓνα ἄλλο γαλλικὸν πολεμικόν, ὁποιοῦνδήποτε, ἔρριψε τὴν ἀγκυρὰν τοῦ εἰς τὸν Πειραιᾶ. Εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ ἀνῆκε καὶ τότε ἓνας νεαρὸς ἀξιωματικὸς, ὁ ὁποῖος ὀνομαζέτο Ἰουλιανὸς Βιὼ καὶ ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ Πιερ Λοτί. Μία διαταγὴ τοῦ ὑπουργείου τοῦ τὸν ἔφερε καὶ τότε, ὅπως καὶ τώρα, μαζί μὲ τὸ πλοῖον τοῦ. Καὶ ἴσως ἐὰν ὁ συγγραφεὺς τῆς « Ἀζυιάδῃ » καὶ τοῦ « Ἀδελφοῦ μου Ὑβ » δὲν ἔφερε μαζί μὲ τὰ διάσημα τοῦ

ἀθανάτου, τὰς ἐπωμίδας τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ, «αἱ σκαὶ καὶ τὰ μάρμαρα» τὰ ὁποῖα μόνον συνήντησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀνατὼλ Φράνς, μαζὶ μὲ τὸν φίλον μου κ. Ἐπισκοπόπουλον¹ δὲν θὰ μᾶς ἔδιδαν ἴσως ποτὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν συμπαθητικὸν αὐτὸν συγγραφέα.

Δὲν ἤξεύρω τί ἄλλο ὀφείλομεν εἰς τὴν πεζοτάτην αὐτὴν καὶ γηραλέαν δεξαμενὴν τοῦ ναυστάθμου. Ὁρισμένως ὅμως εἰς αὐτὴν καὶ μόνον ὀφείλομεν τὸν γοητευτικὸν ξένον μας τῶν τελευταίων ἡνῶν. Περὶ αὐτοῦ ἔλαβα ἀφορμὰς νὰ πεισθῶ καὶ εἶνε μία λεπτομέρεια, ἡ ὁποία μ' ἔκαμε νὰ ἐκτιμῶ τὴν ἀμφισβητηθεῖσαν εἰλικρίνειαν τοῦ γλυκυτάτου ζωγράφου τῆς ἀνατολικῆς ἀποκαλύψεως. Ἦμουν τόσον προδιατεθειμένος ἐναντίον του. Ἡ φήμη τὸν εἶχε φέρει τόσον διαφορετικὸν ἕως ἐδῶ, ὥς ἕνα ἄνθρωπον πολὺ πλαστὸν καὶ προσποιημένον καὶ ψιμυθιωμένον καὶ ἐγωῖστικὸν καὶ ἀντιπαθητικόν, ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται ὅτι δὲν διαβάσει κανένα ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται ὅτι μισεῖ τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται ὅτι δὲν δίδει μίαν πεντάραν διὰ τὴν ἐκλογὴν του εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ περιφέρεται εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Ἀλγερίου ἀνύποπτος, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ταχυδρομεῖον τοῦ φέρει τὰ νέα καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς ἐκλογῆς του καὶ ὁποῖος τέλος πάντων διαρκῶς... προσποιεῖται. Καὶ εἶνε μὲν ἡ ἀλήθεια ὅτι πολλάκις ἐσκέφθην, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα εἰμποροῦσ' ἐνὰ τὰ κάμη ἀξιόλογα ὁ ἄνθρωπος, μὲ ὅλην τὴν εἰλικρίνειαν, χωρὶς ὑποκρισίας, πάντοτε ὅμως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου ἔμενε κάποια δυσπιστία καὶ κάποια ἀντιπάθεια.

Ὅταν ἀνέβηκα εἰς τὸ «Βωτοῦρ» νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ διὰ πρώτην φοράν, μὲ μίαν εὐλογον περιέργειαν καὶ ἀνυπομονησίαν, εἶδα ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν περιμένω. Μ' ἐπληροφόρησαν ὅτι ἦτο ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον. Ἐξῶ ἀπὸ τὸ πλοῖον, εἰς τὸν ναύσταθμον, μοῦ ἐφάνη ὀλίγον ἀπίστευτον. Καὶ ὅταν ἔχη κανεὶς ἀφορμὰς νὰ δυσπιστῇ, συλλογίζεται πολλά. Ἐσκέφθηκα ἀμέσως

¹ Ὑποθέτω ὅτι δὲν ἐνοχλῶ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ φίλου μου κ. Ἐπισκοποπούλου μὲ τὴν ὥραιαν αὐτὴν ἀδιακρίσιαν. Ὁ συγγραφεὺς τῆς «Θαΐδος», ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώρισε κανένα κατὰ τὴν ἐπισκεψὶν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸ τινῶν ἐτῶν, ἐκτὸς τοῦ κ. Ἐπισκοποπούλου, τοῦ ἔγραφε ἀναχωρῶν: «Je n'ai vu que des marbres des ombres et... vous». Εἶνε ἕνα ἐπίγραμμα, τόσον ἄξιον τοῦ μεγάλου εἰρῶνος, διὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ ὁποίου εἶνε συγχωρημένη κάθε ἀδιακρίσια.

ὅτι ὁ Λοτὶ, δὲν εἰμπορεῖ νὰ παρουσιάζεται ἀμέσως εἰς τοὺς ἐπισκέπτας του καὶ ὅτι κάμνει νὰ τὸν περιμένουν, ὅπως τὸ κάμνουν τόσοι ἀδοξώτεροι ἀπ' αὐτόν. Δὲν ἤμουν ὅμως δυσανεσθημένος. Τὸ πρᾶγμα μοῦ ἔδιδε ἀφορμὴν νὰ μείνω ὀλίγον μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του. Καὶ δι' ἕνα κυβερνήτην πλοίου, μέσα εἰς τὴν στενὴν οἰκογένειαν τοῦ σκάφους δὲν ὑπάρχει ἀκριβεστέρᾳ ἐκτίμησις τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀξιωματικῶν του. Ὅσον καὶ ἂν κρύπτεται, ὅσον καὶ ἂν ἀποφεύγῃ νὰ ἐκδηλωθῇ, προδίδεται εἰς ἕνα μορφασμόν, μίαν ψυχρότητα, ἕνα μισὸν λόγον. Καὶ ὅμως τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸν κυβερνήτην των. Δὲν εἶχαν λόγους νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσίν των. «Ζῶμεν ὡς ἀδελφοί» μοῦ εἶπαν. Ἐθεώρησα κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ λάβω μερικὰς πληροφορίας περὶ τῆς ζωῆς του εἰς τὸ πλοῖον, περὶ τοῦ τρόπου ποῦ ἐργάζεται καὶ νὰ ἐξακριβώσω ἀκόμη τὴν παλαιὰν φήμην, ἂν ὁ Λοτὶ δὲν διαβάξῃ τῷ ὄντι ἄλλους συγγραφεῖς. Τί διάβολο! ὅσον καὶ ἂν ὑπεκρίνεται εἰς τὰς ἐξομολογήσεις του, εἰς τὰς συνεντεύξεις του, εἰς τὸν ξένον κόσμον, δὲν θὰ εἰμποροῦσε βέβαια νὰ κρυφθῇ μέσα εἰς τὸ σπῖτι του. Ἐμαθα τῷ ὄντι ὅτι ἐργάζετο πολὺ νὰ τελειώσῃ τὸ νέον του μυθιστόρημα «Πρὸς τὸ Ἰσπαχάν» καὶ ὅτι... δὲν ἐδιάβαζε σχεδὸν καθόλου. Κάπου-κάπου φυλλομετροῦσ' τὸν Μυσσὲ τὸν ἀγαπημένον του ποιητὴν.

Δὲν μοῦ ἐδόθη καιρὸς δι' εὐρύτεραν ἀνὰ κρισιν. Μετ' ὀλίγον ὁ κυβερνήτης ἀνηγγέλθη καὶ μετὰ δύο λεπτά ὁ μεγάλος, συμπαθητικὸς ὑπηρετὴς του Ὁσμάν, μοῦ παρεμέριζε τὸ παραπέτασμα τῆς αἰθούσης. ὅπου μὲ ἀνέμενεν ὁ Πιερ Λοτὶ.

Δὲν εὐρέθην ἐμπρὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἐπερίμενα. Μ' ἕνα ἀφελὲς ἔνδυμα περιπάτου, ὁ ἀκαδημαϊκός, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεφε ἀπὸ μίαν πρωτὴν ἐκδρομὴν του μέχρι τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, πανηγυρίζοντος τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔσπευσε νὰ μὲ ὑποδεχθῇ εἰς τὴν θύραν. Μία γλυκυτάτη ἐμφάνισις, μία ἐγκάρδιος χειραψία, ἕνα μειδίαμα δειλόν, ἀλλὰ γεμάτον προσήνειαν. Βραχύσωμος, ἀρθρῶν κλίσις εἰς τὰ ὑψηλά του τακούνια, μὲ κάποιαν κλίσις πρὸς τὰ ἐμπρός, μὲ δύο ποδαράκια κούκλας, τὰ ὁποῖα προσπίπτουν εἰς τὸ πρόωτον ἀντίκρυσμα, μοῦ ὑπέδειξεν ἕνα κάθισμα ἐμπρὸς εἰς τὸ γραφεῖον του. Ἐκτοτε δὲν ἔβλεπα παρὰ δύο μεγάλους ὀφθαλμούς, ἐκτάκτως φωτεινοὺς

καὶ λαμπροὺς, πλέοντας μέσα εἰς μίαν βαθυτάτην μελαγχολίαν. Μία θλίψις ἀμβλεῖα, βραδεῖα καὶ καρτερικὴ φαίνεται ὡς νὰ ἔχη χαράξῃ μὲ μακρὰν καὶ ἀνεπαίσθητον ἐνέργειαν, μερικὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου του. Καὶ ἐνῶ ὁμιλεῖ καὶ ἐνῶ σὲ ἀτενίζει, φαίνεται ὡς νὰ προσέξῃ καθ' ὅλον τὸ διάστημα εἰς κάποιους μακρυνοὺς καὶ σβυσμένους ἤχους, καὶ ἐνῶ τὸν κυτᾶις, νομίζεις ὅτι μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν σου καὶ τῶν ἰδικῶν του, κατὰ τι ἄλλο μεσολαβεῖ, ὡς ὄνειρον ἢ ὀπτασία. Καὶ οἱ ἤχοι καὶ τὸ ὄνειρον πρέπει νὰ εἶνε ἀφεύκτως πολὺ μελαγχολικά. Ἡ φωνὴ του ἡσυχος, ἀχρωμάτιστος, χωρὶς καμμίαν ἔμφασιν, ὅπως οἱ λόγοι του, οἱ λόγοι τῶν ἀπλῶν καὶ ἀφελῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι λησιμονοῦν τὸν ἑαυτὸν τους. Καὶ ἐνῶ ῥίπτω μερικὰ πλάγια βλέμματα πρὸς τὸ συμπαθητικὸν περιβάλλον, ἕνα γραφεῖον ἀπλοῦν, χωρὶς φορτία βιβλίων ἢ χειρογράφων, μὲ ὀλίγας προσφιλεῖς φωτογραφίας, ἕνα παραβάν, σκεπασμένον ἀπὸ παλαιὸν βυζαντινὸν ἄμφιον, κρύπτον ἕνα κλειδοκύμβαλον, μίαν θερμάστραν μ' ἕνα ἐνετικὸν χαλκούργημα κ' ἕνα μικρὸν ἀνατολικὸν τραπέζακι ἀπὸ μωσαϊκὸν μεταξὺ μας, σκέπτομαι ἂν ἦνε δυνατὸν ἡ ἀφελὴς καὶ μελαγχολικὴ αὐτὴ ἐμφάνισις, νὰ εἶνε ὁ Πιερ Λοτὶ τῆς παραδόσεως, ὁ ὑπεροπτικός, ὁ πλαστός, μὲ τὰς παραδόξους πόζας, ὁ προσποιούμενος ὅτι ἀποφεύγει τοὺς ἀνθρώπους, ὁ προσποιούμενος ὅτι περιφρονεῖ τοὺς συγχρόνους του, ὁ προσποιούμενος ἐπὶ τέλους τόσα πράγματα. Ὁχι, χίλιες φορὲς ὄχι!

Ἐπὶ τέλους δὲν εἰμπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος νὰ ἐνοχλῇται ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ μὴν ἔχη ὄρεξιν διὰ τὰς κοινὰς καὶ ἐνοχλητικὰς ὁμιλίας, μὲ τὰς ὁποίας ἐνοχλεῖ τοὺς ἐνδόξους ἢ περιέργεια τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ταράσσεται μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ συνομιλητὴς του ἔρχεται νὰ τὸν περιεργασθῇ ὡς περιεργον θηρίον; Δὲν εἰμπορεῖ ἐπὶ τέλους νὰ προτιμᾷ ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς ἐνοχλήσεις τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀπλῶν καὶ ἀνυπόπτων ἀνθρώπων, τῶν ἀξιωματικῶν του καὶ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ ἀκόμη Ὁσμάν, ἐνὸς ἀπλοῦ καὶ ἀφωσιωμένου εἰς τὸν κύριόν του, χωρὶς καμμίαν ρεπορτερικὴν περιέργειαν ἢ ὀπισθοβουλίαν; Καὶ ἐπὶ τέλους δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ εἶνε συγγραφεὺς, μικρὸς ἢ μεγάλος, ἐκδηλώνων τὴν ψυχὴν του καλὰ ἢ κακὰ, ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν ἀνάγκην, χωρὶς νὰ εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ διαβάξῃ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ εἶνε ἐνήμερος τῆς λεγόμενης φιλολογίας τῆς τελευταίας στιγμῆς, πρᾶγμα ποῦ τὸ εὐρίσκει

ΠΙΕΡ ΛΟΤΙ

κανεὶς εἰς τὴν τελευταίαν κυρίαν τοῦ κόσμου ἡ ὁποία φλυαρεῖ εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας γλώσσας, ἐμπρὸς εἰς τοὺς θαυμαστάς της; Πόσους ἀπὸ ἡμᾶς δὲν κατήσχυνεν εἰς τὴν ἐνημερότητα αὐτὴν μία ὥραια ἢ μία ἄσχημος κυρία! Καὶ πρέπει ἀφεύκτως νὰ προσποιηται κανεὶς, ὅταν δὲν ἔχη ὄρεξιν νὰ κάμνῃ ὅτι κάμνει ὅλος ὁ κόσμος; Καὶ διατί νὰ παραδεχθῶ ὅτι δὲν ἦτο εἰλικρινὴς ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ἰσλανδοῦ Ψαροῦ», ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐδιάβασε ἀπὸ τὰ δεκαῖς ἕως τὰ εἴκοσι του χρόνια τὸν Μυσσέ, τὸν Γκατιέ καὶ τὸν Οὐγκώ, εἰς τὰ τριάντα του χρόνια ὅταν ἐρωτήθῃ ἀπὸ τὸν Δωδέ, ἂν ἐδιάβασε τὴν «Σαλαμβώ», ἀπεκρίθη ἀπλούστατα «ὄχι» καὶ δὲν ἐγνώρισε τὸν Φλωμπέρ, παρὰ ὅταν ὁ συγγραφεὺς τῆς «Σαλφρούς» τοῦ εἶπε: «Τρέχα λοιπὸν νὰγοράσῃς τὴν «Σαλαμβώ» εἰς τὸ πρῶτον βιβλιοπωλεῖον, ποῦ θὰ εὑρῃς. Δὲν εἰμπορεῖ νὰγνοῇς αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα»; Καὶ ἂν ὁμολογῇ πάλιν ὅτι ἐδιάβασε κ' ἔξανα-διάβασε καὶ διαβάξῃ ἀκόμη τὴν Βίβλον, διατί νὰ πιστεύσω ὅτι προσποιεῖται πάλιν; Εἶνε περιεργον νὰ θέλωμεν καὶ καλὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅπως τοὺς φανταζόμεθα, καὶ νὰ μὴ τοὺς

πιστεύωμεν ἀκριβῶς ἴσως ὅταν λέγουν τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ἐνθυμήθηκα ἀκόμη, εἰς τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων αὐτῶν ἓνα ἄλλον ἐνδοξον, τόσον διαφορετικόν, ἓνα ἀληθινὸν φιλάρεσκον, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο τόσον φυσικὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἦτο ὁ Γαβριήλ Δ' Ἀννούντσιο καὶ εἵμεθα εἰς τὴν αἵθουσαν τῆς «Μεγάλης Βρετανίας», εἰς ἓνα δειπνον τὸ ὁποῖον ἔδιδε εἰς τὸν ἐνδοξον ξένον τὸ «Ἄστν» καὶ κατόπιν εἰς τὰς αἰθούσας τῆς Κας Τυπάλδου Κοζάκη. Τί τόνος φωνῆς ἦτον ἐκεῖνος καὶ ποία ἀσωτία εἰς ὠραίους λόγους καὶ ποία σοφία καὶ ποία ποιήσις, ἐκχειλίζουσα καὶ πλημμυροῦσα! Ὁμιλοῦσε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἢ ἐδιάβαζε μίαν σελίδα, δουλευμένην μὲ σμίλην χρυσοχόου; «*Ras un mot qui ne soit pur*» ὅπως ἔλεγεν ὁ ἴδιος. Ἐθέλξε καὶ ἐγοήτευσεν κυρίας, ἀπεστόμωσε καθηγητὰς καὶ σοφοὺς εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ὠμίλησε διὰ τὸν Λεονάρδον Δὰ Βίντσι μ' ἓνα ποιητὴν καὶ διὰ τὸν Τίτον Λίβιον μ' ἓνα καθηγητὴν τῆς λατινικῆς φιλολογίας, ὠμίλησε διὰ τὰ μουσεῖα μας ὡς ποιητῆς καὶ ἀρχαιολόγος, ἔθαύμασε τὴν «κρυσταλλίνην νύκτα», ἔκαμε δεσποινίδας νὰ κλαύσουν καὶ δεσποινίδας νὰ ὑπνωτισθοῦν, ὡς ἀπὸ προσήλων εἰς στίλβον ἀντικείμενον καί, ὅταν μᾶς ἀπεχαιρέτησε, ἀναχωρῶν διὰ τὴν Κέρκυραν, ὅπου ἐπὶ γαίνει νὰ τελειώσῃ τὸ τελευταῖον του μυθιστορημα, μᾶς εἶπεν ἀκόμη μὲ μίαν θείαν χειρο-

νομίαν, ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ «ἀναρτήσῃ τὸ ἔργον του εἰς ἓνα στῦλον τοῦ Παρθενῶνος». Καὶ ὅλοι ἔλεγον: Αὐτὸς εἶνε ὁ Δ' Ἀννούντσιο, δὲν εἴμποροῦσε νὰ ἦνε ἄλλος Κανείς, ποῦ θὰ ἔτρεχε νὰ γνωρίσῃ τὸν Λοτί, μὲ τὴν προσδοκίαν ἑνὸς θεάματος, δὲν θὰ εἴμποροῦσε νὰ εἰπῇ τὸ ἴδιον. Καὶ διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπογοήτευσίν του θὰ ἔλεγε: Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος προσποιεῖται, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποζάρει. Καὶ ἴσως ἴσως ἀκόμη ἓνας ἄνθρωπος ἔξυπνος, εὐχάριστος καὶ φλύαρος, θὰ εἴμποροῦσε νὰ τὸν πλαστοπροσωπήσῃ πολὺ ἱκανοποιητικώτερον διὰ τὴν κοινὴν περιέργειαν. Πράγμα ἄλλως τε ποῦ ἔγινε. «Ἐνας Γάλλος ναύαρχος — μού διηγείτο ὁ ἴδιος — εἶχεν εἰς τὸ ἐπιτελεῖον του ἓνα ἀξιωματικὸν ποῦ μοῦ ὁμοίαζε. Καὶ καθὼς ὅλαι αἱ κυρίαι τὸν ἐρωτοῦσαν ἐὰν ἔχῃ τὸν Λοτί εἰς τὸν στόλον του, ἐσοφίσθη νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἐπιτελείου του ὡς Πιερ Λοτί. Ὁ ἀξιωματικὸς ἦτο εὐχάριστος, περιποιητικὸς εἰς τὰς κυρίας καὶ ὅσον χρειάζεται εὐφυής. Ἡ κυρία ἔμεινεν ἐνθουσιασμένη: «Δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ μοῦ εἰποῦν ποῖος εἶσθε. τοῦ εἶπε. Θὰ τὸ ἐμάντευα ἀμέσως. Δὲν εἴμπορούσατε νὰ εἰσθε ἄλλος, ἀπὸ τὸν Πιερ Λοτί...» Ἴσως ὁ ἴδιος θὰ τῆς ἔδιδε μίαν ἀπογοήτευσιν, — ἐπρόσθεσε μελαγχολικῶς. Καὶ εἶχε δίκαιον. Τόσον ὀλίγοι εἴμποροῦν νὰ κρατοῦν τὴν γοητείαν τῆς φήμης των, ὅπως ἓνας Δ' Ἀννούντσιο. Καὶ θὰ ἦνε τόσον κοπιαστικόν, ὑποθέτω.

[Ἔπεται τὸ τέλος]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

ΒΟΥΚΟΛΙΣΚΟΣ

Ἡ Εὐνείκη πῶς τῆς ζήτησα φίλ', σπᾶστεῖτο μ' ἐπῆρε,
Μοῦ μάλλον καὶ μοῦλεγε· «Γιὰ σύρε σὶδὸ καλό·
Εἶσαι βοσκὸς καὶ μοῦ ζητᾷς φίλ', καημένε; σύρε,
Χωριάτικα δὲν ἔμαθα, πολίτικα φιλῶ.
Τὸ στόμα μου οὔτε σπᾶνειρο δὲ θέλει ἔτσι φιλιὰ.
Πῶς γλυκοβλέπεις! Σὰ μιλεῖς, χωρατὰ ξέρεις τόσα.
Πόσο χαδεύεις τρυφερά, τί ζαχαρένια γλῶσσα,
Τί μαλακὸ τὸ γένι σου καὶ τί χυτὰ μαλλιά!
Τὰ χέρια σου εἶν' ὀλόμαντρα, τὰ χεῖλια σου σκασμένα,
Μυρίζεις ἄσκημα· ἀπ' ἐδῶ, — μ' ἐλέρωσες — νὰ βγῆς!»

Μοῦψαλλε τέτοια κ' ἔφτυσε σὶδὸν κόρφο φορὲς τρεῖς
Κιὰπ τὴν κορφή ὡς τὰ πόδια μου μὲ μᾶς κοιτάξ' ἐμένα
Μὲ κάτι χεῖλια ζαρωτά, καὶ μιὰ στραβὴ ματιά·
Καὶ μούκαμνε τὴν ὁμορφή, καὶ μούκαμνε τὸ νάζι
Καὶ δυνατὰ μ' ἐγέλασε. Κ' ἐμένα τὸ αἷμα βράζει
Κιὰπὸ ντροπὴ κοκκίνισα, σὰ ρόδο ἀπὸ νοτιά.
Ἐφυγε αὐτὴ καὶ μ' ἄφησε· μὰ γὰρ δὲν τὸ βαστῶ
Νὰ μὲ γελᾷ τὸν νόστιμον ἐμένα μιὰ Εὐνείκη.
Βοσκοί, δὲν εἰμὶ ὁμορφονιός; γὰρ πέστε τὸ σωστό·
Μὴν ἄλλαξ' ἔξαφνα ὁ Θεὸς ἐμένα τὸν ἀσίκη;
Γιατὶ προτοῦ τὰ γένεια μου γλυκὰ μοῦ ἀνθοῦσαν, ἴδια
Σὰν τὸ κισσὸ σὶδὸν πλάτανο ποῦ βγαίνει τυλιχτά·
Σταυτιά μου γύρω ἐχύνονταν μαλλιά σελινωτά,
Κ' ἔλαμπε τᾶσπρο μέτωπο πάνω σὰ μαῦρα φρούδια.
Τὰ μάτια σὰν τῆς Ἀθηνᾶς ἔχω, καὶ πὺ γλανκὰ,
Καὶ τὸ κορμὶ παχύτερο παρὰ πηχτή, τὸ στόμα
Γλυκότερη χύνει λαλιὰ κιὰπὸ τὸ μέλι ἀκόμα·
Σοῦ τραγουδῶ γλυκὰ γλυκὰ, σοῦ παίζω καὶ γλυκὰ
Καὶ μὲ καλάμι καὶ μ' αὐλό, τραγοῦδια μιὰ φορά!
Πᾶσα γυναικα ὁμορφονιὸ μὲ λέει σὰ βουνὰ ἀπάνω
Καὶ μ' ἀγαπάει ἢ καθεμιὰ μόν ἢ τρανὴ κυρὰ
Δὲν μὲ φιλεῖ ἢ πολίτισσα, δὲν θέλει τὸν τζοπάνο!
Δὲ ξέρει πῶς ὁ γυνὸς τοῦ Διὸς βοσκοῦλλα ξεπλανᾷ
Δὲ ξέρει πῶς γάνα βοσκὸ τᾶχε ἢ Παφία χάσει.
Στὴν Ἰδη ἀπάνω ἀνέβηκε κιᾶλλο βοσκὸ ξανά
Στὰ δάση τὸν ἀγάπησε, τὸν ἔκλαψε σὰ δάση.
Κιὸ Εὐνυμίον τί ἦτονε; ὅχι βοσκὸς μαθές;
Ποῦ τὸν ἀγάπησε ἢ γλυκεῖα Σελήνη κ' ἦρθε κάτου
Στὸ νάπος μέσα τὸ κρυφὸ καὶ πλάγιαζε κοντά του.
Καὶ σὺ, Κυβέλη, ἓνα βοσκὸ μοιρολογᾷς καὶ κλαῖς.
Μόν' ἢ Εὐνείκη — ἀκοῦς ἐκεῖ; — δὲν θέλει τὸ βοσκὸ
Ποῦ τὴν Κυβέλη — δὲν κοιτᾷς; — περνάει καὶ τὴ Σελήνη.
Ἄχ, Ἀφροδίτη, πονθεῖνὰ μὴ βοῇ ἀγαπητικὸ
Μήτε στὴ χώρα ἢ σὶδὸ βουνὸ — μονάχη πάντ' ἄς μείνῃ!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Ἐν τούτοις, μερὶς τις τοῦ τότε τύπου, ἔξ ἀντιπολιτευσεως πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἥτις υἱοθέτησε τὰς προτάσεις τοῦ Καμπούρογλου, ἤρχισε νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ἐπιχειρήσεως οὐδὲν σοβαρὸν ἐπιχείρημα προβάλλουσα, ἀλλὰ τὰ τετριμμένα καὶ συνήθη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπιφωνήματα. «Καλὲ κύριε πρωθυπουργέ, ἔγραφεν ἡ «Ἀθηνᾶ» τῆς 16 Ἰουνίου 1856, θέατρα καὶ διασκεδάσεις διὰ δημοσίων χρημάτων χρειάζονται εἰς ἡμᾶς, ἐνῶ δὲν ἔχομεν ψωμί νὰ φάγωμεν, ἐνῶ δὲν ἔχομεν βρακί νὰ φορέσωμεν, ἐνῶ εἴμεθα λαὸς πτωχός, ἐνῶ χρεωστοῦμεν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μας;»

Ἄλλ' ὥς ἦν ἐπόμενον, αἱ τοιαῦται παιδαριώδεις φωνασαίαι τῶν ἀντιπολιτευομένων τὴν κυβέρνησιν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ληφθῶσιν ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν καὶ μετ' ἀγῶνας πολλούς, εἰς οὓς πάντοτε ὑποβάλλονται οἱ θέλοντες νὰ ἐπιχειρήσωσι μέγα τι ἐν Ἑλλάδι, κατώρθωσεν ὁ Καμπούρογλος καὶ ὑπεγράφη τὴν δεκάτην ὀγδόην Ἰουλίου 1856 σύμβασις πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐθνικῆς, ὄντως αὐτῆς ἐπιχειρήσεως μεταξὺ αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἑτέρου, ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κυριακοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως, διορισθέντος ἀντιπροσώπου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 13,127 διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, κατὰ συνέπειαν τοῦ ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1856 Βασιλικοῦ Διατάγματος.

Τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς συμβάσεως (περὶ τοῦ πλήρους περιεχομένου αὐτῆς θὰ γίνῃ λόγος διὰ μακρῶν ἀλλαγῶν) ἦτο ἡ παραχώρησις εἰς τὸν Καμπούρογλου τοῦ δικαιώματος τῆς οἰκοδομῆσεως δι' ἰδίων του ἐξόδων νέου θεάτρου εἰς θέσιν κεντρικὴν, εὐρυχωροτέρου τοῦ ὑπάρχοντος τότε θεάτρου τοῦ Μπούκουρα, εὐπρεπεστέρου καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχεδίων τῶν νεω-έρων θεάτρων τῆς Εὐρώπης.

***

Ἡ μετὰ τοῦ Καμπούρογλου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ὑπογραφείσα σύμβασις, ὑποβληθεῖσα πρὸς ἐπικύρωσιν εἰς τὴν Βουλὴν, παρεπέμφθη ὑπ' αὐτῆς πρὸς μελέτην εἰς ἐπταμελὴ ἐπιτροπὴν ἐκ βουλευτῶν, ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τοὺς Δ. Καλλιφρονᾶν, Α. Ἀβέρωφ, Δ. Σταΐκον, Χρ. Σουμαρίπαν, Ν. Τσέλιον, Στ. Μήτσαν καὶ Ν. Α. Νάζον.

Ἡ πλειονοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης δι' ἐκθέσεώς της, ὑποβληθείσης εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 31 Αὐγούστου 1856,

προέτεινε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς συμβάσεως καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. Τοῦναντίον ἡ μειοψηφία, ἀπαρτιζομένη ἀπὸ τοὺς Ν. Τσέλιον, Στ. Μήτσαν καὶ Ν. Α. Νάζον, ἐπαναλαμβάνουσα καὶ αὐτὴ τὰ σαθρὰ τοῦ ἀντιπολιτευομένου τὴν Κυβέρνησιν τύπου ἐπιχειρήματα, προέτεινε τὴν ἀπόρριψιν τῆς συμβάσεως διότι, ἔγραφεν ἐν τῇ ἐκθέσει της, ἐνόσω στερούμεθα τῶν πρὸς τῇ ἐκθέσει της, γεωργίας καὶ βιομηχανίας πρωτίστων καὶ ἀναγκασιωτέρων μέσων, ἐνόσω Βουλευτήριον καὶ ἄλλα δημόσια καταστήματα δὲν ἀνεγείρονται, πᾶς πόρος τοῦ κράτους περισσεύων, εἶναι ἐπ' ἀνάγκης ν' ἀφιερῶται ἀποκλειστικῶς πρὸς ἀπόκτησιν τούτων.

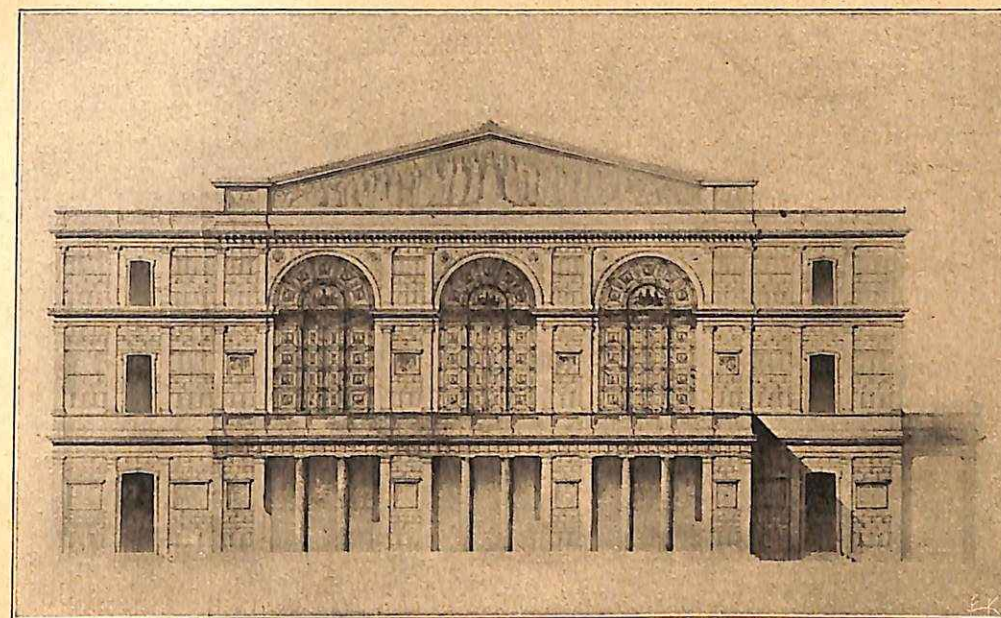
Τὴν ἐπομένην, 1 Σεπτεμβρίου, συζητήσεως γενομένης ἐν τῇ Βουλῇ, πολλοὶ βουλευταὶ ἔλαβον τὸν λόγον ὁμιλήσαντες ὑπὲρ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς συμβάσεως. Μετὰ τὰς ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς μειοψηφίας ἀναφερομένας πρωτίστας ἀνάγκας, εἶπε τις τῶν βουλευτῶν, ἀναγκαιῶς ἔρχονται αἱ νοεραὶ τὰς ὁποίας μάλιστα ὀφείλομεν νὰ περιποιηθῶμεν ἐν τῇ ἐστία τοῦ ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἄλλος τις τῶν βουλευτῶν παρετήρησεν ὅτι, ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει τέλος νὰ συναισθανθῇ καὶ τὴν ἀνάγκην ἑλληνικῶν παραστάσεων, αἵτινες θέλουσι μᾶς ἀναμνησθεῖν τοὺς μεγάλους ἡμῶν προγόνους καὶ εἰς τὰς ὁποίας θὰ βλέπωμεν τὰ ἔνδοξα τῶν πατέρων μας ἔργα, ἅτινα θὰ χορηγοῦν ὥραϊον διὰ τὰ τέκνα μας παράδειγμα. Ἡ Βουλὴ τέλος, ἀφοῦ ἤκουσε τὰς αἰωνίας περὶ σπατάλης τοῦ δημοσίου πλούτου ἱερεμιάδας, διὰ ψήφων ἐξήκοντα καὶ μίᾳς κατὰ δώδεκα ἐπεκύρωσε τὴν περὶ θεάτρου σύμβασιν¹.

Ἡ Κυβέρνησις κατόπιν δι' ἐκθέσεώς της, ἐν ἣ διὰ μακρῶν ἀνέπτυσε τὰ προοδوکώμενα ἀποτελέσματα εἰς τε τὰ ἥθη, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογίαν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος, ὑπέβλεπε τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐπικυρωθεῖσαν σύμβασιν εἰς τὴν Γερουσίαν, ἥτις τὴν παρέπεμψε πρὸς μελέτην εἰς ἐπὶ τούτῳ συστάσαν ἐπιτροπὴν, ἡ ἐκθεσις τῆς ὁποίας ὑπεβλήθη εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν 10 Σεπτεμβρίου.

Καὶ ἡ μὲν μειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένη ἀπὸ τοὺς Δ. Πλαπούταν καὶ Δ. Χα-

¹ Οἱ ψηφίσαντες κατὰ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς συμβάσεως ἦσαν οἱ ἑξῆς: Ν. Τσέλιος, Ἰωάν. Αποστολίδης, Στ. Μήτσας, Δημ. Ζώτος, Ἐμ. Τσοῦχλος, Σ. Κοπανίτσας, Ἐμ. Μελετόπουλος, Γ. Ταταράνης, Σπ. Ἰβήλλης, Α. Κοζάνης, Ν. Νάζος καὶ Νικ. Α. Χ. Ἀναργύρου.

ΤΟ ΕΚΠΟΝΗΘΕΝ ΣΧΕΔΙΟΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΠΙ ΘΩΝΟΣ

τῆς τῆς, παραδέχθη ὥς εἶχε τὸ νομοσχέδιον, ἡ δὲ πλειονοψηφία, ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς Γρίκαν Καρακαζάνην, Ρήγαν Παλαμίδην καὶ Α. Γρηγοριάδην, προέτεινε τὴν ἀπόρριψιν αὐτοῦ διὰ τὸν λόγον ὅτι τὰ θέατρα εἶναι πάνποτε οἱ πρόδρομοι τῆς παρακμῆς καὶ ἡθικῆς πτώσεως τῶν ἐθνῶν!

«Ὡς λάβωμεν, ἔγραφεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς, ὡς παράδειγμα αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους, καθ' ἣν τὰ πρὸς τὰς χρεῖας τοῦ πολέμου προσωριμὰ χρήματα ἐψηφίσθησαν ὡς θεωρικά καὶ ἐδίδοντο εἰς τὸν λαὸν ἵνα διασκεδάσῃ εἰς τὰ θέατρα, ἄρχεται ἡ κατάκλισις καὶ ἡ κατάπτωσις τῆς δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν, εἰς μάτην δ' ἀκολουθῶς ἠγωνίζετο ὁ Δημοσθένης νὰ ἐξυπνήσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τοῦ ληθαργικοῦ ὑποδεικνύων τὴν κατάργησιν τοῦ νόμου περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων καὶ τὰς χρηματικὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος· ἡ διαφθορὰ εἶχεν εἰσδύσει βαθύτατα».

Διὰ νὰ μὴ ὑπολειφθῇ δὲ καὶ ἡ Γερουσία τῶν περὶ ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους ἱερεμιῶδων τῆς μειοψηφίας τῆς Βουλῆς, ἐπανελαμβάνοντο ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς αἱ στερεότυποι πλέον καταστάσαι περὶ ἐλλείψεως δημοσίων καταστημάτων καὶ χρεῶν τοῦ Κράτους φράσεις, αἵτινες ἀκαταπαύστως ἐφέροντο πλέον ἀνα-

τὰ στόματα τῶν ἀντιπολιτευομένων τὴν Κυβέρνησιν Γερουσιαστῶν, βουλευτῶν καὶ δημοσιογράφων.

Ἀλλὰ δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι καὶ ἡ περὶ θεάτρου ἰδέα δὲν εἶχεν εἰσέτι ὀριμᾶσαι τότε. Ἄν ὑπῆρχον πολλοὶ οἵτινες ἀντεστρατεύοντο κατὰ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ θεάτρου λόγῳ ἀντιπολιτεύσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις εἶχεν υἱοθετήσῃ τὸ ζήτημα, ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι οἵτινες ἐπολέμουν τὴν ἰδέαν ὅχι διότι ἐφείδοντο τοῦ δημοσίου πλούτου, ἀλλὰ διότι ἐθεώρουν τὸ θέατρον ὡς ἀνήθικον μέσον διασκεδάσεως καὶ καταστροφῆς τῆς ἡθικῆς τῶν λαῶν. Ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς, εἶδομεν, ὅτι ἡ πλειονοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ἐκάρυττεν ὅτι τὰ θέατρα εἶναι πάνποτε οἱ πρόδρομοι τῆς ἡθικῆς πτώσεως τῶν λαῶν. Ἀλλοὶ ἐπίστευον ὅτι τὸ θέατρον εἶναι δαιμόνων κατοικητήριον, οἱ δὲ ἐπαγγελλόμενοι τὸν ἥθοσ ποιδὸν φανλόβιοι καὶ ἐλαῖνοι μεθ' ὧν εἰς οὐδεμίαν συνάφειαν πρόπει νὰ ἔρχωνται οἱ ἐντιμοὶ ἄνθρωποι!

Ὑπῆρξαν δὲ καὶ ἄνθρωποι, ἐντιμοὶ καθ' ὅλα, οἵτινες ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα καὶ ἀντιθρονησεν. Συζητουμένου τοῦ περὶ θεάτρου νομοσχεδίου ἐν τῇ Γερουσίᾳ τὴν 28 Ὀκτωβρίου ἥτις συνέπεσε νὰ εἶναι Κυριακή, ἐγερθεὶς ὁ γερουσιαστὴς Γ. Παλαμίδης εἶπε:

«Ποτὲ δὲν ἤλπιζα νὰ ἔλθω σήμερα ἡμέραν Κυριακὴν νὰ συζητήσω περὶ θεάτρου!» Καὶ λαβὼν τὸν πῖλον τοῦ ἀπῆλθε τῆς συνεδριάσεως.

Ἐν τούτοις τὸ νομοσχέδιον, μετὰ βραχείαν συζήτησιν ἐψηφίσθη ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ συνεδριάσει διὰ ψήφων εἴκοσι καὶ τεσσάρων κατὰ μᾶς, τριῶν ἀρνηθέντων ψήφον.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἐπεκυρώθη καὶ ὑπὸ τῆς βασιλείας Ἀμαλίας καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 84 φύλλῳ τῆς ἑφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως οὕτως:

ΝΟΜΟΣ Τ' 42'

Περὶ συστάσεως ἑλληνικοῦ θεάτρου

ΟΘΩΝ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν

Ἄρθρον μοναδικόν

Τὸ κατ' ἐντολὴν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν μετὰ τῶν κυρίων Θεοδώρου Κυριακοῦ καὶ Γρ. Καμπούρογλου συνταχθέν συμβόλαιον τὴν 18 Ἰουλίου 1856 καὶ συνιστάμενον ἐξ ἄρθρων 25 ἐγκρίνεται καὶ θέλει ἔχει πλήρη ἰσχύν.

Ὁ παρὼν νόμος ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἑφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῇ ὡς νόμος τοῦ Κράτους.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1856.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

Ἡ Βασίλισσα

ΑΜΑΛΙΑ

Δ. Γ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 6 Δεκεμβρίου 1856.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης

Μ. Σκαλιστήρης

***

Κατὰ τὸ 16 ἄρθρον τῆς ὑπὸ τῶν Βουλῶν ἐπικυρωθείσης συμβάσεως, ἡ θέσις ἐφ' ἧς ἐμελλε ν' ἀναγεθῇ τὸ ἐθνικὸν θέατρον ἔπρεπε

νὰ προσδιορισθῇ ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαίου.

Ἐν τούτοις, καίτοι παρήλθον ἀρκετοὶ μῆνες ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς, ὁ προσδιορισμὸς τῆς θέσεως ἀνεβάλλετο ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως καθ' ἧς ἤρξατο νὰ διαμαρτύρεται πάννυ δικαίως ὁ Καμπούρογλος, τοῦ ὁποῦ τὰ συμφέροντα κατεστρέφοντο ἐκ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως συμφωνιῶν πανδήμως καὶ ἐπισημως συνομολογηθεισῶν

Τέλος, κατόπιν πολλῶν παραστάσεων καὶ προσφυγῆς εἰς τὸν Βασιλέα, ἐπέστη τὸ ὑπουργεῖον τὴν 29 Ἰανουαρίου 1857 νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὴν ἀπὸ τοῖς Κ. Δημητριάδην, διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, Σ. Ἀντωνόπουλον, βουλευτὴν, Γ. Μεταξᾶν, λοχαγὸν τοῦ μηχανικοῦ καὶ Α. Καλλίνσκην, ἥτις μετὰ τοῦ Γρ. Καμπούρογλου «ἀφοῦ περιέλθῃ τὰς ἐν τῇ πόλει κειμένας διαφόρους θέσεις πρὸς θεωρήσιν αὐτῶν ὑποβάλλῃ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον σημειώσιν τῶν κατ' αὐτὴν καταλλήλων ὅπως ἐκ συμφώνου ἐκλεχθῇ ἡ καταλληλοτέρα πρὸς τὸν προκείμενον σκοπόν»¹.

Ἡ ἐπιτροπὴ, περιελθοῦσα τὴν πόλιν, ἐπεσκέφθη δέκα τέσσαρας διαφόρους θέσεις καὶ τέλος ἐγνωμοδότησεν ὑπὲρ τῆς πλατείας τοῦ Λαοῦ, ἐνῶ ὁ Καμπούρογλος ἐξίτηι νὰ οἰκοδομηθῇ τὸ θέατρον ἢ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Νομισματοκοπείου ἢ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ἀγορᾶς. Ἡ προτιμηθεῖσα θέσις ἐθεωρήθη ὡς καταλληλοτέρα, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς «ὡς μόνῃ συμβιβάζουσα τὸ δυνατόν τοῦ ν' ἀγορασθῇ τὸ οἰκόπεδον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον εἰς ὃν ἀνήκει. Ἄλλως ἀπέχει ἀπὸ τοῦ καταστήματος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς μόνον ἐξήκοντα μέτρα καὶ μετὰ τὸν θεάτρον καὶ τῆς Τραπεζῆς ὑπάρχει ὁδὸς πλάτος ἔχουσα μέτρων τριάκοντα».

Μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τῆς ἐπιτροπῆς νέα πάλιν βάσανα ἀνεφύησαν εἰς τὸ μέσον. Μερικοὶ ἐκ τῶν πολυπληθῶν ιδιοκτητῶν τῶν θεωρείων τοῦ θεάτρου Μπούκουρα, ὧν τὰ συμφέροντα κατὰ φυσικὸν λόγον ἦσαν ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὰ τοῦ Καμπούρογλου, ἤρχισαν νὰ τὸν διαβάλλουν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, συνεταιρισθέντες πρὸς τοῦτο καὶ τὸν ἰδιαιτέρον γραμματέα τοῦ βασιλέως Ὁθωνος Βέτλανδ, ὅστις εἶχε σπουδαιοτάτους λόγους νὰ καταφέρεται κατὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου θεάτρου.

Ὁ περίφημος αὐτὸς καὶ πανίσχυρος γραμ-

¹ Ἐγγραφοῦν ὑπ' ἀριθμ. 30326 τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Ἰανουαρίου 1857.

ματεὺς εἶχεν ἐρασθῇ ἐμμανῶς τῆς περικαλλοῦς μεσοφώνου Μπόργκι - Βιέττη ἥτις ἀπετέλει μέρος τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καμπούρογλου παριστάνοντος ἐν τῷ θεάτρῳ Μπούκουρα ἰταλικοῦ θιάσου, οὕτινος τὰς ἐργασίας παρεκώλυνον ἐπιζημίως αἱ ἐρωτικαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ κ. Βέτλανδ, καθόσον ὁ ἐρωτόληπτος γραμματεὺς δὲν ἤρκετο ν' ἀκούῃ καὶ νὰ θαυμάζῃ τὴν λατρευτὴν τῆς καρδίας του ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ προσεκάλει αὐτὴν καὶ εἰς ἰδιαιτέρας συναναστροφὰς μετὰ φίλων του, ἀκριβῶς καθ' ἃς ἐσπέρas ἐμελλε νὰ ψάλλῃ ἐν τῷ θεάτρῳ. Ἐκ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τοῦ Βέτλανδ ἐπόμενον ἦτο ν' ἀναβάλλωνται πολὺ συχνὰ αἱ παραστάσεις τοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου πρὸς μεγάλην ζημίαν τοῦ Καμπούρογλου, ὅστις ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ τιμωρήσῃ δι' ἀρκετὰ σεβαστοῦ προστίμου τὴν ἐρωτόληπτον μεσοφώνον. Ὁ Βέτλανδ ἀμέσως ἔσπευσε διὰ φίλου του νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν Καμπούρογλον νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν καταδίκην τῆς φίλης του, καθόσον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὁ θυμὸς τοῦ Βέτλανδ θὰ τοῦ παρεῖχε πράγματα εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν του. Ὁ Καμπούρογλος ἔχων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ δίκαιον ἀπήντησεν ὅτι, ὅχι μόνον τοὺς ἔρωτας τοῦ Βέτλανδ ἀδυνατεῖ νὰ ὑποβοηθῇ ἀλλὰ καὶ καμμίαν ὄρεξιν δὲν ἔχει νὰ πληρώνῃ δι' αὐτούς!

Ἐκτοτε, μένεα πνέων ὁ ἐρωτόληπτος γραμματεὺς, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Καμπούρογλου εἰς ὃν πολλὴ ἀκριβὰ ἐστοίχισαν κατόπιν οἱ ἔρωτες τοῦ κυρίου Βέτλανδ καθόσον οὗτος μετὰ τῶν προαναφερθέντων θεωρούντων τοῦ θεάτρου Μπούκουρα κατάρθωσαν ὥστε τὸ ὑπουργεῖον ν' ἀρνηθῇ, παρὰ τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως, τὴν ἐπικύρωσιν τῆς γνωμοδότησεως τῆς ἐπιτροπῆς ἥτις εἶχε προσδιορίσει τὴν θέσιν ἐφ' ἧς θ' ἀνηγειρετο τὸ θέατρον. Ὁ Καμπούρογλος, ἀφοῦ μάτην ἐξήντησε πᾶν μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπικυρώσεως, ἀπελπισθεὶς, ἀπηύθυνε κατὰ τοῦ Δημοσίου διαμαρτύρησιν ζητῶν πολλὰς χιλιάδας δραχμῶν ὡς ἀποζημίωσιν, καθόσον ἐν τῷ μετὰ πρὸς ταχύτεραν ἀνέγερσιν τοῦ θεάτρου εἶχε συνεταιρισθῇ μετὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαθυπλούτου Δ. Δημητραπεζοπούλου, ὅστις ἐλθὼν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1857 ἐν Ἀθήναις συνέστησε μετὰ τοῦ Καμπούρογλου τὴν περὶ ἀνέγερσεως τοῦ θεάτρου ἐταιρίαν, συνταχθέντος συμβολαίου ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Α. Βελισσαρίου τὴν 1 Φεβρουαρίου 1857.

Ὁ πρωθυπουργὸς Βούλγαρης, συμβουλευ-

θεὶς διαφόρους νομικοὺς καὶ συνιδὼν τὴν βαρύνουσαν αὐτὸν εὐθύνην καὶ τὰς μελλούσας ζημίας τοῦ Δημοσίου, ἐξήτησε παρὰ τοῦ Καμπούρογλου νὰ παραιτηθῇ ὅλων τῶν περὶ ἀποζημιώσεως ἀπαιτήσεών του, ὅπερ καὶ ἔπραξεν οὗτος, μεθ' ὃ ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 31 Αὐγούστου 1857 Β. Διάταγμα δι' οὗ ἐνεκρίνεται νὰ γίνῃ ἡ ἀνέγερσις τοῦ θεάτρου ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς προσδιορισθείσης θέσεως.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ περίφημος Βέτλανδ εἶχε κατορθώσῃ νὰ πληρωθῶσι παρὰ τοῦ ὑπουργείου εἰς τὴν φιλενάδαν του τὰ καθυστερούμενα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Καμπούρογλου, ὅπερ γεγονὸς ἀνευρίσκω ἐπισημοποιημένον ἐν τῷ μετὰ τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Καμπούρογλου γινόμενῳ συμβιβασμῷ (Συμβόλαιον ὑπ' ἀριθμ. 8605 τῆς 1 Αὐγ. 1857 τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Ἀγγ. Χωματιανοῦ) καὶ ἀναγραφόμενον ὡς ἐξῆς πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ τότε ὑπουργείου. τὸ ὁποῖον τόσον ἀφιλοκερδῶς ὑπηρετήσῃ τοὺς ἔρωτας τοῦ κυρίου ἰδιαιτέρου γραμματέως:

«Ἐπειδὴ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Μαρτίου ε. ε. συμβολαίου, γενομένου ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Κ. Πιτάρη πληρῶσαν πρὸς τὴν ὑψίφωνον κ. Ἀγγελικὴν Βόργην - Βιέττην σφάντσικας δύο χιλιάδας ὀκτακοσίας, ἡτοι δραχμὰς δύο χιλιάδας ἑξακοσίας ἐξήκοντα, ἀριθμ. 2660, δι' ὅσα αὐτὴ εἶχε λαμβάνειν παρὰ τοῦ κ. Γρ. Καμπούρογλου διὰ καθυστερούντας μισθοὺς τῆς ἐξώφλησεν αὐτὴν καὶ ὑπεκατέστη εἰς τὰ δικαιώματά της, ὁ κ. Γρ. Καμπούρογλος ἀναγνωρίζει διὰ τῆς παρούσης πράξεως τὸ ποσὸν τοῦτο ὡς καλῶς πληρωθὲν πρὸς τὴν μνησθεῖσαν Ἀγγελικὴν Βόργην - Βιέττην παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ συναινεῖ πρὸς τὸ νὰ ἐμπεισθῇ τοῦτο ἐκ τῶν δραχμῶν ὀκτὼ χιλιάδων ὡς τὸ ὑπουργεῖον ὥφειλε νὰ τῷ δώσῃ τὴν 31 Μαρτίου ε. ε. ὡς τελευταίαν δόσιν τῆς θεατρικῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ ἤδη λήξαντος θεατρικοῦ ἔτους 1856-57. Συγχρόνως δὲ καταργεῖται ἐντελῶς ἡ ὑφισταμένη δίκη μετὰ τοῦ κ. Γρ. Καμπούρογλου καὶ τῆς κ. Βόργην - Βιέττη κ.τ.λ.»

***

Ἐνόσω διεπράττοντο τ' ἀνωτέρω, τὰ πάντα εἶχον ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ θεάτρου, πρὸ παντὸς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ σχέδιον ἐκπονηθὲν δι' ἀδράς δαπάνης συνεργασία ἐξόχων

ἀρχιτεκτόνων καὶ τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ γάλλου ἀρχιτέκτονος Boulanger, καὶ ὅπερ ὑπεβλήθη ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν τοῦ βασιλέως Ὁθωνος Ἀλλά, καίτοι πολλὰ ἡμέραι εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῶν σχεδίων εἰς τὸν Βασιλέα, ταῦτα δὲν ἐπεστρέφοντο ἐγκεκριμένα πρὸς μεγάλην ζημίαν τῶν ἀναλαβόντων τὴν ἐπιχειρήσιν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θεάτρου, οἵτινες εἶχον ὑποβληθεῖ εἰς μεγάλας προκαταρκτικὰς δαπάνας.

Ἀφοῦ μάτην ἐπὶ ἀρκετὸν περιέμεινεν ὁ Καμπούρογλος τὴν ἐπιστροφὴν τῶν σχεδίων, παρουσιάσθη πρὸ τοῦ Βασιλέως παρ' οὗ ἔκπληκτος ἔμαθεν ὅτι τὰ σχέδια τοῦ θεάτρου εἶχον ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τοῦ γραφείου του! Παρὰ τῶν γνωρίζοντων τὰ τότε πράγματα τῆς Βελγίας τὸ κατόρθωμα αὐτὸ ἀπεδόθη εἰς τὸν Βέλτανδ ὅστις, καθ' ἃ ἐβεβαίουν, δὲν εἶχεν ἀρκεσθῆ εἰς τοῦτο ἀλλὰ καὶ παρεκίνησε τὸν τότε δῆμαρχον Ἀθηναίων νὰ ζητῇ ὑπερογκὸν τιμὴν διὰ τὸ γήπεδον ἐφ' οὗ ὠρίσθη ν' ἀναγεῖται τὸ θέατρον, ἐξ οὗ προήλθεν ἡ παρέλκυσις τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ γηπέδου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠνάγκασε τὸν Δημητράκοπουλον μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀνοικοδομήσεως νὰ παραιτηθῇ τῆς μετὰ τοῦ Καμπούρογλου εταιρίας, καθόσον οἱ δικηγόροι του τὸν ἐβεβαίουν ὅτι κτίζει ἐπὶ ξένου οἰκοπέδου.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἐξαφανίσεως τῶν σχεδίων τοῦ θεάτρου, ὁ Καμπούρογλος ὑπέβαλεν ἀντίγραφα αὐτῶν αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν Βασιλέα παρ' οὗ καὶ ἔλαβε προφορικὴν ἀδειαν ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας τῆς οἰκοδομῆς, ἥς ὁ θεμέλιος λίθος ἐτέθη πράγματι τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1857, φέρων τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν:

«*Ἐπὶ Ὁθωνος ἐλέω Θεοῦ βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, Γρηγόριος Δημητρίου Καμπούρογλος τὸ Ἑθνικὸν ἀνίδρουσε θέατρον, ἔτει ΑΩΝΖ'.*»

Ἀλλ' ὁ Βέλτανδ δὲν ἠσύχαζε! Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς παρεμπόδιζε τὸν Βασιλέα νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ νέα σχέδια τοῦ θεάτρου ἐγκεκριμένα, ἀφ' ἑτέρου εἰδοποιεῖ προφορικῶς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας ὅτι ἡ ἀνέγερσις τοῦ θεάτρου ἐγένετο ἄνευ σχεδίου καὶ ἐπομένως κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ἔπρεπε νὰ παρεμποδισθῇ!

Ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας, εἴτε ἐν γνώσει τῶν τεκταινομένων, εἴτε ἀγνοῶν ταῦτα, ἔσπευσε καὶ ἐζήτησε προφορικῶς παρὰ τοῦ Καμπούρογλου τὸ σχέδιον τοῦ θεάτρου, ἄλλως παρήγγειλε, ὅτι θὰ διατάξῃ τὴν παρεμπόδισιν τῶν ἐργασιῶν. Συνεπεία τῆς ἀπειλῆς ταύτης ὁ Καμπούρογλος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Βασιλέα

τὴν κατωτέρω ἀπὸ 21 Νοεμβρίου 1857 ἀναφορὰν του:

Μεγαλειότατε,

Τολμῶ νὰ καθικετεύσω τὴν ὑμετέραν Μεγαλειότητα ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ διατάξῃ νὰ μοὶ ἐπιστραφῇ τὸ σχέδιον τοῦ νέου θεάτρου τὸ ὁποῖον εἶχον τὴν τιμὴν νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν της, διότι τὸ σχέδιον τοῦτο μὲ ζητεῖ ἐπιμόνως ἡ Διευθύνσις τῆς Ἀστυνομίας ἀπειλοῦσα με νὰ παύσῃ τὰς ἐργασίας τῆς οἰκοδομῆς.

Ἡ ὑμέτερα Μεγαλειότης, ἥτις δὲν ἀνέχεται ν' ἀδικῶνται οἱ πολῖται, οἱ πιστοὶ ὑπῆκοοι τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου της, θέλει εὐαρεστηθῇ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ἐπαπειλουμένας μοι ζημίας ἐκ τῆς τοῦ σχεδίου ἀναβολῆς.

Τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος

Ταπεινὸς δούλος καὶ πιστὸς ὑπῆκοος
Γ. Καμπούρογλος

Μάτην ὁ δυστυχὴς Καμπούρογλος περιέμεινεν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας τὰ σχέδια. Ἀντ' αὐτῶν, μίαν ὥραίαν πρωΐαν ἐλάμβανε παρὰ τοῦ ὑπαστυνόμου τοῦ Γ' τμήματος τὴν ὑπ' ἀριθμ. 11478 διαταγὴν τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀστυνομίας δι' ἧς προσεκαλεῖτο νὰ παρουσιάσῃ εἰς αὐτὴν τὸ σχέδιον τοῦ θεάτρου ἐπὶ ἀπειλῇ παύσεως τῶν ἐργασιῶν. Ὡς ἦν ἐπόμενον, τοῦ Καμπούρογλου μὴ δυνηθέντος νὰ παρουσιάσῃ τὸ σχέδιον, αἱ ἐργασίαι τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θεάτρου παρημποδίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας μὴ ἐπαναληφθεῖσαι πλέον ἔκτοτε, ὥς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἀλλ' ὁ Καμπούρογλος δὲν ἀπεθαρρύνθη. Συνεταιρισθεὶς τὴν 1 Φεβρουαρίου 1858 μετὰ τῶν βουλευτῶν Γεωργίου Περωτῆ καὶ Ἰωάννου Ζάρκου, κατώρθωσε χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, νὰ ἐκδοθῇ τὸ κατωτέρω Β. Διάταγμα, δι' οὗ ἐφαίνετο ὅτι ἐδίδετο πλέον πέρας εἰς τὴν περιβόητον καταστάσαν ὑπόθεσιν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρου:

ΟΘΩΝ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν.

Ἐγκρίνομεν ὥστε ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου ἐν Ἀθήναις θεάτρου περὶ τοῦ ὁποῖου διαλαμβάνει ὁ Τ.Ζ' νόμος τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1856, νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ τὰ συνυποβληθέντα καὶ φέροντα τὴν ἡμετέραν ὑπογραφὴν ἐννέα δια-

γράμματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν τρία κατόψεων. τὰ δὲ τέσσαρα προόψεων, τὰ δὲ δύο διατομῶν.

Ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργὸς θέλει ἐκτελέσει τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Ἀπριλίου 1858.

ΟΘΩΝ

Κ. Προβελέγγιος

Ἀλλ' ἡ ἔκδοσις τοῦ διατάγματος αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ὠφέλησε, καθόσον ὁ Βέλτανδ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πολυώνυμοι ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν μὴ ἀνέγερσιν τοῦ θεάτρου, ἀφοῦ ἐξήντησαν πᾶν μέσον παρὰ τῇ Βασιλείᾳ καὶ τῇ Κυβερνήσει ἤρχισαν νὰ ἐνεργῶσι καὶ ἐπὶ ἄλλου πεδίου. Κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Συμβάσεως ὁ Καμπούρογλος, ἐφ' ὅσον ἐκτίζετο τὸ νέον θέατρον, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ διατηρῇ ἐν τῷ θεάτρῳ Μπούκουρα ἐναλλάξ θιάσους ἑλληνικὸς καὶ ἰταλικὸς ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἐπιτροπῆς διοριζομένης ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν αὐτὴν ἔστρεψαν τελευταίως τὰς ἐνεργείας των οἱ ἀντιδρῶντες ἥτις, κατὰ τὸν κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου¹, ἀντέδρα ὡς ἐξῆς:

«Ἐφ' ὅσον ἐκτίζετο τὸ θέατρον, ἦτο ὑποχρεωμένος ὁ ἰδρυτὴς ἐκ τῆς συμβάσεως νὰ ἐφαρμόσῃ ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τῆς ἐπιτροπῆς τὸν διὰ τὸ Νέον θέατρον καταρτισθέντα κινονισμόν, πολλὰ παρέχοντα αὐτῇ δικαιώματα, ἀλλ' ὑποτιθέντα ἀνθρώπους φιλοτίμους, ἐραστὰς τοῦ καλοῦ καὶ καλῆς πίστεως κατὰ τὸ ἔτος ὅμως τοῦτο ἐξελέγησαν ἐπιτίδες ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργοῦ ὡς μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ὅλως ἀντιθέτων ἀρχῶν ἀνθρωποει, κεκρυγμένοι δὲ ἐχθροὶ τοῦ ἰδρυτοῦ, κατορθόνοντες τῇ συνεννοήσει μετὰ τινων ἡθοποιῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποστηριζομένων καὶ διορισθέντων, ὥς καὶ μετὰ τοῦ ὑπουργείου καὶ τῆς ἀστυνομίας, νὰ παρακλύωσι συνεχῶς τὰς παραστάσεις, καίτοι εἶχον καταρτισθῆ θιάσοι ἱστορικοὶ ἐπὶ λαμπρότητι καταστάντες, καὶ ἐν τῷ παρόντι ἴσως δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπαράμιλλοι, πολυειδῶς δὲ καὶ πολυτρόπως νὰ ζημιώωσι τὸν ἰδρυτὴν, ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτὸν νὰ προσπορίζηται χρήματα δι' ὑπερόγκων τόκων, οὕτω δὲ σταματήσῃ ἡ ἐπιχειρήσις ἐλλείψει μέσων, ἀφοῦ ἐν τῇ συμβάσει διὰ Νόμου κυρωθείσῃ, δὲν ὑπῆρχεν ὅρος διαλυτικός, εἰμὴ μόνον ποινικὴ ὑπερμερείας ρήτρα. Οἱ κό-

¹ Ἐβδομάς. Ἔτος Ε'. Ἀριθμ. 4.

ποι των τέλος ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας².

Ἐπωφελουμένη ἡ Κυβέρνησις τῆς τοιαύτης δυσχεροῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Καμπούρογλου ὅστις, ὥς ἦτο ἐπόμενον, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ θεάτρου, προὐκάλεσε τὴν σύστασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου καὶ δι' ἀγωγῆς τῆς ἐξήτει τὴν διάλυσιν τῆς μετὰ αὐτῆς καὶ τοῦ Καμπούρογλου συμφωνίας, πλὴν φοβηθεῖσα μὴ ἡ ἀγωγὴ τῆς ἀποτύχῃ, συνεννοήθη μετὰ τινος ἡθοιοιοῦ τοῦ ἰταλικοῦ θιάσου, Κιέξη ὀνόματι, ἔχοντος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπόφασιν κατὰ τοῦ Καμπούρογλου, καὶ ἀφοῦ ὑπεσχέθη αὐτῷ ὅτι θὰ τοῦ πληρώσῃ πᾶν ὅ,τι ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ, κατώρθωσε δι' αὐτοῦ νὰ κηρύξῃ τὸν Καμπούρογλου εἰς κατὰ-

² Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν τῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἀστυνομίας, ὁ κ. Δ. Καμπούρογλος σημειοῖ καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἡ ἐπιτροπὴ λ. χ. ἀπαγορεύει τὴν εἰσπραξὶν δικαιωμάτων, ζητεῖ παρὰ τῆς ἀστυνομίας νὰ ἐμποδισθῶσιν αἱ παραστάσεις, διότι ἐγένετο π. χ. ἀντικατάστασις ἐνὸς προσώπου δι' ἄλλου, ὑποστηρίζει ὑποκριτὰς διὰ νὰ τοὺς ἔχῃ πρόθυμα ὄργανα, τοὺς ὑποχρεοῖ νὰ γράψωσιν ἐναντίον τοῦ διευθυντοῦ των, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου καθιστᾷ γνωστὸν ὅτι δὲν δέχεται τὴν ἀποβολὴν των, τοὺς ὑποχρεοῖ νὰ μὴ λαμβάνωσι μέρος ὅπως ματαιῶνται αἱ παραστάσεις, ραδιοῦργεῖ αὐτοὺς ἐκδίδουσα διακηρύξεις λεγούσας ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἀμειψθῶσιν ἐκτάκτως, ἀλλ' ἀδυνατεῖ ἀνδισταμένῳ τοῦ διευθυντοῦ, ὁσάκις ἀγγέλλεται παραστάσεις τις νέα ζητεῖ τὴν μετάφρασιν ὅπως δῆθεν τὴν διορθώσῃ, ἀφοῦ δὲ ἐπιστρέψῃ αὐτὴν ζητεῖ καὶ τὸ πρωτότυπον ὅπερ διαφωνεῖται εἰς χεῖράς της δὲν ἐπιτρέπει νὰ παρασταθῇ ἔργον τι, ἂν δὲν γνωρίζῃ τὸν μεταφράσαντα, ὅσον καλὴ καὶ ἂν εἴη ἡ μετάφρασις, καὶ τοῦτο διότι ὑπέθετεν, ὅτι τὰ ἀνώνυμος διδόμενα ἔργα ἦσαν τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις ἔπραττε τοῦτο ἀκριβῶς ὅπως μὴ ἀπαντήσῃ ἀντιδράσιν.

Διὰ φύλλον πηδημα ἡ ἀστυνομία, π. χ. διότι ἡ προκήρυξις ἔλεγεν «ἡ διευθύνσις τοῦ καὶ οὐκ ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου», διέταξε τὴν κατάσχεσιν τῶν εἰδοποιήσεων καὶ ἀνέβαλλε τὴν παραστάσιν. Καὶ οὗ μόνον ἠμποδίσεν τὰς παραστάσεις ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὀλίγας στιγμὰς πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἀπέδιωκε τοὺς θιάσους. Εἰσήγεν ἐγκαθέτους ταρχοποιούς διαληκτικίζομένους ἐν τῷ μέσῳ τῆς παραστάσεως, ὅπως εὖρη ἀφορμὴν διακοπῆς τῆς παραστάσεως καὶ ἐπιστροφῆς τῶν χρημάτων. ἠγγέλλεν ἐπισήμως ὑπασπιστῇ τινὶ συνεννοημένῳ ὅτι δὲν θὰ γίνῃ παραστάσις μὴ πληρωθέντων δῆθεν τῶν ἡθοποιῶν καὶ ἀγνοημένων νὰ λάβωσι μέρος, ὅστις πάλιν εἰδοποιεῖ περὶ τούτου τοὺς Βασιλεῖς, ὅτε ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς μετάβασιν, καὶ ταῦτα ἐγίνοντο, ὅπως ἐρεθισθῶσι κατὰ τοῦ ἰδρυτοῦ.

Ἐσπέραν τινὰ τὸ θέατρον ἦτο κατὰ μέτρον, ἐπρόκειτο δὲ νὰ παρασταθῇ κατὰ πρότερον τὸ δράμα «*Ραδιοῦργα καὶ Ἐρως*», ὅτε, ὀλίγας στιγμὰς πρὸ τῆς παραστάσεως, ἐμφανίζεται ὁ γραμματεὺς τῆς ἀστυνομίας — καὶ ὁ ἀτυχὴς εὖρον θάνατον κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν — καὶ διατάσσει τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀντιτίμου τοῖς θεαταῖς, διότι... περὶ τῆς παραστάσεως δὲν προειδοποιήθη ἡ ἀστυνομία. Ἀκούσαντος τοῦτο τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου καὶ καταληφθέντος ὑπὸ σκοτοδίνης, πλησιάζει αὐτὸν μεριδίων τριῶν δὲ τὰς χεῖρας λέγει αὐτῷ: «Κύριε Καμπούρογλε, μήπως θέλετε καμμία λεμονάδα;»

στασιν πτωχεύσεως δια δὲ τοῦ ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1858 Β. Διατάγματος, ἐκδοθέντος καθ' ἡν ἡμέραν ἐδημοσιεύετο καὶ ἡ τῆς πτωχεύσεως ἀπόφασις, νὰ κηρύξη διαλελυμένην καὶ τὴν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Καμπούρογλου Σύμβασιν!

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ διάφοροι πιστωταὶ τοῦ

δυστυχοῦς Καμπούρογλου εἶχον πωλήσει ἐπὶ δημοπρασίας τὰ ὑλικά τοῦ Νέου θεάτρου, ἢ ἀνέγερσις τοῦ ὁ τοίου ἐμεινεν ἐς αἶν ἐν σχεδίοις μόνον, ὧν ἓνα μετὰ τῆς ιδιοχείρου ὑπογραφῆς τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ δημοσιεύω ἐνταῦθα πρὸς δόξαν τῆς ἐλληνικῆς Πολιτείας!

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΙΟΥΛΙΕΤΑ ΠΑΡΤΥΩΝΗ ΔΡΑΣΟΥΣΟΦ

Τὰ κάλλη, ποῦ ἀμέτρητα
Ἐχάρηκε ἡ φύση
Στ' ἀστέρια, στὸ πέλαγο,
Στὴ γῇ νὰ σκορπήσῃ,
Ποῦ ἀνθρώπου ζωγράφισμα,
Ποῦ στίχον μαγεῖα
Τὰ ἐνώνει σὲ μία
Μονάχη ὁμορφιά;

Τεχνίτης ἀπόμαχος,
Μὲ δόλολευκη τρίχα,
Νὰ ἰδῶ τὸ ποθοῦμενο,
Ἐλπίδα δὲν εἶχα
Σὰν ὅλα συνάρμοστα
Φανῆκαν ὁμπρὸς μου
Τὰ κάλλη τοῦ κόσμου
Σὲ μία κορασιά.

Τὴν εἶδα κ' ἐφώναξα:
— Ποτὲ δὲ θὰ φτάσει
Παρόμοιο ἀριστοῦργημα
Νοῦς, χέρι νὰ πλάσῃ.
Ὀμπρὸς τῆς, ἀφίνοντας
Τὸν ἄνισο ἀγῶνα,
Ἄς κλίνη τὸ γόνα
Ἡ Τέχνη στὴ γῇ!

Ἀκούω, σὰν ἀνήλικη
Τὴ βλέπαν οἱ δρόμοι,
Μὲ φόρεμα κάτασπρο,
Μὲ δόλοχυτη κόμη
Ποῦ ξάφνου κοντόστεκε
Στεμμένος διαβάτης,
Ἀθῶο σὰ μαλλιὰ τῆς
Νὰ δώσῃ φιλή.

Καὶ τώρα, ποῦ, τρέμοντας,
Πλησιάζει τ' αἶρι
Ἐκεῖ τ' ἀνθομύριστα
Φιλιά του νὰ φέρῃ,
Πῶς ἓνας τὰ κύματα
Μὲ τόλμη ἔχει σχίσει,
Καὶ πάει νὰ φιλήσῃ
Τὴ θεία κεφαλή;

Θνητὲ κολορίζικε,
Γιὰ χάρη μεγάλη
Μία νύχτα σοῦ φάνηκαν
Ἀγνώριστα κάλλη,
Κ' ἐπῆρες τὴ θάλασσα,
Ζητώντας τριγύρου
Τὸ πλῆγμα τοῦ ὄνειρου,
Ποῦ σοῦ 'χε φανῇ.

Θεῖο χέρι δὲν ἄοργησε
Νὰ σπρώξῃ τὴ βάρκα
Ἐκεῖ ποῦ τὸ φάντασμα
Εἶχ' αἷμα καὶ σάρκα.
Ὁ γάμος σὰς ἔνωσε,
Τὶ μόνον γιὰ σένα
Ἡ οὐράνια παρθένα
Λὲς κ' ἦρθε στὴ γῇ.

Ποῦ πᾶς, μὲ τὸ ξένο σου
Καλότυχο ἀγόρι,
Ποῦ πᾶς, κοσμαγράφτη
Γλυκύτατη κόρη
Νὰ βρῇτε τὴν Ἀνοιξη,
Γοργὰ χελιδόνα,
Τρεχάτε σὰ χιόνια!
Θὰ πάει τώρα ἐκεῖ.

Ὁϊμέ, σταῖς ὀλάνοιχταις
Ἀγκάλαις τοῦ ἀνέμου
Βροντοῦν ἀστροπέλεκα
Καὶ ἀντάραις πολέμου!
Στὴ ζάλη, οὐδὲ πρόσκαιρα,
Χριστέ, μὴ θελήσῃς
Τοὺς δύο νὰ χωρίσῃς
Ποῦ φεύγουν μαζί.

Ἐδχαῖς ἀναρίθμηταις
Πετοῦν στὸν αἶρα
Καὶ τρέχουν κατόπι σου,
Λευκὴ περιστέρα.
Σὰ μία καλοθύμητη,
Στὴ γῇ ποῦ θὰ μείνεις
Προμήνυμα εἰρήνης
Νὰ γένῃς καὶ σύ.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΤΟΥ ΜΥΖΗΘΡΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

Ἐπὶ ὀρθοπαγοῦς βουνοῦ, χαμηλῆς παραφύ-
δος τοῦ πενταδακτύλου Ταυγέτου, ἔκτισε
κατὰ τὸ 1249 ὁ πρίγκιψ τῆς Ἀχαΐας καὶ ἡγε-
μὼν τῆς Πελοποννήσου Γουλιέλμος ὁ Β',
ὁ Βιλλαρδουίνος, τὸ φρούριον τοῦ Μυστρά.
ὑπὸ τὸ ὅποιον ἀνεπτύχθη ἡ ὁμώνυμος πόλις,
ἢ ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων πρωτεύουσα τοῦ δε-
σποτάτου τοῦ Μορέως καὶ ἀργότερα, ἀπὸ
τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ
Κατακτητοῦ μέχρι τῆς δηλώσεώς της ὑπὸ τοῦ
Ἰμβραήμ, κέντρον τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου
σπουδαιότατον.

Τώρα ἡ ἐρειπωμένη αὕτη πόλις προσφυῶς
δύνανται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀληθῆς Πομ-
πηία τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεσαίωνα. Ἐκεῖ οἱ
ναοὶ, τὰ παρεκκλήσια, τὰ μοναστήρια μὲ τὰ
ἐπικλινῆ κωδωνοστάσια καὶ μὲ τοὺς τρουλλοὺς
τοὺς κεραμοσκελεῖς, τὰ ἀνάκτορα τὰ ὑπὸ δι-
κεφάλων ἀετῶν καὶ πτερωτῶν λεόντων περι-
κόσμητα, αἱ ὁσημέραι καταρρέουσαι μεγαλο-
πρεπεῖς οἰκίσσεις, τὰ ἐν ἀποσυνθέσει τῶν ὁδῶν
λιθόστρωτα, καὶ αἱ ὀρφανὰ πυροβόλων ἐπαλ-
ξεις τοῦ φρουρίου μὲ τὰς χαινούσας ὀπὰς, ὅλα
αὐτὰ τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου βίου καὶ τῆς
ἀκμῆς, δεσμεύουν τοῦ ἐπισκέπτου τὴν ψυχὴν
καὶ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς κόσμους ἄλλων
χρόνων.

Ἐκεῖ τὰ δυσεξίτηλα χαράγματα, αἱ ἐπιγρα-
φαὶ τῶν στύλων καὶ τῶν τοίχων, καὶ τῶν
κονιαμάτων αἱ πολύχρωμοι γραφαὶ ὡς καὶ τὰ
ἄλλα τεχνουργήματα, τὰ ὅποια ὑπηγόρευσε
βαθεῖα συνειδησις τοῦ καλοῦ ἀνάμικτος μὲ
θεοληψίαν περιουσίαν, καλοῦσι τὸν ἐρευνητὴν
εἰς μελέτην πολυχρόνιον καὶ στάδιον ἐρευνῆς
ποικιλώτατον.

Ἀλλ' εἰς τὸν Μυστράν καὶ τὴν πέριξ χώ-
ραν ἀφθονοῦσι καὶ μνημεῖα ἄλλης φύσεως

ζωϊκώτεροι ἀντίλαλοι ἀποξημένον βίου καὶ
τῆς ῥωμαντικότητος αὐτοῦ ἀπήχησις διάτορος.
Ἐννοῶ τὰς παραδόσεις, τὰ τραγούδια τ' ἀρχαιο-
πινῆ, τοὺς θρύλους καὶ τὰ ἄλλα λείψανα τὰ
πραγματικῶς πολύτιμα, τὰ ὅποια καθ' ἡμέραν
κ' ἐκλείπουν ἀκολουθοῦντα εἰς τὸ μνῆμα τοὺς
πιστοὺς αὐτῶν θεματοφύλακας τὰς γραιῖας καὶ
τοὺς γέροντας.

Τὰ ἐρεῖπια τοῦ Μυστρά ἔτυχον ἤδη εὐτυ-
χῶς ἐνδελεχοῦς μελέτης¹. Ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἐπε-
χείρησε κανεὶς νὰ συναγάγῃ τὰ ἀνεξάντητα
λαογραφικὰ μνημεῖα του.

Ὡς γνωστόν, ὁ ἀρχαιότερος τύπος τοῦ δνό-
ματος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πόλεως εἶναι *Μυ-
ζηθρᾶς*², ἐκ τοῦ ὁποίου προέκυψεν ὁ βραχύ-
τερος καὶ νεώτερος τύπος *Μυστράς*³.

¹ Ὁ Μυστράς καὶ τὰ ἐρεῖπια αὐτοῦ κατὰ τὰ τε-
λευταία ἔτη ἀπασχόλησαν ἐπὶ τριετίαν περίπου τὸν
ποτὲ ἐταῖρον τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογι-
κῆς Σχολῆς κ. Gabriel Millet, ἡδὴ καθηγητὴν ἐν τῇ
Section Religieuse de l'Ecole des Hautes Etudes.

Ὁ ἐπιφανὴς οὗτος βυζαντινολόγος ἐξέδωκε μέχρι τοῦδε
ἐκ τοῦ περὶ Μυστρά μακροῦ ἔργου του μόνον τὸ τμήμα
τὸ περιλαμβάνον τὰς ἐπιγραφὰς (*Inscriptions Byzanti-
nes de Mistra* ἐν τῷ *Bulletin de Correspondance
Hellénique*, τόμ. XXIII τοῦ 1899 σελ. 96-157, ὅθεν
ἀνετυπώθη καὶ εἰς ἴδιον τεύχος), περὶ ὧς πρότερον,
κατὰ μὲν τὸν III' αἰῶνα εἶχον ἐνδιατρίβῃ μερικῶς ὁ
Michel Fourmont καὶ ὁ Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας
Αναγίας (1750-1767), ὀλίγα δ' ἔτη πρὸ τοῦ κ. Millet
ὁ κ. Κ. Γ. Ζησίον (*Σύμμικτα*. Ἐν Ἀθήναις 1892 σελ.
18-71).

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1903 ἐμελετήσαμεν καὶ
ἡμεῖς τὰ ἐπιγραφικὰ πράγματα τοῦ Μυστρά, τὸ δὲ
πόρισμα τῶν μελετῶν μᾶς θέλομεν δημοσιεύσῃ μετὰ
τὴν ἐκδοσιν τοῦ ὅλου σχετικοῦ ἔργου τοῦ κ. Millet.

² *The chronicle of Morea*. Τὸ χρονικὸν τοῦ Μο-
ρέως, edited by John Schmitt. London 1904, σελ.
200, στίχ. 2990, κλ. κλ. — G. Millet ἐνθ' ἀνωτέρω,
σελ. 108 στίχ. 21, σελ. 109 στίχ. 31 κλ. κλ.

³ Πλὴν τῶν τύπων τούτων ἀπαντῶσι καὶ ἄλλοι:
Μουζηθρᾶς (Millet ἐνθ' ἀν. σελ. 115 στίχ. 2),
Μεζηθρᾶς ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Μορέως (Schmitt,

Ὡραία καὶ ἐνδιαφέρουσα εἶναι παλαιά, σχεδὸν λησμονημένη, παράδοσις πλασθεῖσα ὅπως δικαιολογήσῃ τὸ ἀρχαιότερον τοῦτο ὄνομα. Δημοσιεύω ταύτην εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ τὴν ἤκουσα.

«Δώδεκα χρόνια οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Συριοὶ¹ πολέμαγαν τὸ κάστρο, τὸ ὠριόκαστρο, ποῦ ἔστι τὸ κορφοβοῦνι πάνω ἄφ' τὸ Μυστρά.

Δώδεκα χρόνια. Καὶ κάθε μέρα οἱ Τοῦρκοι, τὰ φωτίματα, ἐκάνανε ρεσάλτο μ' ἄγρια μάνητα καὶ κάθε νύχτα, τὰ μεσάνυχτα, οἱ Συριοὶ φοροῦσαν κ' ἔτρεμε ἡ γῆς.

Καλάντρειωμένοι οἱ Συριοὶ καὶ οἱ Τοῦρκοι μολυβόχυτοι, μὰ πολέμαγαν κάστρο δρακοθεμελιωμένο καὶ δρακόχτιστο, ποῦ ἔχε σαράντα πύργους σαραντάπηχους κ' ὀλόγυρά του τείχια μόδια ἑκατό. Μὰ δὲν ψηφοῦσαν πύργους, τείχια δὲ ἴσχυαν, μονάχα ἀνατρομιάζουν τοὺς διαλεχτοὺς στρατιῶτες, ποῦ βιάσταναν τὸ κάστρο βάρδοι σὲ χιλιάδες γυναικόπαιδα ὅπου ἔσανε κλεισμένοι μὲς ἔς αὐτὸ φευγάτα ὅχι τοὺς ἀμπελούς τοὺς πολυκουρσεμένους καὶ πανέρημους.

Τοῦ κάστρου οἱ στρατιῶτες λίγοι ἦσαν, μάχαν τὲς πλάτες βράχινες, τὰ χέρια σιδερένια καὶ τὰ δασεῖα τὰ στήθια τους τοίχους χορταριασμένους κ' ἔτσι μ' ἀτράνταχτη καρδιά καὶ μὲ ψυχὴ ἀβάρυτη βαστάζαν τόσο καιρὸ μὲ τὰ σπαθιά, τὲς μεγαλοσαῖτες καὶ τὰ μακροκόνταρα ἔς τὰ χέρια.

Δώδεκα χρόνια ἀδιάκοπα βροντομαχῶσαντε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δεῖξουν τὴν πίστη τὴ μεγάλη ποῦ ἔχανε ἔς τὸ βασιλιά τῆς Πόλης, ποῦ ὠρίζε τότες κ' ὅλα τὰ κάστρα Μορηῶ καὶ Ρούμελη. Μ' ἀπάν ἔς τὴν ἔβγα τῆς δωδεκάδας, σὰν πάτησαν τὰ δεκατρία χρόνια ἀφ' ὄντας τὸ κάστρο πολεμιότανε, σῶθηκε κ' ἀποσώθηκε κάθε λογῆς τροφή. Ὁνειρεύονται τοῦ κάστρου τὰ δόλια γυναικόπαιδα τοῦ ψωμιοῦ τὰ ψυχούδια κ' ἀναγαλλιάζουν τρώγοντας κριάς ἀφ' τὰ ζωντανὰ τ' ἀκάθαρτα. Κι' ἀν-

ἐνθ' ἀνωτ' σελ. 201, στίχ. 2990 κτλ.) καὶ ἐν τῷ συντόμῳ χρονικῷ τῷ συνεκδομένῳ τῇ χρονογραφίᾳ τοῦ Δούκα ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Βυζαντινῆς τῆς Βόννης. Ἐν τινὶ πατριαρχικῷ συγγράμῳ ἀπολυθέντι κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1365 μνημονεύεται Μιχαήλ. Τὸ συγγράμμιον τοῦτο περιέχεται ἐν τῇ συλλογῇ τῶν F. Miclosich καὶ Jos. Müller (Acta et Diplomata Graeca medii aevi sacra et profana. Γόμ. I Vindobonae 1860 σελ. 472).

¹ Οὗτοι καλοῦνται συνηθέστατα ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾠμασι καὶ τοῖς θρύλοις οἱ Σαρακηνοί.

τρειωμένοι οἱ στρατιῶται κρούγονται μὲ τὸν ὀχτρὸ νύχτα κ' ἡμέρα δίχως ψωμί, δίχως φαί, χωρὶς ὕπνο ἔς τὸ μάτι. Κρούγονται μὲ τῶν ὀχτρῶν τὰ φουσαῖα, ποῦ θαρρετώτεροι σὰν νοιώσανε τὴν πείνα, ποῦ ἔδερνε τοὺς δύστυχους κλεισμένους, θαρρετώτεροι ἔκταναν φορμούς ἀδιάκοπα ἀνυπόμονοι τὸ κάστρο νὰ πατήσουν, τὸ ὠριόκαστρο, ποῦ ἔχε φλωρὶ γιομαῖτες στέρνες περισσὲς καὶ λιγερὲς κοπέλλες γαϊτανόφρονες, νερατζομαγουλάτες καὶ καρδιόφλογες.

Θερίζει ἡ πείνα τοὺς δόλιους τοὺς Καστριῶτες τοὺς βαρυνόμοιρους. Λιγώνει τὸ κακὸ κ' αὐτοὺς τοὺς τρανοξακουσμένους τοὺς στρατιῶτες, ποῦ κανχιώσαντε πῶς καὶ μ' αὐτὸ τὸ Χάρο ἀγωνιῶνται ἄφοβα. Τί νὰ κάνουν; Συλλογιούσαντε καὶ τὴν ἐπιδέξια τὴ βουλὴ δὲν βρίσκανε. Τοὺς λυσσιασμένους τοὺς ὀχτρῶς νὰ προσκυνήσουν; Κάλιο θάνατος. Τὸ κάστρο νὰ τ' ἀφήσουν; Τό'χουν γιὰ ἄντροπὴ. Τῆς πείνας νὰ πεθάνουν; Ἡ ζωὴ γλυκειά.

Ἔ!! Τότες δὲ ἡ σκέψη ἐνοῦ γέροντα πολύξερου ἐγλύτωσε τοὺς μαύρους τοὺς Καστριῶτες ἀφ' τῆ συμφορᾶ. Προσμένει ὁ γέροντας μιὰ νύχτα ποντισμένη, ποῦ ἀφ' τὰ πολλὰ μπουμπουνητὰ κουφάθηκαν ἀνθρώποι, καὶ μάζωξε ὅλα τὰ ὠριοπλουμισμένα τοῦ κάστρου τὰ κοράσια — κανὰ χιλιάδα ἦσαν ὅλα ἀπάρθυνα — φοροῦνε τὰ παπούτσια τους ἀνάποδα, μὲ τὰ ντακούνια δηλαδὴς ἔς τὰ δάχτυλα, καὶ φεύγουν ἀφ' τὸ κάστρο τὸ δρακόχτιστο.

Φεύγουν, φεύγουν τάχεινὰ σὰν τοῦ βουνοῦ ξιφτεῖρια σκίζοντας ποτάμια, λόγγους, ῥάχες, λαγγαδιές.

Μαῖδὲ Τοῦρκοι τοὺς νοιώσαν, μαῖδὲ Συριοὶ.

Τὴν ἄλλη μέρα ξαστεριά. Χαρὰ Θεοῦ. Οἱ Συριοὶ καὶ οἱ Τοῦρκοι ποῦ προσμένανε ἀπ' ὦρα ἔς ὦρα οἱ Καστριῶτες ταπεινὰ νὰ προσκυνήσουν ἀφ' τὴν πολλὴ τὴν πείνα, βλέποντας τ' ἀχνάρια τῶν κορασιῶν ποῦ τὴν νύχτα μὲ τὸ γέρο ἔφυγαν φορῶντας τὰ παπούτσια τους ἀνάποδα, φαντάστηκαν πῶς τάχατες πεζοῦρα ὀλονυχτὴς ἔς τὸ κάστρο ἔμπεσε σταλμένη ἀφ' τὸ βασιλιά γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς στρατιῶτες τοὺς ἀνόλιστους. Μὰ δὲν ἀπελπιστῆκαν. Λογαριάσανε πῶς πείνα περισσώτερη τὸ κάστρο θὰ πλακώσῃ κ' ἔτσι δὲ καὶ τὸ προσκύνημα θὰ γένοταν ταχύτερα.

Μὰ οἱ Καστριῶτες πονηρότεροι τί κάνουν; Ὅσες γυναῖκες βυζανάρικα μωρούδια ἐβυζαίνανε τῆς ἄρμεξαν μὲς ἔς ἐμπαλαμῆνια κἀθήκα κ' ἀφ' τὸ γυναικεῖο γάλα, τὸ

Ἡ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΤΑ ΒΑΘΗ ΤΗΣ ...

ΥΠΟ Θ. ΡΑΛΛΗ

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΥΠΟ ΠΑΤΛΟΥ ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ

αφρόγαλο, ἐπῆξανε μυζήθρες κεφάλια δώδεκα κι' ἀμὰ τὰ ἐκρεμάσαν ἀφ' τοῦ κάστρου τοὺς πύργους τοὺς σαραντάπηχους. Ὡς εἶδαν τὲς μυζήθρες οἱ Τοῦρκοι κι' οἱ Συριοὶ, θαρρῶντας πῶς μὲ περισσεῖς τροφὲς ἔμῃσαν ἐς τὸ κάστρο οἱ νιόφεργοι τὴν νύχτα, τ' ἄφηκαν καὶ φύγαν λέγοντας πῶς ἦταν θέλημα Θεοῦ τὸ κάστρο νὰ μὴ πάρουν τὸ δρακόχτιστο.

Κ' ἔτσι μὲ τοῦ πολέμου γέρον τὴν πονηρία καὶ τὸ πῆξιμο τῶν μυζηθρῶν ἀφ' τοῦ γυναικείου γάλα, ἐγλύτωσε τὸ κάστρο, τὸ

ὠριόκαστρο, ποῦ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ ὠνομάστηκε τοῦ Μυζηθρᾶ τὸ Κάστρο».

Ἡ ἀνωτέρω παράδοσις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἄλλως τε εὐλογητοῦς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως *Μυζηθρᾶς* ἐκ τοῦ *μυζήθρα* - *Μυζηθρᾶς*, ἣν ἐτυμολογίαν πρὸ παντὸς διετύπωσεν ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις¹.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

¹ Γλωσσολογικαὶ μελέται. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1901, σελ. 180 κ. ε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΙΕΡΣΟΥ 1870 - 1873

Προκαταρκτικὰ τῆς εἰρήνης.

Ἀνεχώρησα ἀπὸ τὸ Βορδὼ τὰς 19 Φεβρουαρίου τὸ βράδυ, διὰ νὰ ὑπάγω νὰ πραγματοποιῶ τὰ τῆς εἰρήνης μὲ τὸν Βίσμαρκ. Στὰς 21 Φεβρουαρίου 1871 ἐπῆγα εἰς τὰς Βερσαλλίας. Ὁ Βαρθελεμῦν-Σαιντ-Γλαίρ μὲ συνώδευσε.

Ἐφθάσα τὴν μίαν καὶ τέταρτον. Ἐπᾶνω εἰς τὴν ἐστίαν δύο φιάλαι μὲ κερὰ ἀντικαθιστοῦν τὰ καντηλιέριά. Ὁ Βίσμαρκ προχωρεῖ καὶ μοῦ λέγει:

«Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ σὲ σᾶς αὕτη ἡ ὑποχρέωσις. Δὲν ἤξεύρω ἂν ἡ Γαλλία σᾶς ὠφελήσῃ ἢ ἔξυρῳ ὅμως ὅτι ἐκείνη ὠφελήθη πολὺ ἐμπιστευομένη τὴν τύχην τῆς σὲ σᾶς».

Ἐτρεμα νὰ θίξω τὸ ζήτημα τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης· ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη.

«Ὡς ἀρχίσωμεν τὸ μεγάλο ζήτημα, εἶπα εἰς τὸν κόμητα».

— Ἐχω ἤδη ὁμιλήσει μαζί σας, ἀπήντησε. (Ἐνόμισα ἀπὸ τὰ λόγια του ὅτι δὲν θὰ ἀπῆλθαι πολὺ περισσότερο ἀφ' ὅτι εἶχε ἤδη ζητήσῃ). Δὲν θέλω νὰ μικροδιαπραγματευθῶ μὲ σᾶς, θὰ ἦτο ἀναξιοπρεπές. Ἡμποροῦσα νὰ σᾶς ὁμιλήσω διὰ τὴν Εὐρώπην, ὅπως οἱ δικοὶ σας, καὶ νὰ σᾶς ζητήσω ἐν ὀνόματί της ν' ἀποδώσετε τὴν Σαβοΐαν καὶ τὴν Νίκαιαν εἰς ἐκεῖνους ὅπου ἀνήκουν. Δὲν θὰ κάμω τίποτε ἀπ' αὐτὰ καὶ θὰ σᾶς ὁμιλήσω μόνον περὶ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας. Σᾶς ἐξήγησα τὴν Ἀλσατίαν καὶ μερικὰ μέρη τῆς Λορραίνης. Θὰ σᾶς ἀποδώσω τὸ Νανσύ, μολονότι ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν θέλει νὰ τὸ κρατήσῃ· ἀλλὰ θὰ κρατήσωμεν τὸ Μέτς πρὸς ἀσφάλειαν μας.

Ὅλη ἡ ἄλλη γαλλικὴ Λορραίνη θὰ μείνῃ ἰδική σας».

Ὁ Βίσμαρκ μ' ἐκύτταζε διὰ νὰ μαντεύσῃ τὴν σκέψιν μου. Ἐνίκησα τὴν συγκίνησίν μου καὶ τοῦ ἀπήντησα ἀπαθῆς:

«Μοῦ εἶχате ὁμιλήσει μόνον διὰ τὴν γερμανικὴν Λορραίνην».

— Βέβαια, ἀλλὰ μᾶς χρειάζεται τὸ Μέτς· μᾶς χρειάζεται διὰ τὴν ἀσφάλειαν μας.

— Ἐξακολουθήσετε, εἶπα. Ἡθελα νὰ γνωρίσω ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις του διὰ ν' ἀπαντήσω.

Τότε ὁ κόμης Βίσμαρκ ἔθιξε τὸ χρηματικὸν ζήτημα.

«Ὅταν ὁμιλήσαμεν τὸν Νοέμβριον, μοῦ εἶπε, σᾶς ἀνέφερα ἓνα ποσόν. Τὸ ποσὸν αὐτὸ δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ μείνῃ τὸ ἴδιον, διότι ἀπὸ τότε ὑπεφέραμεν καὶ ἐδαπανήσαμεν παραπολλά. Σᾶς εἶχα ζητήσῃ τέσσερα δισεκατομμύρια· σήμερα θέλομεν ἕξ.

— Ἐξὶ δισεκατομμύρια! ἀνέκροξα. Κανένας, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὰ εὔρῃ. Αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς θὰ σᾶς τοὺς ὑπέβαλαν οἱ στρατιωτικοί, ὄχι οἱ οικονομολόγοι».

Τὸ ψυχρὸν, ἀποφασιστικὸν, περιφρονητικὸν μάλιστα ὕφος μου ἐτάραξε τὸν Βίσμαρκ.

«Σᾶς ἤκουσα χωρὶς νὰ εἰπῶ λέξιν, ἐξηκολούθησα· ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι δέχομαι ὅτι ζητεῖτε: τὴν Ἀλσατίαν, τὸ Μέτς, πόλιν γαλλικὴν, καὶ ἕξ δισεκατομμύρια, ἀδύνατον! Θὰ συζητήσωμεν, καὶ διὰ νὰ συζητήσωμεν μᾶς χρειάζεται καιρὸς· ἄς παρατείνωμεν πρῶτα τὴν ἀνακωχήν».

Μίαν λέξιν ἂν ἐπρόφερα. σημαίνουσιν τὴν ἀπόλυτον ἀπόρριψιν ἐδαφικῶν παραχωρήσεων, θὰ ἐπῆρχετο ἄμεσος ρῆξις, ὁ πόλεμος, καταστροφὰ ἐπὶ καταστροφῶν. Περιορίσθην λοιπὸν νὰ μὴ δεχθῶ τὰς ἀπαιτήσεις των χωρὶς ὅμως νὰ φανῶ ὅτι τὰς ἀπορρίπτω.

«Δὲν θὰ μικροδιαπραγματευθῶ, ὅπως καὶ σεῖς, τοῦ εἶπα ἐπὶ τέλους. Θὰ σᾶς εἰπῶ τοὺς ὅρους μας. Καὶ τότε, ἂν μοῦ ζητῆτε τὰ ἀδύνατα, θ' ἀποσυρθῶ καὶ θὰ διοικήσετε ἐσεῖς τὴν Γαλλίαν».

Ὁ Βίσμαρκ ἐπῆγε τότε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα τὴν παράτασιν τῆς ἀνακωχῆς. Ἐγινε δεκτὴ ἕως τὴν Κυριακὴν, τὰ μεσάνυχτα, καὶ συγχρόνως μοῦ εἶπε ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ μὲ δεχθῇ τὴν ἐπαύριον.

Τετάρτη 22 Φεβρουαρίου. — Ἐπῆγα τὴν Τετάρτην, 22 Φεβρουαρίου καὶ πάλιν εἰς τὰς Βερσαλλίας.

Ἐφθάσα τὴν μίαν ἀκριβῶς καὶ μετέβην εἰς τὴν Νομαρχίαν ὅπου ὁ Βασιλεὺς μ' ἐδέχθη ἄμεσως. Πρὸ εἴκοσι καὶ πλέον ἐτῶν δὲν τὸν εἶχα ἰδεῖ. Ἡ ὁμιλία μας ἦτο ἀρκετὰ μακρά. Τὸ κυριώτερον θέμα ἦτο ἡ εἴσοδος τοῦ στρατοῦ του εἰς τὸ Παρίσι.

Εἶπα εἰς τὸν Βασιλέα ὅλας τὰς σκέψεις μου κατὰ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Τὰς ἤκουσε μὲ προσοχήν. Ἐφρόντισα νὰ μὴ τοῦ κινήσω τὴν ὑποψίαν ἐνδεχομένης ἀποπείρας ἐναντίον του· ἀλλ' ἐπέμεινα ἐπὶ ἐνδεχομένης συγκρούσεως ἢ ὁποῖα θὰ ἐπέφερε τὴν λεηλασίαν τῶν Παρισίων, τὸ ὁποῖον θὰ ἔθιγε τὴν τιμὴν τῆς Πρωσσίας.

Μοῦ ἀπήντησε περὶ τῆς πειθαρχίας τοῦ στρατοῦ του δὲν μοῦ ὑπεσχέθη ὅμως τίποτε, λέγων ὅτι ὁ στρατὸς αὐτός, ὁ τὸσον ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Βασιλέα του καὶ τὴν Γερμανίαν, ἀπέβλεπε εἰς κάποιαν ἱκανοποίησιν καὶ ὅτι θὰ ἦτο πολὺ σκληρὸν νὰ τοῦ ἀπαγορευθῇ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν πρωτεύουσάν, τὴν παράδοσιν τῆς ὁποίας ἐθεώρει ὡς μίαν του δόξαν.

Κατόπιν εἶδα τὸν Διάδοχον. Μὲ ἠρώτησε περὶ τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης, εἰς τοὺς ὁποίους εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ ὑποκύψωμεν, μὲ ἐπιείκειαν καὶ καλωσύνην — φαινομενικὰς τοῦλάχιστον — αἱ ὁποῖαι μοῦ ἔδωσαν, κάποιαν ἐλπίδα.

Τοῦ ὁμιλήσα περὶ τῆς εἰσόδου τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ Παρίσι.

Μοῦ ἀπήντησε μὲ γλῶσσαν ὀλίγον διαφέρουσαν ἀπὸ τοῦ Βασιλέως. Ἀνεχώρησα διὰ νὰ ἰδῶ τὸν κόμητα Βίσμαρκ.

Ἡ ἡμέρα ὑπῆρξε θνελλώδης. Ἐφύγαμεν

ἀπὸ τὰς γενικότητας· καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ὀρίσωμεν τὰ πράγματα, ἐγεννήθησαν σφοδραὶ συζητήσεις.

Ἐβλεπα ὅτι ἦτο ἀνωφελὲς νὰ ἀπαιτήσωμεν τὴν ἀπόδοσιν ὅσων εἶχαμεν ἤδη ἀπολέσει, καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἐντείνω τὰς προσπάθειάς μου διὰ νὰ σώσω ἴσως ὅτι ἠμποροῦσε ἀκόμη ν' ἀπολεσθῇ· εἶπα λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ παραχωρήσωμεν κανὲν μέρος τῆς Λορραίνης. Ἰδίως διὰ τὸ Μέτς, τὸ ὁποῖον ὑπερήσπισε ἄλλοτε κατὰ τοῦ Καρόλου Ε'· ὁ Φραγκίσκος Γουίτς, ἐσυζήτησα ἐπὶ πολὺ. Ἐνθύμισα εἰς τὸν Βίσμαρκ ὅτι τὸν Νοέμβριον μοῦ εἶχε ὑποσχεθῇ νὰ μᾶς τὸ ἀποδώσῃ.

«Ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ τὸν Νοέμβριον, μοῦ ἀπήντησε, δὲν εἶναι σήμερον, μετὰ τριῶν μηνῶν αἱματοχυσίαν».

Κ' ἐπρόσθεσε ὅτι, ἂν ἡμεθα ἀποφασισμένοι νὰ μὴ συναινέσωμεν εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ Μέτς, δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ ἐξακολουθήσουν αἱ διαπραγματεύσεις· ἀλλὰ νὰ διακοποῦν ἀμέσως.

«Θὰ ἴδωμεν, ἀπήντησα, ἂν πρέπῃ νὰ διακοποῦν· ἀλλ' ἄς ἐξετάσωμεν τὰ ἄλλα ζητήματα».

Ἦρχισε τότε, μὲ κάποιαν δυσκολίαν, νὰ μοῦ ὁμιλῇ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἑξ δισεκατομμυρίων τὴν ὁποίαν ἐθεώρει πολὺ μετρίαν, διότι, εἶπε, μόνον τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου ἔφθασαν τὰ τέσσερα δισεκατομμύρια.

Τοῦ ὑπέδειξε ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν· ὅτι εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου αἱ δαπάναι ἦσαν πολὺ μεγαλύτεραι παρὰ εἰς τὴν Γερμανίαν, τὰ κυρίως ἔξοδα τοῦ πολέμου ἦσαν περίπου δύο δισεκατομμύρια, τὸ ὁποῖον ἐθεωροῦμεν τρομερόν, καὶ ὅτι θὰ ἐγίνοντο τρία δισεκατομμύρια μὲ τὰς καταστροφὰς γεφυρῶν, σιδηροδρόμων, μολύβδων, μὲ τὰς ἀναποφεύκτους ἀποζημιώσεις, τὰς μεταφορὰς διὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ μὲ τὴν καθυστέρησιν τοῦ τρίτου τοῦλάχιστον τῶν φόρων τοῦ ἔτους αὐτοῦ· ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐφθάναμεν τὰ τέσσερα δισεκατομμύρια· ὅτι μὲ ἕξ δισεκατομμύρια θὰ εἶχε ἡ Πρωσσία τοῦλάχιστον τρία δισεκατομμύρια καθαρὸν κέρδος, τὸ ὁποῖον θὰ μετέβαλλε τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν εἰς κερδοσκοπίαν.

Ἐκεῖνος ἀπήντησε ὅτι ὁ πόλεμος εἶχε στοιχίσῃ εἰς τὴν Πρωσίαν περισσότερον παρὰ εἰς τὴν Γαλλίαν, διότι ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ μεταφέρουν ὅλα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν.

Εἶπα τότε ὅτι ἡ ἰδία περίπτωσις ὑφίστατο καὶ δι' ἡμᾶς καὶ ὅτι ἄλλως τε οἱ Πρωσσοὶ εἶχον καταλάβει ὅλους τοὺς πόρους τῆς χώρας

μας και ότι έτσι απεξημιώθησαν αρκετά δια τα έξοδα της μεταφοράς.

Ο κόμης εφαινότο ιδιαίτερος αποβλέπων εις το χρήμα. Μοῦ εἶπε με θυμόν, ότι οι αριθμοί της αποζημιώσεως του ἐστάλησαν ἀπὸ τὴν Πρωσσίαν· ότι μετέδιδε ἀπλῶς ὅτι τοῦ υπέβαλλον κτλ. και ότι δὲν ἤμποροῦσε τίποτε ν' αποφασίσῃ πρὶν τηλεγραφῆσῃ εἰς τὸ Βερολῖνον.

Ἐσυμφωνήσαμεν τότε νὰ τηλεγραφῆσῃ και ἅμα ἐλάμβανε τὴν ἀπάντησιν θὰ ἔστελλε εἰς τὸ Παρίσι εἰδικὴν ἀποστολὴν διὰ νὰ συζητήσωμεν.

Ἐδῶ ἔληξε ἡ ὁμιλία μας.

Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου. — Ἦλθον οἱ κ. κ.

Ἐγκελ και Μπλαῖχρέδερ, ἀντιπρόσωποι οικονομολόγοι τοῦ κόμης Βίσμαρκ, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπανέλαβον ὅτι ὁ ἴδιος μᾶς εἶχε εἰπῇ. Θέμα τῆς συζητήσεως ἦτο λοιπὸν ὁ τρόπος τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἐξ δισεκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ἐξήτει ἡ Πρωσία.

Τοὺς ἀπεδείξαμεν ὅτι αὐτὸ ποῦ ἐξήτουν ἦτο ἀδύνατον· ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἤμποροῦσαν οἱ Εὐρωπαῖοι κεφαλαιοῦχοι νὰ δώσουν τόσον μεγάλο ποσόν.

Ο κ. Μπλαῖχρέδερ, εἰλικρινέστερος τοῦ κ. Ἐγκελ, τὸ ἠννόησε και σχεδὸν εἶπε ναί.

Πέμπτη βράδυ. Πρώτη συνεδρίασις τῆς Ἐπιτροπῆς. — Παρόντα και τὰ δεκαπέντε μέλη, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξέθεσα ἀπ' ἀρχῆς τὰς διαπραγματεύσεις. Ἦμουν συγκινημένος. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπίσης. Μᾶς ἔμενε, εἶνε ἀληθές, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Λορραίνης· ἀλλὰ τὸ Μέτς, τὸ ἐχάναμεν!

Διὰ τὰ ἀνατολικά σύνορα, και προπάντων διὰ τὸ Μπελφόρ, τὸ σπουδαιότερον σημεῖον αὐτῶν, δὲν ἤξευρα τίποτε ὀριστικὸν νὰ εἰπῶ ἀκόμη. Τοὺς ἀφῆκα εἰς τὴν ἀνησυχίαν εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρισκόμουν και ἐγώ.

Διὰ τὸ ζήτημα τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως εἶπα ὅτι μᾶς ἐξήτησαν ἐξ δισεκατομμύρια και ὅτι δὲν θὰ ἔδιδα τὸ ποσὸν αὐτό. Ἀνεγνώρισαν ὅτι ἦτο ὑπερβολικόν· ὅλοι ὁμως, με μίαν φωνήν, ἐσκέφθησαν και εἶπαν ὅτι ἔπρεπε ὅπωςδήποτε νὰ υπογραφῇ ἡ εἰρήνη, διότι τίποτε δὲν θὰ ἦτο τόσον καταστρεπτικὸν ὅσον ἡ ἐπανάληψις τοῦ πολέμου· και ἡ Ἐπιτροπὴ μᾶς ἔδειξε πλήρη ἐμπιστοσύνην.

Παρασκευὴ 24 Δεκεμβρίου. — Εἶναι ἡ ζωηροτέρα, ἡ δραματικωτέρα ἡμέρα τῶν θλιβερῶν αὐτῶν διαπραγματεύσεων.

Ο κ. Κέρν, ἐπιτετραμμένος τῆς ἐλβετικῆς Ὁμοσπονδίας, ἔξοχος ἄνθρωπος, με ἀρίστας

διαθέσεις ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, ἦλθε νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ τῶν ὑφισταμένων πρὸς τὴν Ἑλβετίαν διόδων και περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῶν. Ἐξώγκωνε τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειάν μας· διότι ἡ μεγάλη ὠφέλεια, ἐκ τοῦ μέρους αὐτοῦ, εἶναι τὰ στρατιωτικὰ σύνορα και προπάντων τὸ Μπελφόρ. Τὸν ἐσυμβούλευσα νὰ ὑπάγῃ χωρὶς ἀργοπορίαν νὰ ἰδῇ τὸν Βίσμαρκ και νὰ τοῦ ὁμηλήσῃ περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Ἐπῆγε πράγματι, και εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του μᾶς διηγήθη ὅτι τὸν ἐδέχθη πολὺ κακῶς, σκαιῶς μάλιστα.

«Τί ἔρχεσθε νὰ κάμετε ἐδῶ; τὸν ἠρώτησε ὁ Βίσμαρκ. Γιατί ἀνακατώνεσθε; Τὸ ζήτημα ἐνδιαφέρει τὴν Γαλλίαν κ' ἐμᾶς. Ὑπεδείξαμεν τοὺς ὅρους μας. Εἶναι ἀμετάκλητοι, οὔτε θὰ τοὺς ἀλλάξωμεν. Ἐὰν δὲν τοὺς δεχθοῦν, ὁ πόλεμος θὰ ξαναρχίσῃ»

Ο κ. Κέρν ἦτο φοβισμένος· μᾶς εἶπε ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμμία ἐλπίς και ὅτι ἔπρεπε νὰ σπεύσωμεν νὰ σώσωμεν τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὸ βάραθρον ὅπου εὐρίσκετο

Τὰ λόγια του δὲν ἦσαν καθόλου ἐνθαρρυντικά· και ἀνεχωρήσαμεν, ὁ Φάβρ και ἐγώ, πολὺ ἀνήσυχτοι. Εἴχαμεν ἀποφασίσει νὰ παρουσιάσωμεν εἶδος τελεσιγράφου, νὰ ἐμμείνωμεν και νὰ δώσωμεν ἓνα τέλος διότι ἡ παράτασις τῆς ἀναχωρῆς ἔληγε τὴν Κυριακὴν.

Εἶδαμεν τὸν Βίσμαρκ ἀσθενῇ ἀλλὰ φαινομενικῶς πολὺ ἡσυχον.

Ἐπανήλθαμεν εἰς τὸ ἐδαφικὸν ζήτημα και ὁμιλήσαμεν πρὸ παντὸς διὰ τὸ Μέτς, τὸ Μέτς, τὴν κατ' ἐξοχὴν γαλλικὴν πόλιν.

Ο Βίσμαρκ μᾶς εἶπε ὅτι ἐθεώρει πολιτικὸν λάθος νὰ ὠθήσωμεν τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν ἀπελπισίαν και ὅτι ἀνέστη εἰς τὸ σχέδιον τοῦ κ. δὲ Ρὼν περὶ κατοχῆς τῶν δύο τρίτων τῆς Λορραίνης· ὅτι θὰ ἐχάναμεν πολὺ μικρὸν μέρος αὐτῆς· ἀλλ' ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὸ Μέτς.

«Εἰς τὴν Γερμανίαν με κατηγοροῦν, ἐπρόσθεσε, ὅτι χάνω τὰς μάχας ποῦ ἐκέρδισε ὁ Μόλτκε. Μὴ μοῦ ζητῆτε τὰ ἀδύνατα».

Ἦτο φανερόν ὅτι ἡ ἀπόφασίς του ἦτο ἀμετάκλητος και ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐτοιμασθῶμεν νὰ σώσωμεν τὰ ἀνατολικά σύνορα.

Κατόπιν ἐθίξαμεν τὸ ζήτημα τῆς ἀποζημιώσεως. Ἐφοβούμην μήπως δὲν θὰ μετέβαλλε καθόλου γνώμην διὰ τὰ ἐξ δισεκατομμύρια. Μᾶς εἶπε, πολὺ ἀπαθῆς, ὅτι εἶχε τηλεγραφῆσει εἰς τὸ Βερολῖνον, ὅτι τοῦ ἐπανέλαβαν ὅτι αἱ δαπάναι εἶχαν αὐξήσῃ ἕκτοτε, ὅτι θὰ ἐπλή-

ρωναν συντάξεις εἰς τὰς χήρας και τὰ ὄρφανά, ὅτι εἶχαν τὴν διατροφὴν τῶν αἰχμαλώτων, ὅτι ἦσαν ἀναγκασμένοι νὰ δώσουν τὸ ἀνήκον εἰς τὰς Κράτη· ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τέλους τὰ πρὸς Νότον εἰς πέντε δισεκατομμύρια, ὠρίζαν τὸ ποσόν εἰς πέντε δισεκατομμύρια, τελειωτικῶς ὁμως.

Εἶδα ὅτι δὲν θὰ κατελήγαμεν ἴσως εἰς τὸ Βίσμαρκ πραγματικῶς ἦτο συνεννόησιν. Ἐσκόπευα νὰ λογαριάσω κατόπιν, ἀνένδοτος. Ἐσκόπευα νὰ λογαριάσω τὰς εἰς τὸ ποσόν αὐτό, ὅλας τὰς φορολογίας τὰς ὁποίας εἶχαν ἐπιβάλῃ ἕως τότε οἱ Γερμανοί. Τότε ἤρχισα διὰ τὸ Μπελφόρ μίαν πάλιν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἐνθυμούμαι εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν.

Τὸ Μπελφόρ εἶναι τὸ ὄριον πρὸς ἀνατολὰς τῶν στρατεύματα ἤμποροῦν νὰ ἂν τὰ πρὸς τὸ Βερδὲν και τὸ Μέτς, τὰ γεγενηθῶν ἀπὸ τὸ Βερδὲν θὰ ἔλθουν πάντοτε ἀπὸ μακρὰν στρατεύματα θὰ παραβιασθῇ ἡ τὸ Μπελφόρ, προπάντων ἂν παραβιασθῇ ἡ οὐδετερότης τῆς Ἑλβετίας. Ὁμίλησα λοιπὸν διὰ τὸ Μπελφόρ.

Ο Βίσμαρκ μοῦ εἶπε ἀμέσως ὅτι τὸ Μπελφόρ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀλσατίαν και ὅτι ἦτο ὁλόκληρος ἡ Ἀλσατία νὰ ἀποφασισμένον. Ἐπὶ δύο ὥρας, πότε με γίνῃ γερμανικὴ, πότε με παρακλήσεις, ἐκήρυττα ὅτι ἀπειλῆς, πότε με ἐγκαταλείψω τὸ Μπελφόρ.

ποτὲ δὲν θὰ ἐγκαταλείψω τὸ Μπελφόρ.

«Ὁχι, ἐφώναξα, ποτὲ δὲν θὰ παραχωρήσω και τὸ Μπελφόρ και τὸ Μέτς. Θέλετε νὰ καταστρέψετε τὴν Γαλλίαν οικονομικῶς, νὰ τὴν στρέψετε και ἐδαφικῶς! Λοιπὸν ἂς τὴν καταστρέψετε και διοικήσουν, ἂς εἰσπράττουν ἀφ' αὐτῆς, ἂς τὴν διοικήσουν, ἂς εἰσπράττουν ἀφ' αὐτῆς! Ὁ, ἀποσυρθῶμεν ἐμεῖς και θὰ τοὺς φόρους! Ὁ, ἀποσυρθῶμεν ἐμεῖς και θὰ τὴν κυβερνήσετε ἐσεῖς, ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης, ἂν τὸ ἐπιτρέψῃ».

Ἦμουν ἀπηλπισμένος. Ο Βίσμαρκ μοῦ ἔπιασε τὰ χέρια και μοῦ εἶπε:

«Πιστέψατέ με, ἔκαμα ὅτι ἤμποροῦσα νὰ κάμω· ἀλλὰ νὰ σᾶς ἀφίσω μέρος τῆς Ἀλσατίας εἶναι ἀδύνατον.

— Ὑπογράφω αὐτὴν τὴν στιγμὴν, εἶπα, ἂν μοῦ παραχωρήσετε τὸ Μπελφόρ. Εἶδεμὴ τίποτε, θὰ φθάσωμεν εἰς τὰ ἔσχατα, και ἂς γίνῃ ὅτι γίνῃ».

Νικημένος, ἐξηντλημένος, ὁ Βίσμαρκ τότε μοῦ λέγει:

«Τὸ θέλετε, θὰ ὁμιλήσω εἰς τὸν Βασιλέα· ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ ἐπιτύχω».

Ἐγραψε ἀμέσως δύο ἐπιστολάς, μίαν πρὸς τὸν Βασιλέα και μίαν πρὸς τὸν Μόλτκε.

«Γράφω εἰς τὸν Μόλτκε, εἶπε, διότι πρέπει νὰ τὸν ἔχωμεν με τὸ μέρος μας· χωρὶς αὐτὸν τίποτε δὲν θὰ κάμωμεν».

Περνᾷ μισὴ ὥρα. Κάθε βηματισμὸς εἰς τὸν ἀντιθάλαμον μᾶς προξενεῖ παλμούς. Ἐπὶ τέλους ἀνοίγει ἡ θύρα. Μᾶς ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ Βασιλεὺς εἶναι εἰς τὸν περίπατον και ὁ Μόλτκε ἐπίσης ἀπών. Ο Βασιλεὺς θὰ ἐπιστρέψῃ στὰς τέσσερες. Ο Μόλτκε, δὲν ἤξεύρουν πότε. Ἀποφασίζομεν νὰ περιμένωμεν, διότι νὰ φύγωμεν χωρὶς νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα θὰ ἦτο σὰν νὰ τὸ ἐχάναμεν.

Ο Βίσμαρκ μᾶς ἀφίνει διὰ νὰ γευματίσῃ· διερχόμεθα μίαν ὥραν, ὁ Ἰούλιος Φάβρ και ἐγώ, εἰς ἀνέκφραστον ἀνησυχίαν. Ο Βίσμαρκ ἐπανέρχεται. Ο Βασιλεὺς ἐπέστρεψε, ἀλλὰ δὲν θέλει τίποτε ν' ἀποφασίσῃ πρὶν ἰδῇ τὸν Μόλτκε. Ο Μόλτκε φθάνει. Ο Βίσμαρκ πηγαίνει νὰ τοῦ ὁμηλήσῃ. Περιμένομεν. Ἡ ὁμιλία τῶν μᾶς φαίνεται μακρά. Ο Βίσμαρκ ἐπανέρχεται με πρόσωπον εὐχαριστημένον:

«Ο Μόλτκε εἶναι με τὸ μέρος μας, λέγει, και θὰ πείσῃ τὸν Βασιλέα».

Περιμένομεν και πάλιν τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Προσκαλοῦν τὸν Βίσμαρκ, ὁ ὁποῖος πηγαίνει νὰ μάθῃ τὰ νέα ποῦ φέρει ὁ Μόλτκε. Ἐπειτα ἀπὸ μακρὰν ὁμιλίαν ἐπιστρέφει τέλος πάντων και, ἀκουμβῶν τὸ χεῖρ εἰς τὸ κλειδὶ τῆς θύρας, μᾶς λέγει:

«Ἐχω κάτι νὰ σᾶς προτεῖνω. Τί προτιμᾶτε; Τὸ Μπελφόρ ἢ νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν εἴσοδον τοῦ στρατοῦ μας εἰς τὸ Παρίσι»;

Δὲν διστάζω· και προσβλέπων τὸν Ἰούλιον Φάβρ, ὁ ὁποῖος μαντεύει τὸ αἰσθημά μου και τὸ συμμερίζεται:

«Τὸ Μπελφόρ, τὸ Μπελφόρ, ἐφώναξα»!

Ἡ εἴσοδος τῶν Γερμανῶν εἰς τὸ Παρίσι θὰ ἐπλήγωνε τὴν ὑπεφάνειάν μας και θὰ ἦτο ἓνας κίνδυνος δι' ἡμᾶς τοὺς κυβερνῶντας· ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἡ πατρίς.

Ο Βίσμαρκ ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Μόλτκε και τοῦ ἀναγγέλλει τέλος τὴν ὀριστικὴν παραχώρησιν τοῦ Μπελφόρ, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τοὺς ἀφήσωμεν τέσσερα μικρὰ χωρία εἰς τὰ σύνορα τῆς Λορραίνης, ὅπου εἶναι θαμμένοι ὀκτὼ ἔως δέκα χιλιάδες Πρωσοὶ. Σεβόμεθα τὴν ἐνδειξιν αὐτὴν εὐλαβείας τοῦ μονάρχου πρὸς τοὺς στρατιώτας του.

Μετάφρασις Κ. Μ.

ποῦ τὰ ξεύρομεν καὶ ποῦ δὲν θὰ μᾶς κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον παρὰ μόνον ἐὰν μᾶς παρουσιασθοῦν ὑπὸ νέαν ὄψιν καὶ ὑπὸ νέαν ἀντίληψιν, — κάποια κοινοτοπία, κάποια ἔλλειψις πρωτοτυπίας, τὸ στοιχειῶδες τοῦ ὕφους καὶ ἡ σχολαστικότης τῆς γλώσσης, μᾶς προσξενοῦν ἀνίαν καὶ ἀπογοήτευσιν.

Καὶ ὅμως ὁ Μεταξᾶς εἶνε πάντοτε ὁ Μεταξᾶς. Συγγραφεὺς ποῦ ξεύρει νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, εἴτε σκηναί τῶν αἰδουσῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν σιδηροδρόμων. Εἶνε μυστήριον πῶς τὸ κατορθώνει· ἀλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι ποτέ μου δὲν ἄρχισα νὰ διαβάω διήγημα τοῦ Μεταξᾶ, χωρὶς νὰ μὲ πιάσῃ ἡ ἀνυπομονησία νὰ ἰδῶ τὸ τέλος. Πολλάκις τὸ τέλος δὲν μὲ ἱκανοποίησε καθόλου· πολλάκις εἶδα, ὅτι, μολονότι ἐδιάβασα σαράντα σελίδας, δὲν ἔμαθα τίποτε σπουδαῖον, καὶ τὸ κάτω τῆς γραφῆς, ὅτι δὲν ἵμουν καλλιτέρας ἀπὸ ὅτι ἵμουν πρίν. Πράγμα ποῦ δὲν μοῦ συνέβη ποτὲ κατόπιν ἐνὸς διηγήματος τοῦ Μωπασσάν ἢ τοῦ ἰδικοῦ μας Παπαδιαμάντη. Ἀδιάφορον· ὁ Μεταξᾶς ἐλκύει ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀναγνώστην του, καὶ αὐτὸ εἶνε ἡδὴ προτέρημα σημαντικόν.

Εὐτυχῶς, δὲν εἶνε καὶ τὸ μόνον. Μὴ νομίζετε, ἀπὸ ὅσα εἶπα παραπάνω, ὅτι εἰς τὴν συλλογὴν αὐτήν, — εἰς τὴν ὁποίαν δανεῖζει τὸν τίτλον του τὸ πρῶτόν της διήγημα «Υπὸ τὴν σκιάν τῶν φοινίκων», — δὲν ὑπάρχουν καὶ πράγματα. γνωστὰ μᾶς ἔστω, ἀλλὰ παρουσιάζόμενα μὲ νέαν ὄψιν ὅπωςδὴποτε καὶ μὲ νέαν ἀντίληψιν. Μὴ νομίζετε ἀκόμη, ὅτι ἡ κοινοτοπία καὶ ἡ ἔλλειψις πρωτοτυπίας διακρίνει ὁμοίως καὶ ἀπαράλλάκτως ὅλα τὰ διηγήματα, (ὅπως τὸ στοιχειῶδες τοῦ ὕφους, — τὸ παιδαριῶδες, εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ — καὶ ἡ σχολαστικότης τῆς γλώσσης, δύο σημαντικὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς εἶνε κοινὰ εἰς ὅλον τὸ ἔργον). Ὅχι· ὑπάρχουν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ διηγήματα, ποῦ εἰμπορεῖτε ξεῖρετα νὰ φθάσετε ὥς τὸ τέλος των χωρὶς νὰπογητευθῆτε, καὶ χωρὶς νὰ θυμώσετε μὲ τὸν ἑαυτὸν σας διότι σὰς ἐκινήθη ἄδικα τὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἀρχήν. Καὶ ἀπὸ τὰ εὔμορφα αὐτὰ διηγήματα, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶνε ὁ «Καλὸς Δικηγόρος», ὁ «Ἰατρὸς Παπαδόπουλος» καὶ ἡ «Πρώτη Θέσις» — εὐτράπελοι καὶ παράδοξοι διηγήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν στεροῦνται κάποιας χάριτος, εὐφυίας καὶ παρατηρητικότητος, — καὶ ἡ «Ἐπάνοδος τοῦ Μονογενοῦς», σοβαρὰ αὐτή, θλιβερά, τραγική, προσξενούσα φρικίαν ἀληθινήν, ἀπὸ

μίαν ἀφελή, ἀπέριτον ἀλλὰ δεξιὰν ἀναπαράστασιν τῆς πραγματικότητος. Μοῦ ἀρέσει καὶ τὸ «Ἐκατομύριον», τὸ ὁποῖον ἐνέχει κάποιαν εἰρωνείαν καὶ ἐλέγχει ἕνα μειδιάμα πολυσήμαντον· μοῦ ἀρέσει ἀκόμη καὶ ἡ «Δζεμήλα», ἡ ἐξωτική Δζεμήλα, ἡ ὁποία νομίζεις ὅτι εἶνε ὁ κρίκος ὁ συνδέων τὴν συλλογὴν αὐτήν μετὰς πρῶτας «Σκηναί τῆς Ἑρήμου».

Ἄν δὲν ἀπατώμαι, εἶμαι πολὺ νεώτερος ἀπὸ τὸν κ. Μεταξάν. Ἄν ὅμως ἵμουν πρεσβύτερός του, — ὅπως ὁ κ. Ἄννινος, ὁ γράψας τὸν πρόλογον τῆς συλλογῆς, — θὰ τὸν ἐσυμβούλευα νὰ μὴ ξαναγράψῃ ψυχολογικά διηγήματα ὡς τὸν «Συνταγματάρχην Κρουμέσκον» καὶ τὸν «Νίκον Παδούρην», διότι δι' αὐτὰ χρειάζονται κάποια δῶρα, κάπως διαφορετικά, τὰ ὁποῖα ὁ διηγηματογράφος μᾶς δὲν φαίνεται νὰ ἔλαβε πλουσίως παρὰ τοῦ Θεοῦ, — πρὸ πάντων δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς ἀγαπητούς του καὶ περιέργους Βεδουΐνους, ὁ βίος τῶν ὁποίων εἶνε πάντοτε πρωτοφανής, γραφικὸς καὶ αξιοπαρατήρητος, ἡ δὲ ἀπλουστερία των ψυχῶν δὲν ἀπαιτεῖ ἴσως κοπιώδεις μεθόδους καὶ ἀνώτερα φυσικὰ δῶρα πρὸς ἀπεικόνισιν.

Ὁ πρόλογος ὅμως τί χρειάζετο; Προστασία ὁλωσδιόλου περιττή. Δὲν ἐννοῶ μὲ τοῦτο ὅτι ὁ κ. Ἄννινος, ὁ παλαιὸς ἀγωνιστὴς τῶν γραμμάτων καὶ ὁ γαριτόβρυτος πεζογράφος τῶν «Ἐδῶ καὶ Ἐκεῖ» δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ προστατεύσῃ ἕνα βιβλίον καὶ νὰ γράψῃ ἕνα πρόλογον ἔξυπνον καὶ γλαφυρόν. Θέλω μόνον νὰ εἰπῶ, ὅτι ὁ κ. Μεταξᾶς καὶ τὰ βιβλία του δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πράγματα ποῦ ἔχουν ἀπόλυτον ἀνάγκην προστασίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Αἱ μικραὶ ἐκθέσεις.

Μέσα στὸ ἀπέραντον Παρίσι εἰς τὸ ὁποῖον συγκεντρώνεται, ὅπου καὶ ἂν ἐκδηλωθῇ πρῶτα, κάθε πνευματικὴ ἢ καλλιτεχνικὴ κίνησις καὶ δημιουργία τῆς ἐποχῆς μας, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔπειτα ξεκινεῖ καὶ σκορπίζεται εἰς τὰ περάτα τοῦ κόσμου, μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀπέραντον Παρίσι ἐὰν ἐξετάσῃ κανεὶς καλά, πρὸ παντὸς θὰ ἰδῇ ὅτι ἕνα πελώριον, χωρὶς ἄκρη καὶ ὄρια, καλλιτεχνικὸν ἐργαστήρι κυριαρχεῖ, καὶ αὐτὸ κυρίως τοῦ δίδει τὴν κοσμοπολιτικὴν ὄψιν τὴν ὁποίαν τόσον ἐπιμόνως θέλουν νὰ τοῦ δώσουν. Ἀπὸ ὅλας τὰς τέχνας, ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυ-

πτική, διαρκεῖς πρόδρομοι τῆς καθολικεύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς, μέχρις ἐνὸς σημείου, ὅτι δὲν ἔχουν πατρίδα καὶ εἰμποροῦν κατ' εὐθείαν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅλου τοῦ κόσμου ἀνεξαρτήτως γλώσσης καὶ τόπου. Μέσα λοιπὸν σ' αὐτὸ τὸ πελώριον ἐργαστήρι ποῦ εἶναι τὸ Παρίσι, ἕνας κόσμος ποικιλόμορφος παντὸς ἔθνους καὶ παντὸς γένους· ζητεῖ, ἐρευνᾷ καὶ ἐργάζεται κατανάλισκον δύναμιν ἀνυπολόγιστον· ἕνα μεγάλο μέρος αὐτῆς τῆς δυνάμεως, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἐξοδεύεται εἰς διαμάχας καὶ συγκρούσεις καὶ τεχνάσματα πρὸς ἐπιτυχίαν ἢ προσωρινὴν ἐπικράτησιν καὶ ὅμως ὁ τελικὸς σκοπός, ὁ μέγας σκοπός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀσυνειδήτως καὶ τρόπον τινὰ σὰν νὰ ἐλαύνωνται ἀπὸ ἕνα ἄορατο κεντρί, εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς δημιουργίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ἐν γένει καὶ κάθε ἄνθρωπος ἐρωτοφορεῖται διαρκῶς καὶ πάντοτε πρὸς μίαν παραγωγὴν.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἐργάται καὶ δημιουργοὶ τῆς τέχνης γίνονται ἐγωῖσται· καὶ μολονότι ἐργάζονται ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, τὸν συνεφώδη ἀλλὰ γεμάτον ἀπὸ μάγον δύναμιν καὶ προκλητικὸν οὐρανὸν τοῦ Παρισιοῦ, δὲν θέλουν ὁ ἕνας νὰ γνωρίζῃ τὸν ἄλλον, ἢ τοῦλάχιστον κάμνουν ὅτι δὲν θέλουν νὰ γνωρισθοῦν, ἐκ φόβου μὴ ὁ ἕνας ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἄλλου. Ὁ καθεὶς θέλει νὰ ἀποτυπώσῃ εἰς τὰ ἔργα του τὴν ἰδίαν του ψυχὴν, τὴν ἰδικήν του προσωπικότητα. Ἡ γνωριμία μεταξύ των καὶ ἡ γνωριμία αὐτῶν καὶ ἡμῶν γίνεται διὰ τῶν ἀπειραριθμῶν ἐκθέσεων δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν, αἱ ὁποῖαι διαρκῶς εἰς τὸ Παρίσι διοργανώνονται ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ὡς μία ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ἕως ὅτου νὰ φθάσουν αἱ δύο μεγάλαι καλοκαιριναὶ ἐκθέσεις, τῶν «Γάλλων καλλιτεχνῶν» καὶ τῆς «Ἑθνικῆς ἐταιρείας», αἱ ὁποῖαι, αἱ δύο μαζὶ συγχρόνως διοργανοῦμεναι, ἀποτελοῦν τὸ ἐτήσιον Salon τῶν Παρισίων. Ὅλοι αὐταὶ αἱ μικραὶ ἐκθέσεις, ἄλλαι θορυβώδεις διεγείρουν αὐτὴν πάταγον καὶ συζητήσεις, ἄλλαι πάλιν ἡσυχίαν καὶ ἀπαρτήρητοι κάποτε ἀπὸ τὸν πολὺν κόσμον, ἀλλὰ συνέντευξις καὶ ἀληθινὴ ἀπόλαυσις τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀγαπώντων τὴν τέχνην, εἶναι τὸ ὅσον τινὰ προπαρασκευαστικὰ διὰ τὴν μεγάλην ἐκθεσιν, παρουσιάζουσιν δειλὰ δειλὰ νέας ἰδιοφυίας, νέους καλλιτέχνους, μὲ νέα σύμβολα καὶ νέας τεχνοτροπίας, αἱ ὁποῖαι ἐκδηλοῦνται ἀποτόμως μέσα εἰς τὰς καθιερωμένας καὶ ἀνεγνωρισμένας δόξας, θὰ διέτρεχαν ἴσως τὸν

κίνδυνον νὰ φανοῦν παράδοξοι, ἢ καὶ ἕνας τόνος ἀσυνείθιστος, ἄλλην γλώσσαν ὁμιλῶν καὶ ἀσύμφωνος μὲ τὴν γνωστὴν ἁρμονίαν. Ἀλλὰ τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν, τὸ ὁποῖον κατήντησε πλέον καὶ σκοπὸς των, εἶναι ἡ περιποίησις καὶ λάμπρυνσις τοῦ ἔργου ἀνεγνωρισμένων πλέον διδασκάλων καὶ πρωτοστατῶν τῆς τέχνης. Παρουσιάζουν αὐτὸ εἰς ἕνα σύνολον ἁρμονικώτερον καὶ μεγαλειότερον, τὸ ἀναδεικνύουν καλλίτερα, καὶ ἔτσι τέλειον, καὶ ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους ὄρους σωστῆς σκηνοθεσίας, τὸ προσφέρουν εἰς τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ κοινοῦ.

* *

Θὰ προσπαθήσωμεν ἐδῶ, μὲ σύντομα λόγια, νὰ δεῖξωμεν τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὴν προσωπικότητα μερικῶν ἐκ τῶν διδασκάλων αὐτῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, καὶ νὰ ἴδωμεν τί νέον καὶ τί ἰδιαιτέρον προσέδεσεν ὁ καθεὶς εἰς τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς Τέχνης. Καὶ ἂς ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἕνα ἐνδοξον νεκρὸν, τὸν κατ' ἐξοχὴν διδάσκαλον Λέοντα Ζερῶμ.

Οἱ ἄλλοι καλλιτέχναι, κληρονόμοι τῶν παλαιῶν στερεῶν καλλιτεχνικῶν παραδόσεων τῆς ἀκαδημαϊκῆς λεγομένης τέχνης, ἡ ὁποία ἄλλως τε ἀνέδειξε καὶ καθιέρωσε ἀληθῶς μεγάλους διδασκάλους, ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν εἶχαν τὸ θάρρος οὔτε τὴν θέλησιν νὰ ἀποσπασθοῦν ἀπ' αὐτήν. Δὲν ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ αὐτὴν, μολονότι οἱ σιδερένιοι κόλποι τῆς μετὰ τὸν καιρὸν εἶχαν καταντήσῃ ἀσφυκτικοὶ καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ πνίξουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν καλλιτεχνῶν ὅτι δυνατόν, πρωτότυπον καὶ ἀρρενωπὸν, μὲ μίαν λέξιν ὅτι ἰδιαιτέρον προσωπικόν, ὅτι πράγματι καλλιτεχνικὸν ὑπῆρχε εἰς αὐτάς. Ἡ μακρὰ αὐτὴ ἐπιμονὴ ὁλοκλήρως ἀπεμάκρυνε τοὺς γάλλους καλλιτέχνους ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν τέχνην, εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε τὸ καλῶς ἐργάζεσθαι σύμφωνα μὲ τοὺς καθιερωμένους κανόνας, βγαλμένους ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα προῦπαρξάντων καλλιτεχνῶν, νὰ θεωρεῖται τὸ πᾶν καὶ νὰ ἀτενίσουν κάπως ὑπόπτως πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς δημιουργίαν νέων ἰδανικῶν. Εἶχαν καταντήσῃ ἔτσι ἔξοχοι μᾶλλον τεχνῖται παρὰ ἀληθινοὶ καλλιτέχναι δημιουργοὶ εἰς τὰ ἔργα των ἐθαύμαζε κανεὶς τὴν τελειότητα τῆς ἐκτελέσεως ὡς πρὸς τὸ σχέδιον, μία χάρις τὰ καθίστα πολῦτιμα, ἀκόμη καὶ σπάνια διὰ τὴν ἐντέλειάν των, ἀλλὰ τοὺς ἔλειπε ἡ μεγάλη πνοὴ τὴν ὁποίαν μόνον οἱ ἐλεύθεροι δημιουργοὶ ἐμφυσοῦν εἰς τὰ ἔργα των.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἤδη τοῦ περασμένου αἰῶνος καὶ ἀκόμη ἐνωρίτερα, πολλοὶ καλλιτέχναι συνησθάνθησαν τὸ κακόν, διείδαν τὸ τέρας εἰς τὸ ὁποῖον ἐφέρετο ἡ γαλλικὴ καλλιτεχνία καὶ προσεπάθησαν νὰ δώσουν εἰς αὐτὴν νέαν ζωὴν. Νέαι σχολαί, καὶ ἰδίως ἡ ἀπλή, ἡ γεμάτη ἀπὸ εἰλικρίνειας καὶ πλουσία εἰς συγκινήσεις ἀγγλικὴ σχολὴ προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν των εἰς τὴν ἀρχήν, τὴν ἀγάπην των ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Καὶ σήμερον μεταξὺ τῶν συγχρόνων γάλλων καλλιτεχνῶν, εἶναι ὀλίγιστοι ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐνήργησαν σοβαρῶς τὰ ἔργα τῶν εὐγενῶν καὶ δυνατῶν ἀντιπροσώπων τῆς σχολῆς αὐτῆς. Οἱ Reynolds, Gainsborough, Lawrence, Constable καὶ ἄλλοι τοὺς ἐδίδαξαν μίαν γλώσσαν πρὸς ἐλευθέραν, πρὸς εἰλικρινὴ, καὶ τοὺς ἔμαθαν τὸν τρόπον πῶς νὰ πέρουν τὰς συγκινήσεις των κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὴν φύσιν. Εἶχαν τὸν ρυθμόν, τὸ μέτρον, τὴν συμμετρίαν, ἀλλὰ τοὺς ἔλειπε ἡ ἀληθὴς ἁρμονία καὶ ὁ παλμός τῆς ζωῆς. τὸν ὁποῖον μόνον ἀπὸ τὴν φύσιν εἰμποροῦσαν νὰ πάρουν καὶ νὰ τὸν βάλουν εἰς τὰ ἔργα των. Εἰς τὴν τέχνην των ἔλειπε καὶ τι πλούσιον εἰς συγκινήσεις ζωντανάς, ἀρρενωπίας, καὶ τὸ καὶ αὐτὸ τὸ ἡῆραν εἰς τὴν ἐλευθέραν τέχνην τῶν ἀγγλῶν συναδέλφων των.

Ἡ πάλη αὐτὴ μεταξὺ τῶν κλασικιστῶν καὶ τῶν νεωτεριζόντων ἐξακολουθεῖ, καὶ δὲν λείπουν οἱ φανατικοὶ ὁπαδοὶ καὶ θαυμασταὶ τῶν ἔργων τοῦ Δαντὶδ, τοῦ Ἐγγε, διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν εἰμὴ τοὺς σπουδαιότερους ἀντιπροσώπους τῆς σχολῆς τῶν πρώτων, ἀλλὰ μεταξὺ καλλιτεχνῶν εἶναι πλέον ὀλίγον ἐπικίνδυνον ἢ τυφλὴ προσκόλλησις καὶ προσήλωσις εἰς τὰ μὴ ἀυτά, διότι εἰς τὸ τέλος κατανατᾷ κάποια ὁμολογία καλλιτεχνικῆς γυμνότητος καὶ ἀδυναμίας.

Ὁ Λέων Ζερὼμ ἦτο μεταξὺ αὐτῶν, πιστὸς εἰς τὰς καλὰς παραδόσεις, τὰς ἠκολούθησε καὶ δὲν ἐζήτησε τίποτε περισσότερον εἰς τὴν τέχνην του. Δὲν ἐζήτησε κατὰ βάθος, διότι ἦτο πνεῦμα ἐρευνητικὸν γοργόν καὶ ἀνοικονόμητον καὶ δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Ἐγίνε γλύπτης καὶ ἀργότερον προσεπάθησε νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ζωγραφικὴν εἰς τὴν γλυπτικὴν, χρωματίζων καὶ στολίζων τὰ ἔργα του μὲ χιλιάς δύο ἰδικὰς του ἐφευρέσεις. Εἰς τὴν τεχνοτροπίαν του δὲν εἰμποροῦσε νὰ δώσῃ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ αἰσθημένου, τῆς ὁρμῆς, τοῦ πάθους, τὸ ὁποῖον ἴσως ἡσθάνετο μέσα του, ἀπλούστατα διότι τὰς ἐντυπώσεις του δὲν τὰς ζητοῦσε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν φύσιν· διότι δὲν εἶχε κάμει τελείαν

γνωριμίαν μὲ αὐτὴν, καὶ αὐτὴ ἠρνεῖτο νὰ τοῦ ὁμιλῇ οἰκείως, χωρὶς ἐπιτήδευσιν καὶ ἀφελῶς νὰ τοῦ συγκινή τὴν ψυχὴν. Τὰς ζητοῦσε μέσα στὰ βιβλία ἢ, μὲ τὴν ἔκτακτον δύναμιν μὲ τὴν ὁποίαν ἦτο προικισμένος, ἡμποροῦσε νὰ βλέπῃ διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ τῶν ἐκτάσεων, προσπαθοῦσε νὰ φαντάζεται καὶ νὰ ἀναδημιουργῇ, ἀποτυπώνων εἰς τὰ ἔργα του περασμένους ὁρμὰς καὶ πάθη, περασμένας ζωάς, ἀλλὰ χωρὶς αὐτὰ νὰ ἔχουν ὁμιλήσῃ πρῶτα εἰς τὴν ψυχὴν του.

Αἱ εἰκόνες του εἶναι διαθέσεις καλλιτέχνου πρὸς ἀρχαιολογικὴν ἀναβίωσιν περασμένων ἡθῶν ἐνὸς κόσμου, πρὸς γνωρίζομεν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι εἶναι ψεύτικος, διότι λείπει τὸ φύσημα καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἀλλὰ μᾶς εὐχαριστοῦν, διότι ὁ κόσμος αὐτὸς μᾶς ἐνδιαφέρει, ἔχομεν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν γνωρίσωμεν. Τὰ γλυπτικά του ἔργα εἶναι χαριτωμένα, μὲ μίαν χάριν ὅμως μόνον εἰς τὴν μορφήν, τὰ περισσότερα *ζαχαρένια*, μ' ὅλας τὰς μεγάλας διαστάσεις ποῦ ζητεῖ κάποτε νὰ τοὺς δώσῃ. Τέλεια εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των καὶ εἰς ἄκρον περιποιημένα, ἰδιότητες αἱ ὁποῖαι τὰ καθιστοῦν πολῦτιμα καὶ ὡς ἐκ τούτου περιζήτητα ἀπὸ τὰ μουσεῖα· ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις αὐτὴ φέρει μόνον χαρακτῆρα γενικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐκφράσεως, ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκφρασθῇ κανεὶς ἔτσι, τονίζουσα μόνον γενικά τινὰ σημεῖα. Ἡ ἀληθινὴ ζωὴ καὶ συγκινήσις λείπει, καὶ τὰ ἔργα αὐτὰ ζοῦν τὴν πεδαιμένην ζωὴν τῶν ἐπίπλων.

Εἰς τὴν τελευταίαν ἐκθεσὶν τῶν γάλλων orientalistes ἦτο ἐκτεθειμένον ἓνα μέρος τοῦ ζωγραφικοῦ ἔργου τοῦ ἐκλείψαντος καλλιτέχνου.

***

Ἐφέτος διωργανώθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ Παρίσι καὶ μία νέα ἐκθεσις μὲ ἀπαιτήσεις μεγάλης ἐκθέσεως, ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ὁποίας φαίνεται νὰ ἦτο ἡ ἐπιθυμία νὰ παῖξῃ ρόλον ἐκθέσεως d' avant-garde κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ θεάτρου Ἀντουάν. Ἡ ἐκθεσις αὐτὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φθινοπωρινὴ ἐκθεσις τῶν Παρισίων» καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν δύο μεγάλων Γάλλων καλλιτεχνῶν τοῦ Α. Μπενάρ καὶ Εὐγ. Καρριέρ ἤνοιξε ἀρχὰς Νοεμβρίου καὶ ἐκλείσει περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου.

Δυστυχῶς μ' ὅλην τὴν τόσον προτυμπανισθεῖσαν ἀμεροληψίαν των, εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς δὲν κατώρθωσαν νὰ κρύψουν τὰς προτιμήσεις των πρὸς τοὺς σεεσιονιστάς. Καὶ ὅμως ἡ ἐκθεσις αὐτὴ, ἡ ὁποία ἐν γένει ἦτο χαλαρά,

χωρὶς δύναμιν καὶ ἐπιβλητικότητα, δὲν ἔφερε κανένα χαρακτῆρα, καὶ ἐπομένως δὲν προσέθεσε μέγαρα πράγματι εἰς τὰ ὑπάρχοντα καὶ γνωστά, οὔτε συνετέλεσε νὰ παρουσιασθῇ καμία νέα καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα ἄγνωστος ἢ παρεγνωρισμένη. Ἐὰν παρουσίαζε κάποιο ἐνδιαφέρον, τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ προήρχετο ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν γνωστῶν καλλιτεχνῶν, τῶν ὁποίων ἴσως τὴν συνεργασίαν θὰ προτιμοῦσαν νὰ μὴν ἔχουν ὅταν συνέλαβαν τὴν ἰδέαν τῆς διοργανώσεως τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς.

Ὁ Εὐγένιος Καρριέρ εἶχε στείλει τρία ἔργα καὶ τὰ τρία ἀποπνέοντα τὴν αὐτὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ στοργήν, τὴν ὁποίαν μὲ τὴν δύναμιν ἐκδηλώνει πάντοτε ὁ γλυκὺς καλλιτέχνης, καὶ ἀτομικότητα εἰς τὴν ἐκφρασιν καὶ εἰς τὴν τεχνοτροπίαν μὲ τὰ μισοσβυσμένα ἀλλὰ διαφανῆ χρώματα καὶ ἀποχρώσεις ποῦ δείχνουν τὰ γνωστά του πρόσωπα, τὰ λιποψυχούντα ἀπὸ ἀγάπην σὰν ὁράματα μᾶλλον, μὲ ἓνα λεπτὸν πέπλον ριγμένον ἐμπρὸς διὰ νὰ τὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Ἡ Δις Dufau μὲ τὰς ὁραίας πλαστικὰς καὶ γεμάτας ἀπὸ φῶς εἰκόνας τῆς. Ὁ Aman-Jean, ὁ γερμανὸς Franz Stuck μὲ μίαν προσωπογραφίαν, ὁ Ἰάκ. Blanche, G. Desvallières, ἡ Σουηδὸς Ruth Milles μὲ τὰ χαριτωμένα ἀγαλματάκια τῆς, καὶ ἄλλοι γνωστοὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ δοξασμένοι ἤδη ζωγράφοι.

Χάρις εἰς αὐτοὺς τοὺς καλλιτέχνους ἡ πρώτη *Φθινοπωρινὴ ἐκθεσις τῶν Παρισίων*, δὲν ἦτο ἐνοχλητικὴ, οὔτε κουραστικὴ μὲ τὰς ἀπειραρίθμους καὶ ὄχι τόσον καλῶς τοποθετημένας εἰκόνας τῆς εἰς τὸ Petit-Palais. Τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε ἦτο ἀρκετὸν ὥστε νὰ τῆς ἐπιτρέψῃ τοῦ χρόνου μὲ περισσότερον θάρρος καὶ βεβαιότητα νὰ ἀνοίξῃ πάλιν τὰς πύλας τῆς καὶ ἴσως νὰ καθιερωθῇ διαρκῶς πλέον μεταξὺ τῶν γνωστῶν καὶ τακτικῶν ἐτησίων ἐκθέσεων τῶν Παρισίων. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων ἐκθέσεων χαρακτηριστικαὶ ἦσαν:

Ἡ *Ἐκθεσις τῶν ἀνεξαργήτων* ὁμολογουμένως ἐφέτος πολὺ ἐνδιαφέρουσα, ἀνωτέρα τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Διὰ πρώτην φορὰν καὶ ἡ Κυβέρνησις ἠγόρασεν εἰκόνα διὰ τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως.

Ἡ *Ἐκθεσις τῶν Epatans* εἰς τὴν Λέσχην τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐνώσεως. Ὅλοι οἱ κορυφαῖοι ζωγράφοι τῶν Παρισίων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου καὶ τὴν προ-

τίμησιν τῶν πλουσίων, διότι ἔτυχαν περιστάσεις ἢ κατέχουν τὴν δύναμιν ἢ τὸ μυστικὸν νὰ ἐκπλήξουν τὸ πολὺ κοινόν, εἶναι μέλη καὶ ἐκθέτουν εἰς τὰς ὁραίας αἰθούσας τῆς λέσχης αὐτῆς. Μερικὰ ὀνόματα: Carolus Duran, Ed. Détaille, Morot, Bonnat κ.τ.λ.

Εἰς τὴν ἐκθεσὶν αὐτὴν παρουσιάσθη καὶ ἓνα ἀληθινὸν ἀριστούργημα, μία ὁραιότατη προτομὴ τοῦ ἀποθανόντος ζωγράφου καὶ γλύπτου Λέοντος Ζερὼμ, πραγματικὸν κόσμημα τῆς ἐκθέσεως.

Ἡ *Ἐκθεσις τῶν ἔργων τοῦ Θεοφίλου Steinlen*: Περὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἔργων τοῦ ἐνδόξου ζωγράφου παραθέτομεν ὀλίγας γραμμὰς ἀπὸ τὸν πρόλογον τοῦ καταλόγου τὸν ὁποῖον ἔγραψεν ἀπὸ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸν καλλιτέχνην ὁ Ἀνατὸλ Φράνς.

«Ἡ Τέχνη τοῦ Σταίνλεν δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπεξηγήσεων. Εἶναι αἰσθητὴ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον διότι ἐξηγεῖται μόνῃ τῆς. Ὁ Σταίνλεν εἶναι ἀπαράμιλλος πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν στιγμῶν τῆς δυστυχίας καὶ τῆς εὐτυχίας ποῦ περνοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀντικρύσῃ κανεὶς τὸ ἔργον του, αἰσθάνεται ῥίγος ἀλλὰ καὶ πολὺ συχνὰ θέλγεται ἀπὸ τὴν γλυκύτητά του. Ἐπάνω εἰς τὴν ἀσχημίαν καὶ τὴν προστυχίαν τῶν προσώπων ῥίπτει μίαν ἀκτῖνα θείου οὐκτου, ἡ ὁποία τὰ κάμνει νὰ ἀκτινοβολοῦν, διότι ἔχει μέσα του τὴν ἀπειρον καλωσύνην τῶν ἀπλῶν καὶ τῶν μεγάλων. Εἶναι καλλιτέχνης πραγματιστῆς, ἀλλὰ πραγματιστῆς γεμάτος ἀπὸ ποίησιν».

***

Μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας, μὲ ἀληθινὸν ἐνδιαφέρον καὶ εὐχάριστος ἐκθεσις ἦτο καὶ ἡ τελευταία συγκέντρωσις εἰς τὴν στοάν Γ. Πετὶ ἔργων ὀλίγων ἀλλ' ἐκλεκτῶν καλλιτεχνῶν τῶν Παρισίων. Πέντε-ἕξ καλλιτέχναι, ὅλοι ἐνδιαφέροντες καὶ πολῦτιμοι δι' ἐκείνους ποῦ ἔτυχε νὰ ἴδωσιν μιὰ φορὰ ἔργα των καὶ νὰ τὰ θαυμάσουν.

Τὸ περιβάλλον θαυμασίως κομψόν, περιποιημένον, πραγματικῶς chic, ὅπως μόνον τὸ Παρίσι ἡμπορεῖ νὰ παρουσιάσῃ, ὅταν θέλῃ νὰ περιποιηθῇ τὸ ἔργον καλλιτεχνῶν, ὁποῖοι ὁ Ἰάκ. Μπλάνς, Ἐρ. Μαρτέν, Γαστὼν Λα-Τουῆς Σιμών, Κοντέ. Πέντε ζωγράφοι, ὁ ἓνας διάφορος ἀπὸ τὸν ἄλλον, μὲ διαφόρους συμπαθείας, μὲ ἀντίθετα ἰδεώδη καὶ προτιμήσεις καὶ διαφόρους τεχνοτροπίας. Ὅλοι ὅμως ὁμιλοῦντες τὴν αὐτὴν εἰλικρινὴ καὶ ἀφελὴ γλῶσ-

σαν γεμάτην ὅπῃ συγκινήσεις καὶ μῶλα ταῦτα ὁ καθείς μὲ ἰδικόν του ἀτομικὸν τύπον ἐκφράσεως καὶ ἐκδηλώσεως, μὲ τὴν ἀτομικότητά του σφραγίζων τὸ ἔργον του. Βλέποντες καὶ θαυμάζοντες τὰ ἔργα τῶν αἰσθανόμεθα ἀγάπην καὶ συμπάθειαν πρὸς αὐτοὺς τοὺς καλλιτέχνας, πρὸς τοὺς τεχνίτας ποὺ ἔδωσαν τὴν χάριν καὶ τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν ἰδικήν των ψυχὴν, ἀπὸ τὴν ἰδίαν των ὑπαρξιν.

Εἰς τὰ τοιαῦτα τοῦ γνωστοῦ καὶ μεγάλου καλλιτέχοντος Ἑρ. Μαρτὲν ἀγαπῶμεν τὴν μελαγχολικὴν καὶ διαρκῶς ἐμπνευσμένην ψυχὴν του, ὅταν εὐρίσκεται μόνος ἀπέναντι τῆς φύσεως. Προσπαθεῖ ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ἀποδώσῃ ἀπλουστεράν αὐτήν, ποῦ τοῦ δίδει τὸσον δυνατὰς συγκινήσεις, καὶ μὲ μόνον τὰ κυρίως ζωγραφικὰ μέσα τὸ χρῶμα καὶ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν ρίπτει εἰς τὰς εἰκόνας του. Θέλει νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ συμπήξῃ εἰς ἓνα μέρος, εἰ δυνατόν μάλιστα εἰς ἓνα σημεῖον, τὰς συγκινήσεις του καὶ νὰ προκαλέσῃ ἐκεῖ τὴν προσοχήν. Ὡς ἡ ὀλίγον ἐξεζητημένη τεχντροπία του (pointilliste) εἶναι αἰτία ποῦ ὁ μέγας αὐτὸς καλλιτέχνης δὲν ἠγαπήθη εἰσέτι ἀρκετὰ ἀπὸ τὸ κοινόν, ἀλλ' εἶναι τὸσον εἰλικρινὴς καὶ ἰδίως μεταδοτικὸς εἰς τὰς συγκινήσεις του, ὥστε ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ μικρὰ δυσκολία τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ κανεὶς ἕως ὅτου ἀντιληφθῇ καλὰ τὸ ἔργον του, συντελεῖ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἀνεξάλειπτον καὶ διαρκή.

Ὁ Γαστὼν Λα-Τούρ εἶναι τὸ ἀντίθετον τοῦ προηγουμένου. Ἀγαπᾷ τὸν κόσμον καὶ μάλιστα τὸν κοινὸν κόσμον, τοῦ ὁποῖου αἰσθάνεται καὶ συμμερίζεται τὰς ἐπιθυμίας. Γλυκὴς καὶ θαυμάσιος χρωματιστής, ποιητὴς μὲ φαντασίαν λεπτὴν, χαριτωμένος καὶ ἐξευγενισμένος, μὲ χέρι χαϊδευτικὸν καὶ ἀπαλὸν εἰς θέματα κοινὰ καὶ γνωστά, δίδει τέτοιαν γλυκύτητα καὶ χάριν ποῦ κυριολεκτικῶς τὰ μετατρέπει καὶ τὰ παρουσιάζει ὅλως διόλου νέα, μὲ νέαν δύναμιν ἐλκυστικὴν καὶ μάγον. Παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης κοιμωμένης νεαρᾶς γυναικὸς ὁ Θεὸς Πᾶν παίζει τὸ ἰδιόρρυθμόν του ὄργανον, ὑποβάλλων ἓνα ὄνειρον. Σιγὰ σιγὰ, μακρὰ, πέραν ἀπὸ τὸν τόπον ὅπου ἡ σκηνὴ αὐτὴ, ἡ σαγηνευτικὴ μουσικὴ τοῦ Σατύρου νομίζεις ὅτι μεταβάλλεται εἰς φωτιά ἢ καλλιτέρα εἰς ἀντανάκλασιν μεγάλης πυρκαϊᾶς ὅπου διαμέσου τῆς θαμβωτικῆς ἀναλαμπῆς διακρίνεις κανεὶς ἓνα τρελλὸν θρίαμβον κοσμικὸν τοῦ θύματός του.

Ἡ εἰκὼν εἶνε τόσον ὑποβλητικὴ, τὰ χρώματά της ἔχουν τὴν δύναμιν, χάριν καὶ γλυκύτητα, ποῦ ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς εἰκόνης, ἡ σκηνὴ εἶναι βαθειὰ ἀποτυπωμένη εἰς τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ μένει μὲ ἓνα τρυφηλὸν αἶσθημα ἡδονῆς.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς γάλλους καλλιτέχνας, εἰς τὸν ὁποῖον βαθειὰ ἂν δὲν ἐπέδρασε ἀλλὰ βεβαιότατα ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ ἠγαπήθη θερμῶς παρ' αὐτοῦ ἡ ἀγγλικὴ τέχνη καὶ ἡ τεχντροπία τῶν ἀγγλῶν καλλιτεχνῶν, εἶναι ὁ διάσημος προσωπογράφος Ἰάκωβος Μπλάνς ὥς ὁ μεγαλύτερος μεταξὺ τῶν συγχρόνων γάλλων προσωπογράφων.

Ὁ Μ. Μπαρρὲς ὅστις ἔγραψεν ὀλόκληρον μελέτην περὶ τοῦ καλλιτέχοντος λέγει ὅτι ὁ Μπλάνς εἶναι εἰς τὴν Γαλλίαν ὅτι ὁ Λέμπας εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ὁ Οὐάτς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅχι τόσον διὰ τὴν τεχντροπίαν ὅσον διὰ τὴν αὐθεντικότητα τὴν ὁποίαν κατέχει εἰς τὴν προσωπογραφίαν. Καὶ πραγματικῶς διὰ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς μίαν σύγχρονον προσωποκτικότητα εἴτε εἰς τὰ γράμματα εἴτε εἰς τὴν τέχνην, πρέπει νὰ ἰδῇ μίαν προσωπογραφίαν τοῦ Blanche. Εἰς αὐτὴν δὲν εὐρίσκει μόνον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου, ἐκ τῶν ὁποῖων λαμβάνει τὴν ὁμοιότητα καὶ σχηματίζει ἰδέαν περὶ τοῦ ἀπεικονιζομένου προσώπου. Κάθε στάσις, κάθε κίνησις τοῦ προσώπου ἢ τοῦ σώματος, ἀποκαλύπτει κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνθρωπίνην, ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν. Αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ εἶναι πολὺ σημαντικαί, ὥς ὅτι τὰ σημαντικώτερα σημεῖα εἰς τὰ ἔργα του, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι μία μόνον στιγμὴ παρμένη ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν προσώπων ποῦ ἀπεικονίζει. Ὁλόκληρος σειρὰ, μία συνέχεια ἀρμονικῇ τοιούτων στιγμῶν, περιληπτικὴ, συγκεντρώνουσα εἰς τὰ ὅρια τῆς ὀλόκληρον τὴν ζωὴν, τὴν ψυχὴν, τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ μοντέλου του, ἰδοὺ τί εἶναι ἓν ἔργον τοῦ Μπλάνς. Βλέπων τις αὐτὸ μανθάνει, ἐκτὸς τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς, καὶ τί εἶναι τὸ ἀπεικονιζόμενον πρόσωπον, τί βλέψεις ἔχει, ποῖαι εἶναι αἱ κλίσεις του, τὰ αἰσθηματά του καὶ ἐπειδὴ ὅλαι αἱ προσωπογραφίαι του παριστῶσι πρόσωπα τὰ ὁποῖα πρωτοστατοῦν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα, μανθάνει κανεὶς ἀπὸ αὐτὰς καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἔργον του. Δι' αὐτὸ καὶ αἱ προσωπογραφίαι του εἶναι πραγματικαὶ συνθέσεις, ἀληθινὰ εἰκόνες. Ὡς ἐκ τούτου παύει πάντοτε νὰ εἶναι ἀπλοῦς καὶ ἡμπορεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ κανεὶς κάποιον μανιερισμόν, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν

μειώνει κατ' οὐδὲν τὴν ἀξίαν του. Ἔως ὅτου γνωρίσῃ καλὰ τὸ μοντέλον του καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν του, ὑποτάσσει τὴν ὑποκειμενικότητα του, κρατεῖ τὸν ἑαυτὸν του καὶ προσέχει μελετᾷ καὶ σπουδάζει.

Μόλις ὅμως αἰσθανθῇ ὅτι ἐμπῆκε εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μοντέλου του καὶ ἤρθε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦσε, τότε χειραφετεῖται, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν πίεσιν καὶ ἀρχίζει αὐτὸς πλέον νὰ ὑποτάσῃ τὸ μοντέλον του καὶ νὰ τὸ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν ἐκδηλωμένην ζωὴν τὴν ὁποίαν ἀπεφάσισε νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα τὰ ἐπῆρε μέσα εἰς αὐτὸ ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ἰακώβου Μπλάνς εἶναι προσωπογραφίαι τοῦ προσώπων μετὰ τῶν ὁποίων ἦλθε εἰς στενὴν ἐπικοινωνίαν. Υἱός, ἔγγονος ἐνδόξων ἱατρῶν καὶ καλλιτεχνῶν, ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἦτο εἰς συνάφειαν μὲ τοὺς ἐνδοξοτέρους ἄνδρας τῆς συγχρόνου Γαλλίας. Καὶ σήμερον τὸ καλλιτεχνισυγχρόνον του εἶναι τὸ κέντρον τῶν κόνδ' ἐργαστηρίων καὶ ἀνθρώπων τῶν σπουδαιοτέρων καλλιτεχνῶν καὶ ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων ἔκαμε τὰς προσωπογραφίας τοῦ ποιητοῦ Λεκόντ-δὲ Λίλ, Π. Ἀδάμ, Ντεγκάς, Μ. Μπαρρὲς, τοῦ ἰσπανοῦ ζωγράφου Ἰγνατίου Ζολοάγα Σερέ, καὶ πλείστον ἄλλων ποιητῶν, μουσικῶν καὶ καλλιτεχνῶν. Εἰς τὴν «Φθινοπωρινὴν ἔκθεσιν» εἶχε τὴν προσωπογραφίαν τοῦ ἀγγλοκριτικοῦ Γ. Μούαρ.

Διδάσκαλον δὲν εἶχε κανένα, ἐσύχναζε ὅμως εἰς πολλὰ καλλιτεχνικά ἐργαστήρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων τοῦ Ἀμερικανοῦ Οὐίτσερ, Φαντὲν-Λα-τόυρ, καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐθεωρεῖτο ἔρασι-τέχνης μᾶλλον παρὰ καλλιτέχνης ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπῆρε τὸν δρόμον του καὶ τὸν ἐπῆρε μόνος του. Ἡ προσωπογραφία τοῦ Δανοῦ ζωγράφου Τολὸβ καὶ τῆς οἰκογενείας του, θαυμασία εἰς χρῶμα καὶ εἰς σύνθεσιν, ἡ ὁποία σήμερον εὐρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου, τὸν ἔκαμε μονομιάς ἐνδοξον. Ἀπὸ τότε κατέλαβε σπουδαίαν καὶ ἐξέχουσαν θέσιν μετὰ τῶν συγχρόνων συναδέλφων του καλλιτεχνῶν ὡς προσωπογράφος.

Α. ΑΛΥΑΤΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Οἱ γάλλοι μυθιστοριογράφοι Παῦλος καὶ Βίκτωρ Μαργκερίτ ἐξέδωκαν εἰς τόμον, πολὺ μεγαλεῖρον τοῦ συνηθούς μυθιστορήματος, τὴν θλιβεράν ἱστορίαν τῆς «Κομόνας» ἢ ὁποία ἐπεσφράγισε τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον τοῦ 70. Ὅλα τὰ τραγικὰ γεγο-

νότα τοῦ Παρισιοῦ, αἱ πυρκαϊαί, τὰ δοφράγματα, αἱ ἀρπαγαί, ἐπὶ ἐβδομάδας ὁλοκλήρους, ζωγραφίζονται ζωηρὰ παρμένα ἀπὸ πραγματικὰς πηγὰς, καὶ ἀποκαθιστοῦν μίαν εἰκόνα φρικαλέαν ἢ ὅποια ἤρχισε μὲ τὸν αἰκὼν θάνατον τοῦ γέροντος στρατηγοῦ Θωμά. Ποῦ τὸ πλῆθος τουφεκίζει καὶ τὸ πτώμα του ἀκόμη, καὶ τελειώνει μὲ τὸ αἱματοκύλισμα ὅλης τῆς πρωτεύουσας. Ὁ ἀρχαῖος δημοκράτης ἔμενε στοῖκός, ἀπαθὴς σὰν ἀγαλμα, θαυμαστός, κυττάζων τοὺς δημίους του, μὴ καταδεχόμενος νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ, οἰκτεῖρων ἴσως αὐτοὺς εἰς τὸ βάθος τῆς καρδιάς του, μὴ γνωρίζων τί ἔκαμε διὰ νὰ ὑφίσταται τὸν σκληρὸν αὐτὸν θάνατον. Καὶ ἀπέθανε μὲ ὑπερηφάνειαν. Δεκατέσσερες σφαῖραι εἶχαν πλήξῃ τὸν παλαιὸν στρατιώτην. Ἐστέκετο ἀκόμη ὀρθός. Ἐκρατοῦσε τὸ καπέλλο του μὲ τὸ δεξιὸν χέρι. Ἡ δεκάτη πέμπτη σφαῖρα τὸν ἐκτύπησε κατὰ πρόσωπον, κάτω ἀπὸ τὸ ἀριστερόν ματί. Ἐπεσε τότε. Ἐπειτα ἄλλο θῦμα καὶ ἄλλο. Καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ ἀπαισία εἰκὼν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Εἰς τὸ Παρίσι ἤνοιξε κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ἔκθεσις τῶν σωζομένων ἔργων τῶν πρώτων γάλλων ζωγράφων. Τὰ ἔργα αὐτά, σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς διαφόρους ἰδιωτικὰς συλλογὰς ἀποτελοῦν τὴν πλεον ἐνδιαφέρουσαν ἔκθεσιν τῆς γαλλικῆς τέχνης. Ἐν ἀπὸ τὰ σπάνια κειμήλια αὐτῆς εἶνε ἓνα δίπτυχον τοῦ 12ου αἰῶνος μὲ τὴν προσωπογραφίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ριχάρδου Β. τοῦ Πλανταγενέτου, γονατισμένου ἐμπρὸς εἰς τὴν Παρθένον, εὐρισκόμενον ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἀριστερὰ ὁ βασιλεὺς μὲ μακρὸν μανδύαν ὅπου εἶνε ὑφασμένα ἐλάφια πλαγιασμένα, ἐπειδὴ ὁ Ριχάρδος ἴδρυσεν ἓνα τάγμα ἵπποτων, τὸ Τάγμα τῆς Ἐλάφου. Ὅπισθον τοὺς τρεῖς ἅγιοι, ὁ Ἅγιος Ἐδουάρδος, ὁ Ἅγιος Ἐδμόνδος καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής. Εἰς τὸ ἄλλο μέρος Παρθένος, νόστιμη, δροσερά, κρατούσα τὸ Παιδίον, τριγυρισμένη ἀπὸ ἀγγέλους μὲ ἀνοικτὰς τῆς φτεροῦδας. Ἡ εἰκὼν ἐνομιζέτο ὡς ἰταλικὴ ἀλλ' ὁ ἰδιοκτήτης τὴν ὀνομάζει ἔργον τῆς γαλλικῆς σχολῆς. Πλείστα ἄλλα ἐνδιαφέροντα ἔργα περὶ τῶν ὁποίων μᾶς ὑπεσχέθη νὰ γράψῃ διὰ τὰ «Παναθήναια» μὲ ἀπεικονίσεις αὐτῶν, ὁ συνεργάτης μας κ. Α. Ἀλυάτης.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Α εἶναι καὶ ὁ ἀνδριὰς τῆς μικρᾶς πλατείας παρὰ τὴν Βουλὴν, ποῦ στήνεται ὁλοένα ἀπὸ μιᾶς ἐβδομάδος τώρα, θὰ εἶνε ἀκόμη μία μαρτυρία τῆς αἰσθητικῆς τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἐνας ἀνδριὰς χαλκινός, γεμάτος ὁρμὴν πολεμικὴν, ἓν ἔργον ποῦ γεννᾷ ἀμέσως τὸσον ἀνδρικὰ συναισθήματα, ποῦ κινεῖ τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ μεταγγίζει νομίμως ὁρμὴν βάσιν Ἰαχάρειαν, μὲ κομψὰ ἀνθέμα, κατὰλευκόν, σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ στήσωμεν ἐκεῖ ἐπάνω κανένα βάξο art nouveau... Καὶ αὐτὸ, ἀφοῦ δὲν τὸ ἠθέλησε ὁ καλλιτέχνης τοῦ ἀνδριάντος ἀλλ' ἄρκει ποῦ τὸ ἠθέλησε, δὲν ἤξευρε, ἀδιαφορῶ, ποῖός. Ὁ κ. Σῶχος, βλέπετε, ποῦ ἐνεπνεύσθη τὸ ἔργον του, δὲν ἤξευρε αἱ ποῦ νὰ ἔξω! τί βάσις ἐχρειάζετο. Τὸ ἤξευραν οἱ ἄλλοι. Καὶ εἴσι, τώρα ποῦ ἦλθε μὲ εὐτυχισμένη στιγμὴ νὰ στολισθοῦν αἱ Ἀθῆναι καὶ μὲ ἓνα ἀληθινὸν καλλιτέχνημα, ἐρχόμεθα καὶ ἐμεῖς, ποῦ τὰ ἔξευρε ὅλα, νὰ τὸ καταστρέψωμεν μὲ τὸ ἐκλεπτυσμένον μας γούστο. Καὶ παραμορφώσωμεν τὴν βάσιν, καὶ πνίγωμεν τὸν ἀνδριάντα μέσα στοὺς τοίχους τῶν γύρω σπιτιῶν ἀντὶ νὰ τὸν ἀναδείξωμεν, ἔξω, ἕως εἰς τὸ κράπεδον τοῦ πεζοδρομίου, ἐλευθερὸν μὲ τὴν δύναμιν

που ἐνέχει, καὶ δυνάμενον νὰ ἐμπνεύσῃ πραγματικῶς ὅ,τι ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ στρατηγοῦ ἦντλησε ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ καλλιτέχνου ὁ ὁποῖος τὴν ἐμελέτησε καὶ τὴν ἠσοδάνθη.

Ἄλλ' εἶναι ἄδικο τὰ λόγια τώρα. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἱστορία μας. Δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ἀλλάξῃ. Εἶνε τοῦλάχιστον καλὸν τὸ ἔργον. Ἄς ἱκανοποιήσωμεν μὲ λόγια τὸν ἀδικημένον καλλιτέχνην. Ἄς ἐνθουσιασθῶμεν καὶ ἐμεῖς μὲ τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον μεθυσίον θὰ ζητωκραυγάσῃ μέχρι οὐρανοῦ ὅταν θὰ ἰδῇ τὸν στρατάρχην του ἀποκαλυπτόμενον. Αἰσθάνομαι ὅταν περῶ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν μικρὰν πλατεῖαν κατὰ πού κρατεῖ τὸ βῆμα μου καὶ ἀποκαλύπτομαι μὲ σεβασμὸν καὶ γονατίζω ἐμπρὸς εἰς τὴν μεγάλην μορφήν ποῦ ἀνέτειλε μέσα ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας εἰς τὸν ὁρίζοντα τῆς ἑλληνικῆς πρωτευούσης.

ΕΞΕΛΙΠΕ προχθὲς ἓνας ἀπὸ τοὺς μύστας τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, ἐκτιμώμενος, σεβαστὸς γέρον, ὁ Γεώργιος Καραμήτσας. Εἶχε φθάσει εἰς τὸ ζῆλευτὸν σημεῖον δι' ἓνα ἱστρον νὰ εἶναι γνωστὸς καὶ εἰς τὸν τελευταῖον πολίτην καὶ ἡ συμβουλὴ του νὰ ἐχῇ

Γεώργιος Καραμήτσας.

τὴν αὐθεντίαν καὶ τὸ κύρος τῶν μεγάλων. Εἰς τὴν νέαν γενεάν τῶν ἐπιστημόνων ἐπέδρασε ἰδίως μὲ τὴν διδασκαλίαν του ἀπὸ τῆς καθηγητικῆς ἑδρας τοῦ πανεπιστημίου. Ἀγαπητὸς ὡς ἱατρός καὶ ἀγαπητὸς ὡς φίλος ὁ Καραμήτσας ἦτο μίᾱ ἀπὸ τὰς συμπαθεστέρων μορφὰς τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά :

Ὁ συνεργάτης μας κ. Α. Ἀλυάτης, διαμένων εἰς τὸ Παρίσι, ἔγραψε εἰς τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «**L. Helénisme**» — 1 Ἀπριλίου — ἄρθρον περὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς τὸ ὁποῖον δίδει ζωντανὴν εἰκόνα τῶν δεινῶν τὰ ὁποῖα ὑφίστανται οἱ Ἕλληνες τῆς χώρας αὐτῆς. «Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ, λέγει, ν' ἀναφέρω ἓνα πρόσφατον γεγονός, τὸ ὁποῖον μοῦ συνέβη κατὰ τὴν τελευταίαν διαμονήν μου ἐν Βουλγαρίᾳ. Εἰς τὴν Βάρναν ἐγγνώρισα ἓνα βούλγαρον δικηγόρον, καλὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μοῦ διηγῆται μίαν ἡμέραν ἀφελέστατα ποῖαν φρίκην καὶ ἀγανάκτησιν ἠσθάνθη ὅταν πρώτην φορὰν ἐρχόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸν τοῦ εἰς

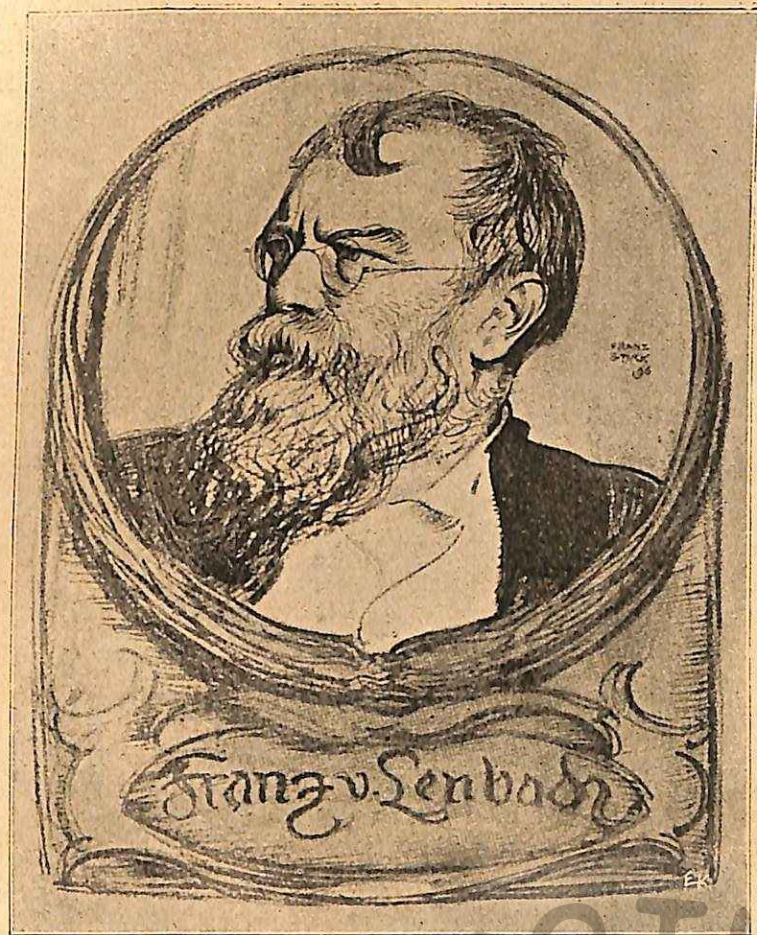
τὴν Βάρναν εἶχεν ἰδῇ Ἕλληνας. Κάθε φορὰ ποῦ τοῦ ἐδειχναν κάποιον ἀπὸ τὴν καταραμένην αὐτὴν φυλὴν τοῦ ἤρχετο ἡ ἀκράτητος ὁρμὴ νὰ ριφθῇ ἐπάνω του καὶ νὰ τὸν κομματιάσῃ καὶ ἀποροῦσε πῶς ἡ κυβερνήσις καὶ οἱ συμπατριῶται του ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ζοῦν ἐλεύθερα μεταξύ των, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι».

Ἐφημερίδες :

Υπὸ τὸν τίτλον «Τὰ καφνεῖα ἐπὶ Ὀθωνος» ὁ κ. Θ. Βελιανίτης ἐδημοσίευσε εἰς τὰς «**Ἀθῆνας**» εἰκόνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐνδιαφέρουσαν. «Ἡ ἀξία τῶν γηπέδων, λέγει, ἦτο ἐντελὲς ἀσήμαντος, εἰς πλείστα δὲ μέρη τῆς πόλεως δωρεὰν ἐχορηγοῦντο τοιαῦτα μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐγείρουν ἐπ' αὐτῶν οἰκίας οἱ δεχόμενοι τὰς δωρεάς. Τόσον ἀσήμαντος ἦτο ἡ ἀξία τῶν γηπέδων ὥστε τὸ οἰκόπεδον ἐνθα σήμερον ἐγείρεται τὸ «Μέγα Ξενοδοχεῖον» ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος, ἀντηλλάγῃ ἀντ' ἐνὸς χρυσοῦ ὥρολογίου ὑπὸ τοῦ Κανελλοπούλου, εἰς μάτην δὲ παρεκαλεῖτο ὁ μακαρίτης γυμνασιάρχης Βάφας νὰ δεχθῇ δωρεὰν οἰκόπεδα παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας, ἀφίνων μόνον νὰ πιστευθῇ ὅτι ἠγόρασε ταῦτα ἓνα προσελκύσῃ ὁ κύριος αὐτῶν καὶ ἄλλους οἰκιστάς.

«Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ νέου βασιλείου οὐδαμοῦ ὑπῆρχον κέντρα ἐνθα συνηθοῦντο οἱ πολῖται. Ὁλίγον ἀργότερα, ἐκεῖ ἐνθα ἡ περικαλλὴς σήμερον λεωφόρος τῆς Ἀμαλίας ἠγέρθη μικρὸν σανατόπιον καφνεῖον πλησίον τῆς «Μπουμπουνίστρας», ὡς ἐκαλεῖτο μικρὰ δεξαμενὴ ἀποθηκεύουσα ὕδωρ ἐκ παλαιοῦ ὑδραγωγείου. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν καὶ τοῦτο—ὅπερ διητύνην γέρον ἀγωνιστὴς ὅστις καταθέσας τὰ ὄπλα ἐπανελάβε τὸ εἰρηνικὸν ἔργον του—ἐξηφανίσθη καὶ οἱ ἀρχιθέντες ἐν Ἀθήναις Βαναροὶ συνέστησαν τὸ πρῶτον ἀθηναϊκὸν καφνεῖον, τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Πράσινο δένδρι».

Τὸ καφνεῖον τοῦτο εὐρίσκετο παρὰ τὴν ἁγίαν Τριᾶδα καὶ ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤρξατο κατασκευαζομένη ὑπὸ τῶν Βαναρῶν στρατιωτῶν, ἦτο δὲ ἐν εἶδος λέσχης καὶ ἐστιατορίου συντηρούμενον κυρίως ὑπὸ τῶν Βαναρῶν ἀξιωματικῶν. Τὸ καφνεῖον εἶχεν εὐπρόχειαν εὐρωπαϊκὸν ἐντετυκτῆριον, ἐκεῖ δὲ εὐρίσκον ἄνεσιν τινα πάντες οἱ παρεπιδημοῦντες ξένοι καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, οἵτινες κατήλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἀπεκατεστάθη αὕτη ἐλεύθερον Κράτος. Οἱ ἰδρυταὶ αὐτοῦ ἦσαν ἀρχαῖος τῆς Βαναρίας δραγὼνος καὶ ἡ σύζυγός του εὐτραφὴς ὡς γῆνα οἵτινες εἶχον δώσῃ εἰς τὸ καφνεῖον τῶν τοιμητικῶν ὄνομα «Grüner Baum», ἥτοι «Πράσινο δένδρι», ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἦτο γνωστὸν εἰς τὰ μετέπειτα ἔτη. «Grüner Baum» εἶνε συνήθως ὄνομα, ὅπερ φέρουν ξενοδοχεῖα καὶ καφνεῖα ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, οἱ δὲ ἐν Ἑλλάδι κατελθόντες Βαναροὶ ἐν τῇ προσωνυμίᾳ τοῦ καφνεῖου τοῦτου εὐρίσκον μίαν ἐτι ἀνάμνησιν τῆς μεμακρυσμένης πατρίδος των. Τὸ κατάστημα εἶχε διαιρεθῇ εἰς τὴν κυρίως αἰθούσαν, εἰς τὸ ἐστιατόριον, εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ εἰς τὸ ἀναγνωστήριον. Ἐκεῖ εὐρίσκον οἱ θέλοντες νὰ γευματίσωσι κρῦα φαγητὰ, αὐτὰ καὶ—πράγμα σπάνιον καὶ διὰ τὰ μετέπειτα ἔτη—χοιρομήριον, πρὸ πάντων ὅμως ἀρωματώδεις ἀλλάντας, ὧν τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς ἀνήγαγεν εἰς τὸ κατακόρυφον ἡ Γερμανία· ἐκεῖ παρέπιπτεν ἐνίοτε καὶ τις εὐρωπαϊκὴ ἐφημερίς, ἐξ ἧς ἐμάνθανον τί συνέβαιναν εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν κόσμον οἱ παρεπιδημοῦντες ἐν Ἑλλάδι Εὐρωπαῖοι. Εἰς τὸ «Πράσινο δένδρι» εἰσῆλθον κατὰ πρῶτον ὁ ζῦθος, ἐκεῖ δὲ κατὰ πρῶτον οἱ διασώται τοῦ ξανθοῦ ποτοῦ, κατὰπατοῦντες παλαιὰς προλήψεις ἐδοκίμαζον τὸ ἀφρώδες γερμανικὸν νέκταρ, ὅπερ τοσαύτην δημοτικότητα ἀπέκτησε κατὰ τὰ τε-

Ὁ ἀποθανὼν γερμανὸς ζωγράφος Φράντς Λέμπαχ.

λευταία ταῦτα ἔτη, ὥστε σήμερον εὐρίσκετε αὐτὸ καὶ εἰς τὰ μικροτέρας ἀκόμη κομπούλεις. Ἐντὸς τοῦ καφνεῖου ἐκεῖνον ἐγαλκεύετο ὁ νεώτερος πολιτισμὸς, ὅστις ξένος εἰς τὰ ἦθη τῆς Ἑλλάδος ἤρξατο εἰσπνεόμενος μετὰ τινος ἐπαναστατικῆς ὁρμῆς. Εἰς τὸ καφνεῖον ἐκεῖνο ἐδίδοντο ἐνίοτε καὶ μουσικαὶ συναυλίας. Βαναροὶ ἐρασιτέχνη ἐλάμβανον τὰ μουσικά των ὄργανα καὶ ἐκτελοῦντες τεμάχια τῆς τότε εὐρισκομένης ἐν μεγάλῃ δημοτικότητι μουσικῆς τοῦ Μότσαρτ καὶ τοῦ Ροσσίνι, προσεκάλουν τὴν μόλις σχηματισμένην κοινωνίαν τῆς πρωτευούσης ἥτις τότε ματιζομένην ἀκούουσα τὰς ἀρμονίας τῆς εὐρωπαϊκῆς κατὰ πρῶτον ἀκούουσα τὰς ἀρμονίας τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἐχασμάτο καὶ ἐπτερνίζετο ἡ μελαγχολικὴς ἀνεπὸλεις τὰ σπαρακτικὰ μέλη τῆς πίτις καὶ τοὺς δορυβάδεις γδούπους τῶν τραχυφῶνων τυμπάνων, ἅτινα τοιαύτην ἐξήσκησαν κατόπιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τὸν πολιτικὸν γεγονότων τῆς τελευταίας εἰκοσιπενταετίας τοῦ καὶν ἑλληνικοῦ αἰῶνος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ. Ἡ μάλλον ἀνελήξαντος αἰῶνος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ἡ ἀποτελούμενη ἐκ πτυγμένη ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἡ ἀποτελούμενη ἐκ φυγάδων, οἵτινες εἶχον εὐρεῖ καταφύγιον εἰς τὴν Ρωσσίαν, εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώσιν, εἶχε γνῶσιν τῆς μουσικῆς ταύτης, περιζήτητοι δ' ἐτύγγανον οἱ γνωρίζοντες ν' ἀνακρούσων ἐγχορδὸν τὴν ὄργανον, μεγάλην δὲ ἐποίουν ἐντύπωσιν οἱ ἀδελφοὶ

Βάλσα, ἐν Ναυπλίῳ ἐπὶ Καποδιστρίου, φημιζόμενοι ὡς ἀριστοὶ καθαφδοί. Ἡ λοιπὴ ὅμως κοινωνία διὰ βλοσυροῦ ὄμματος ἐβλεπε τὴν εἰσαγωγὴν τῶν νέων τούτων Θεῶν οἵτινες ἤρξαντο ἐκτοπίζοντες τοὺς παλαιούς ἐκείνους Θεοὺς μετ' ὧν ἔζησαν τόσαι γενεαί.

Τὰς συναυλίας ταύτας ἐτίμα οὐ σπανίως καὶ ὁ Βασιλεὺς Ὀθων, ὅστις ἐκ τῶν ἀνακτόρων μετέβαινε περὶ πρῶτον διότι δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἄμαξα, καὶ δεύτερον καὶ ἂν εὐρίσκετο τοιαύτη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διέλθῃ τὸν ἀκατάστατον καὶ πλήρη χανδακῶν ἐκεῖνον δρόμον.

Κάποτε ἐξεκρυβέοντο καὶ μικρὰ λαχεῖα, γινόμενα διὰ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦς, καὶ ἐδίδοντο αὐτοσχέδιοι χοροὶ ὑπὸ τὰ φυλλώματα ψωραλέων τινῶν μορεῶν, αἵτινες ἀπετέλουν τὴν μόνην φυτεῖαν τοῦ κήπου.

Οἱ παρεπιδημοῦντες ἐνταῦθα Βαναροὶ ἐχόρευον μετὰ ζωηρότητος τετραχόρους καὶ στορβίλους μεταξύ των. Καίτοι τοιοῦτοι χοροὶ εἶχον δοθῇ ἐν Ναυπλίῳ ἐπὶ Καποδιστρίου, ἐν Αἰγίνῃ μάλιστα ὁ Κοντόσταυλος συνεκάλεσεν εἰς χοροεσπερίδα πρὸς τιμὴν τοῦ ἀπερχομένου στρατάρχου Μαΐζονος τοὺς τὰ πρῶτα φερόντας, ἐν οἷς προεξήρχεν ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος κόμης Καποδίστριας, ἐν τοιούτοις γυναῖκες δὲ μετέβαινον, κατ' ὅσον, ὅτε τὸ πρῶτον ἀπὸ στόματος εἰς στόμα

χορφα μετεδόθη ή περιγραφή των χορών τούτων, έφριξαν οι κάτοικοι των Αθηνών επί τη ανηθικότητι. Έκαυτηριάσθη μάλιστα μετά πάθους το πραξικόπημα των συζύγων εκείνων των σχόντων το θάρρος να φέρωσι τας συζύγους των, ουχι όπως χορεύουσιν, αλλά όπως ιδώσι τους άρχειους εκείνους χορούς ένθα ή γυνή ούπτεται εις την άγκάλην του χορευτού και περιστρέφεται ως δαιμονιώσα! Άλλ' ή συνήθεια καταβάλλει τά πάντα, και μετά τους πρώτους χορούς οι σατυρικοί ποιηται έξημενίσθησαν. αι δέ κονισαλέαι εκείναι μωρέαι ειδον όρχουμένας τετραχόρους τας πρώτας Ελληνίδας χωρίς να ύποστώσι πλέον τά δήγματα της σατύρας!

Άλλά και σήμερα αν θέλη τις δύναται να ιδη το «Πράσινον Δένδρι» εύρισκόμενον άμέσως μετά τας πρώτας οικίας της Τεράς όδου περιτεφραγμένον διά κισχλίδων ύποπρασίνων και άπολέσαν πλέον όλην την ποιήσιν του.

Ο κήπος σήμερα σκυθρωπός φθισιά, ουδέν δ' άπομένει πλέον εκ της πάλαι εύκλειας του. Προ δέκα πέντε έτών άκόμη διέσωζε τον τίτλον του με πράσινα γράμματα, περίε γελοιογραφικής τινός είκόνας δένδρου. Όρα και αυτά άπληθήθησαν. δέν άπομένει δέ τίποτε ή μόνον το οικοδόμημα, αναμνησκον εις τά όλίγα άπομείναντα γερόντια της έποχής εκείνης τας θαλάσς του βαυαρικού καφρενίου.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Οι Βασιλείς έώρτασαν έφέτος την επέτειον του άγιου Γεωργίου εις την Νάξον.

Ο Πειραιεύς έώρτασε την 25 Άπριλίου την φιλολογικην είκοσιπενταετηρίδα του κ. Γεωργίου Στρατήγη. Εις το Δημοτικόν θέατρον έδόθη έσπερίς. Ο κ. Γάκωβος Δραγάσης έσκιαγράφησε τον ποιητήν, ή κυρία Θεώνη Παππά και ο κ. Γ. Αναστασιάδης άπήγγειλαν το διαλογικόν ποιήμα του έορτάζοντος «Η Μούσα και ο Ποιητής» και άπηγγέλθη ποιήμα του Σουρή γραφέν διά την έορτήν. Κατόπιν ή Δις Βέλλα έπαιξε εις το πιάνο παράφρασιν του Τροβατόρε υπό του Λίστ, και τέλος ο έορτάζων άπήγγειλε το «Μίσος».

Εις το τέλος ο εκ της έπιτροπής κ. Α. Βραχνός προσέφερε εις τον κ. Στρατήγην στέφανον δάφνης εκ μέρους της πόλεως του Πειραιώς. Την επαύριον έδόθη τιμητικόν γεύμα εις το «Άκταιον».

Η Διεύθυνουσα το 1ον Έλληνικόν Εκπαιδευτικόν Συνέδριον Έπιτροπή προκηρύττει δύο διαγωνίσματα, τά έξης:

Α.— Διαγώνισμα προς συγγραφήν βιβλίου περί του Κοραή ως έθνικού παιδαγωγού. Το βιβλίον θ' άποτελήται εξ 100 περίπου σελίδων 16ου και θά διαριχται εις δύο μέρη, ών το πρώτον θά είνε μελέτη περί των παιδαγωγικών ιδεών του Κοραή και το δεύτερον απάνθισμα των γνωμών αυτού των σχετιζόμενων προς την έθνικην άγωγήν και έγκατεσπαρμένον εις τά συγγράμματα και τας επιστολάς του, μεθοδικώς καταταγμένων. Άγωνόθετης ο κ. Μ. Καλβοκορέσης.

Β.— Διαγώνισμα προς συγγραφήν βιβλίου αναφερομένου εις τον Κυβερνήτην της Ελλάδος Καποδίστριαν ως πρώτον θεμελιωτήν της δημοτικής ήμων εκπαίδευσως. Το βιβλίον θ' άποτελήται επίσης εξ 100 περίπου σελίδων 16ον. Άγωνόθετης ο κ. Μ. Κοργιλένιος.

Εις έκαστον των δύο βαρευθησομένων έργων, θά δοθῃ γέρας δραχμών 500.

Προκήρυξις των διαγωνισμάτων με τους όρους

αυτών εύρίσκεται εις τά γραφεία του Εκπαιδευτικού Συνεδρίου όδός Άκαδημίας 12 Αθήναι.

Προς βορράν της Κνωσσού, άπεκαλύφθησαν λείψανα μεγάλου λιθίνου τάφου, άποτελουμένου εκ τετραγωνικής αιθούσης, ήτις άπολήγει εις κυκλώπειον θόλον.

Εις μίαν γωνίαν της αιθούσης υπό το έδαφος εύρέθη κάλπη ως και διάφορα κτερίσματα εκ μετάλλου, μεταξύ των όποιων πολλά πήλινα άποτυπώματα βασιλικής σφραγίδος. Επίσης, ζωγραφημένα άγγεια, λιθινός ανάγλυπτος λύχνος με κρυσταλλίνη λαβήν και άλλα.

Κατά τον κ. Ίβανς το μνημείον υπόκειται ότι είνε τάφος του Ιδομενέως.

Το Δημοτικόν Συμβούλιον Αθηνών άνεκήρυξε τον πρώην διευθυντήν της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής κ. Ομόλλ έπίτιμον δημότην Αθηνών διά τας μαζύς επιστημονικάς εργασίας του εν Ελλάδι, μεταξύ των όποιων καταλεγεται ή άποκάλυψις του Θησαυρού των Αθηναίων εις τους Δελφούς.

Υπεβλήθη εις την Βουλήν νομοσχέδιον λαχείου διά τον έθνικόν στόλον. Οι λαχνοί θ' άνέρχονται εις 200 χιλιάδας προς δέκα φράγκα χροσά. Το ήμισυ των εισπράξεων θά διατίθεται υπέρ του ταμείου του στόλου το δε άλλο ήμισυ υπέρ των κερδιζόντων. Κατ' έτος θά γίνονται δύο κληρώσεις.

Ύπέθανε εις το Μονάχον ο διάσημος γερμανός ζωγράφος Λέμπαχ.

Εξεδόθη ή Αυτοβιογραφία του άγγλου φιλοσόφου Έρβερετ Σπένσερ.

Η Σάρα Βερνάρ ήρχισε να δημοσιεύη τας «Αναμνήσεις» της. Εξεδόθη ήδη το πρώτον μέρος περιλαμβάνον την παιδικήν ήλικίαν της.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Χ. Ο Ίων των Παρισίων δέν είνε ο κ. Δαραλέξης. Ο κ. Δαραλέξης μένει τώρα εις τον Πύργον, άλλως τε το ύφος του διαφέρει τόσο. Απορούμεν πώς αυτό δέν έγένησε καμμίαν άμφιβολίαν εις την έρώτησιν σας. Άπλη σύμπτωσης ψευδωνύμου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΕΛΕΡΕΙΑΣ ΤΟΥ κ. ΝΙΚΟΛ. ΠΑΠΑΦΩΤΕΙΝΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΕΜΠΟΡΙΚΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΚΑΛΑΜΩΝ 1903—1904. — Καλάμα, τυπογραφείον το «Θάρρος».

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ τριμηνιαίον περιοδικόν σύγγραμμα συντασσόμενον και εκδιδόμενον υπό Σπ. Π. Λάμπρου. — Αθήναι 1904 τυπογραφείον Π. Α. Σακελλαρίου. Έτησία συνδρομή δραχ. 16— Έξωτερικού φρ. 15.

ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ υπό Σ. Λοβέρδου. — Σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων. Αθήναι 1904 τυπογραφία Ραφτάνη-Παπαγεωργίου σχ. 16ον σελ. 93, δραχ. 0.40.

Ο ΚΑΙΝΟΣ υπό Θ. Δημητριάδου. — Σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων. Αθήναι 1904 τυπογραφείον «Έστία» Κ. Μάισον και Ν. Καργαδούρη σχ. 16ον σελ. 93 δραχ. 0.40.

ΕΙΣ ΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΝ

ΤΑ ΚΑΠΕΛΛΑ ΣΑΣ

21 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΛΑΣ» (Έφημερίς οικονομολογική και πολιτική)

Εκδίδεται κατά Σάββατον

Δημοσιεύουσα πλουσίαν και επίκαιρον οικονομολογικήν ύλην και χρηματιστικούς πίνακας.

Ίδιοκτήτης και Διευθυντής: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΑΔΗΣ

Συνδρομή έτησία: Έσωτερικού Δραχ. 20

Γραφείον: Έν Αθήναις, όδός Σταδίου 54.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δεκα συντάχται και όλόκληρον έπιτελείον συνεργατών

Άρθρα επί όλων των ζητημάτων της ήμερας

ειδήσεις άκριβέσταται,

Τηλεγραφήματα εξ Ευρώπης

Το ποικιλώτερον Αθηναϊκόν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Έσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8. - Έξάμηνος Δρ. 15. - Έτησία Δρ. 30

Έξωτερικού. Έξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Έτησία Χρ. φρ. 45.

Αί συνδρομαί άποστέλλονται προς την Διεύθυνσιν

(όδός Βουλής αριθ. 61).

„ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ“

(Εικονογραφημένον ναυτικόν περιοδικόν)

Το μόνον καθ' όλην την Ανατολήν

ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Συνδρομή έτησία Έσωτερικού δραχ. 10

» » Έξωτερικού φρ. χρ. 10

Αί συνδρομαί άποστέλλονται

κ. Κ. Αδύερην Αθήνας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙΟΥ

ΕΔΩΔΙΜΑ ΠΟΤΑ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21
ΑΡ. 19
ΟΙΚΙΑ ΒΟΥΡΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΚΑΙ ΝΟΠΟΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Γ. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ
Όδός Γ. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΗΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμήσεις Οικοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Modes

Ἑρμεῖον, Ἑργοστάσια φορεμάτων, ἐπανωφοριῶν, ἀσπρορροῦχων, στηθοδέσμων (corsets) πύλων, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί, Γαλλίδες ράπτριαι, καὶ ράπτει, αἱ Mlles Jeanne, Henriette, Clémence κλπ.

Μαρμαρογλυφεῖα

Ιωάννης Γ. Χαλδούπης ὁδὸς Πανεπιστημίου 6.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡπείρου 67.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1886

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΟΦΟΚΛΕΙΟΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἑκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. — Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων Λογαριασμοὶ τρεχομενοί

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3	1/2	ο	ὀ	ἐτησίως, ἀπόδοσις εἰς πρώτην ζήτησιν.
1	"	"	"	μετὰ ἓνα μῆνα.
4	1/4	"	"	τρεῖς μῆνας.
4	1/2	"	"	ἕξ μῆνας.
5	"	"	"	ἐν ἔτος.
5	1/2	"	"	2 ἔτη καὶ πλέον.

ΦΥΛΑΞΙΣ ΤΙΤΛΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΑΛΦΩΝ ἐπὶ ἐλαχίστοις ἀσφαλίστροις.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ἐπὶ ἀνατοκισμῷ.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΟΣΕΙΣ πρὸς ἀγοράν λαχ. ὁμολογιῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπὶ ἀπλῇ μετσίτῃ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ.

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΙ παντὸς εἶδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν, μετ' ἄλλων χρηματοκιβωτίων κλπ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΤΕΙΓΑΣΜΕΝΑ. Βυρσοδεψεῖον Μισαχάτου.

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ New-York. Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι.

NEON

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

20 Ὁδὸς Νικίου 20

Ἀναλαμβάνομεν τὴν κατασκευὴν φωτοτυπικογραφιῶν δι' ἡμερηίδας, περιοδικά, καὶ ἐν γένει παντὸς εἶδους καλλιτεχνικὰς ἐκτυπώσεις. Ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται ἐπὶ τῶν μετάλλων Ζίγκου, Χαλκοῦ ἢ Ὁρειχάλκου. Τελεία ἀπόδοσις τῶν ἡμισκίων καὶ τῆς φυσικότητος τῆς φωτογραφίας.

Τιμαὶ ἐκτὸς παντὸς συναγωνισμοῦ.

Θ. Μολιανὸς

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΙΜΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ

Γ. Ι. ΡΑΖΗ

Ἀθῆναι—ὁδὸς Σταδίου—Ἀρσάκειον

Ἀγορά, Πώλησις. Ἀνταλλαγῇ.

TIMBRES-POSTE USÉS

G. I. RASIS

Athènes, Rue Stadiou, Arsakion

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
& ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθῆναι, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, 7.

Ἑργασία καλλιτεχνική. — Ὑλικά α' τάξεως. — Τιμαὶ συγκαταβατικά.

ΑΓΩΝ

Ὁργανον Ἑρεῖνης τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους

Παρέχον καθ' ἑβδομάδα τελείαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθ' ὅλου καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ φυλετικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως δι' ἀνταποκρίσεων ἐκ πάσης γωνίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν πληθυσμοῦ, γλώσσης, σχολείου καὶ παρακολουθοῦ τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν πρόοδον τοῦ ἔθνους ἐν Ἡπείρῳ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, ταῖς νήσοις καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Διευθυντής: Γ. ΔΑΜΠΡΙΔΗΣ, Δικηγόρος.

Συνδρομὴ ἑτήσια προπληρ. { Ἐν Ἑλλάδι. Δρ. 10
Ἀλλοδαπῆς Φρ. χρ. 10

Ὁδὸς Ἱπποκράτους, 5.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἑρμοῦ.

Φωτογραφίαι παντὸς εἶδους

Μεγεθύνσεις χρωματίζονται μὲ παστέλ.